

Forsvarets årsrapport 2010

Forsvarssjefens forord

For alt vi er og alt vi har

Forsvaret skal beskytte de verdier samfunnet vårt bygger på og de verdier vi råder over. Vi forvalter store ressurser og gis tilgang på vår beste ungdom for å løse dette oppdraget. Forsvaret er helt avhengig av folkets tillit for å lykkes, og jeg vil derfor legge til rette for åpenhet og fullt innsyn i hvordan vi forvalter de ressursene vi disponerer. Årsrapporten skal bidra til at samfunnet har tiltro til at Forsvaret evner å løse sitt oppdrag på en forsvarlig og kosteffektiv måte.

Det er viktig å understreke at selv om Forsvaret deltar i operasjoner utenfor landets grenser og dette ofte er det som preger mediebildet, løser Forsvaret oppdrag innenlands hver dag, 24 timer i døgnet. Kontinuerlig overvåkning og suverenitetshevdelse i våre interesseområder, kystvakt, redningstjeneste, grensevakt, kongevakt samt bistand til politi og sivilforsvar, er eksempler på oppdrag som har like høy prioritet og fokus i Forsvaret som mer profilerte operasjoner i konfliktområder utenlands.

Vårt engasjement i Afghanistan har i 2010 bidratt til at operasjonstempoet samlet sett for Forsvaret har vært meget høyt. Jeg er stolt og glad over å kunne lede en organisasjon som kan bidra som et relevant og effektivt instrument for våre politiske myndigheter. Oppdraget i Afghanistan er krevende, særlig for personell i Hæren. For å utnytte bredden i Forsvaret bidrar også de øvrige forsvarsgrenene med personell til å løse oppdraget. Denne dugnaden bidrar til å øke kompetansen i alle forsvarsgrenene og har gitt et løft for fagmiljøene. Som eksempel kan nevnes innsatsen innen eksplosivrydding (EOD) hvor både personell fra Luftforsvaret og minedykkere fra Sjøforsvaret har deltatt på en fantastisk måte sammen med personell fra Hæren.

Engasjementet i Afghanistan innebærer at enkelte målsettinger må skyves ut i tid i forhold til oppbyggingen av Hærens struktur som angitt i Stortingsproposisjon nr. 48 (2007–2008) «Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier». Det å drifte en kontingentstab og et nasjonalt støtteelement i Mazar-e-Sharif og et Provincial Reconstruction Team (PRT) i Maimanah, fordrer en personellinnsats som gjør det krevende å samtidig bygge opp og samøve en brigade her hjemme, slik Stortingsproposisjon nr. 48 legger opp til. På grunn av et høyt operasjonstempo vil vi derfor nå målet noe senere enn planlagt.

Sjøforsvaret opplevde i 2010 forsinkelser i leveransene av de nye Fridtjof Nansen-klasse fregatene, Skjold-klasse fartøyene og NH-90 helikoptrene. Dette fører til at disse nye fartøyene og materiellet blir tilført noe senere og innenfor et kortere tidsrom enn opprinnelig planlagt. For å legge til rette for en forsvarlig innfasing ble det derfor planlagt med en forbigående lavere seilingsaktivitet i 2010 enn i et normalår, og slik vil det være også i 2011. I sum vil dette påvirke Sjøforsvarets evne til å være fullt ut operativ på de nye systemene innen 2012.

Forsvaret har dessverre også i 2010 hatt skader og alvorlige ulykker knyttet til operasjoner, øving og trening. Fire befall og én vervet omkom i Improvised Explosive Devices (IED)-angrep mot norske styrker i Afghanistan. Forsvaret har i tillegg hatt 66 alvorlige skader på personell i 2010, herav seks i utenlandstjeneste. Vi har stort fokus på sikkerhet og vil fortsette å jobbe aktivt for å sikre Forsvarets personell.

Forsvaret har langt på vei lykkes i den omstillingen til et innsatsforsvar som Stortingsproposisjon nr. 48 legger opp til. I tillegg til de operative kapasitetene har det i 2010 også vært lagt ned et betydelig arbeid med å få på plass nye systemer som skal bidra til en ytterligere forbedring i forvaltningen av Forsvarets ressurser. Innføring av et Felles Integreert Forvaltningssystem (FIF) er sentralt i denne sammenhengen. Innføringen av nye forvaltningsrutiner samtidig med innfasing

av materiellsystemer og pågående omorganiseringer representerer selvsagt store utfordringer for Forsvaret som organisasjon. Disse utfordringene tar vi, og vi skal sørge for at samfunnet kan ha full tillit til at de ressurser som blir stilt til rådighet for etaten Forsvaret blir forvaltet på en forsvarlig måte.

Forsvarets årsrapport 2010 er for meg et viktig redskap for å formidle informasjon om den formidable innsatsen som gjøres av alle ansatte i Forsvarets organisasjon.

Harald Sunde
General
Forsvarssjef

Innholdsfortegnelse

Forsvarssjefens forord	2
1 Innledning	6
1.1 BAKGRUNN OG HENSIKT MED RAPPORTEN	6
1.2 OPPSUMMERING AV RAPPORTEN	6
2 Forsvarets løsning av oppgaver for 2010	8
2.1 INNLEDNING	8
2.2 FORSVARETS OPPGAVER	9
2.3 FORSVARETS LØSNING AV DE ENKELTE OPPGAVENE	9
3 Operativ virksomhet.....	18
3.1 OPERASJONER I UTLANDET	18
3.2 OPERASJONER NASJONALT	22
3.3 ØVELSER OG ALLIERT TRENING	30
3.4 RUSTNINGSKONTROLL	37
3.5 KOMMANDO- OG KONTROLLINFORMASJONSSYSTEMER (K2IS)	38
3.6 KONKLUSJON OPERATIV VIRKSOMHET.....	39
4 Styrkeproduksjon	40
4.1 HÆREN	40
4.2 SJØFORSVARET.....	44
4.3 LUFTFORSVARET	51
4.4 HEIMEVERNET	54
5 Fellesledd	58
5.1 FORSVARSSTABEN MED UNDERLAGTE ENHETER	58
5.2 FORSVARETS OPERATIVE HOVEDKVARTER	74
5.3 FORSVARETS HØGSKOLE	78
5.4 FORSVARETS SANITET	81
5.5 FORSVARETS LOGISTIKKORGANISASJON	85
5.6 FORSVARETS INFORMASJONSINFRASTRUKTUR.....	90
5.7 ETTERRETNINGSTJENESTEN	92
6 Spesielle områder.....	94
6.1 FLERNASJONALT SAMARBEID	94
6.2 PERSONELL.....	101
6.3 VERNEPLIKT	104
6.4 SIKKERHET.....	105
6.5 ØKONOMI	106
6.6 FELLES INTEGRERT FORVALTNINGSSYSTEM	108
6.7 INTERNEFFEKTIVISERING.....	109
6.8 EBA OG INFRASTRUKTUR.....	109
6.9 UTFASING/UTRANGERING/AVHENDING	110
6.10 MATERIELL	111
6.11 STRUKTURUTVIKLING.....	113
6.12 INTERN KONTROLL	116
7 Statistikk.....	118
7.1 ØKONOMI	118
7.2 PERSONELL.....	120
7.3 FELLES INTEGRERT FORVALTNINGSSYSTEM (FIF)	125

Tabeller

Tabell 1 Styrkebidrag i utlandet	18
Tabell 2 Observatører og stabspersonell	21
Tabell 3 Antall patruljedøgn i KV	24
Tabell 4 Patruljedøgn Nord-Syd i prosent	24
Tabell 5 Kystvaktens oppdrag for andre statlige myndigheter/etater	28
Tabell 6 Forsvarets samlede regnskapsresultat	106
Tabell 7 Interneffektivisering	109
Tabell 8 Forsvarets regnskapsresultat 2010 - detaljert	119
Tabell 9 Antall personer i Forsvaret	120
Tabell 10 Fordeling av personell pr. kategori	120
Tabell 11 Fordeling av militære grader	121
Tabell 12 Aldersfordeling	121
Tabell 13 Personell på førstegangstjeneste	122
Tabell 14 Personell på utenlandsoperasjoner	122
Tabell 15 Antall skadde og døde	123
Tabell 16 Antall på sykefravær og permisjon	123
Tabell 17 Øvrig personell	124
Tabell 18 Oversikt over utdanningsvolum og kvinneandel	124
Tabell 19 Fakta om FIF	125

1 Innledning

1.1 Bakgrunn og hensikt med rapporten

Forsvarets årsrapport for 2010 har til hensikt å bidra til et mest mulig helhetlig bilde av virksomheten. Årsrapporten presenterer en omfattende dokumentasjon av Forsvarets virksomhet og resultatoppgjør. Rapporten beskriver generelt hva som er oppnådd, og hvilke aktiviteter som er gjennomført. Samtidig underslås ikke de områder der Forsvaret har reelle utfordringer, spesielt sett i forhold til politisk fastsatte mål for perioden 2009–2012.

Rapporten er ugradert og skrevet med tanke på offentliggjøring. Det innebærer at forhold som er underlagt beskyttelse i henhold til lov om forebyggende sikkerhetstjeneste (sikkerhetsloven) eller er unntatt offentlighet i henhold til offentleglova, ikke er en del av rapporten.

Den primære målgruppen er publikum generelt, men gjennom en fylldig årsrapport er hensikten også å møte behov til spesielt interesserte. Rapportene blir publisert i elektronisk format på Forsvarets eget nettsted, www.forsvaret.no. Forsvarets årsrapport vil bli utgitt hvert år.

Det er Forsvarets ambisjon at rapporten skal bidra til at offentlighetens informasjonsbehov blir møtt.

Rapporten er utarbeidet etter oppdrag av Forsvarsdepartementet.

1.2 Oppsummering av rapporten

Årsrapporten starter med en gjennomgang av Forsvarets oppgaver og status for løsningen av oppgavene i 2010. Forsvaret har i 2010 oppnådd meget gode resultater på en rekke områder, både i Norge og i utlandet.

Deretter følger en gjennomgang av Forsvarets operative virksomhet i 2010. Det presenteres informasjon angående operasjoner i utlandet, operasjoner nasjonalt, øvelser og alliert trening, og rustningskontroll. For Forsvarets operative virksomhet, har operasjoner hjemme og ute også i 2010 hatt prioritet, og norske styrker har løst sine oppgaver på en meget tilfredsstillende måte. Slitasjen på materiell og belastning innen enkelte kategorier av personell er imidlertid stor. Enkelte kompetansemiljøer som for eksempel helikopter, samband, ingeniør, bataljonsystemer og sanitet er spesielt utsatt.

Generelt sett har den norske militære innsatsen i Afghanistan i 2010 vært preget av økt trussel mot styrken, tilfeller med tap av liv og skader gjennom året, samt en omorganisering av styrkebidragene. Hæren har utfordringer hjemme på grunn av styrkebidraget i Afghanistan. Heimevernets samlede evne til å løse operative oppdrag har vært tilfredsstillende. Sjøforsvarets aktivitet, som har vært lavere enn i 2009, har vært preget av innfasingen av nye fartøyer. Luftforsvarets operative aktivitet har vært omtrent som for 2009, samtidig som mannskaper til nytt transportfly har vært under opp trening. Spesialstyrkene har vært godt trent og utrustet for å løse sine oppgaver. Omfanget av trenings- og øvingsaktiviteten i Forsvaret har vært på samme nivå som i 2009.

Årsrapporten beskriver også styrkeproduksjonen i Hæren, Sjøforsvaret, Luftforsvaret og Heimevernet. Organisasjon og faste oppgaver for den enkelte styrkeprodusent presenteres innledningsvis. Deretter følger en gjennomgang av resultatoppgjøret og hovedaktiviteter i 2010. Styrkeproduksjon omfatter blant annet utdanning og trening av vernepliktige og befal, herunder i forbindelse med operativ øvingsvirksomhet. Til slutt gis en oppsummering av utfordringer og risiko frem mot 2012.

Deretter følger en tilsvarende gjennomgang av organisasjon og faste oppgaver, resultatoppnåelse og aktivitet for 2010, samt utfordringer og risiko frem mot 2012 for Forsvarsstaben med underlagte enheter, Forsvarets operative hovedkvarter, Forsvarets høyskole, Forsvarets sanitet, Forsvarets logistikkorganisasjon, Forsvarets informasjonsinfrastruktur, samt Etterretningstjenesten.

Årsrapporten gir deretter en vurdering av enkelte utvalgte områder: Flernasjonalt samarbeid, personell, verneplikt, sikkerhet, økonomi, felles integrert forvaltningssystem, interneffektivisering, eiendommer, bygg og anlegg (EBA) og infrastruktur, utfasing/utrangering/avhending, materiell, strukturutvikling, samt internkontroll.

Avslutningsvis følger et avsnitt med statistikker.

2 Forsvarets løsning av oppgaver for 2010

2.1 Innledning

Totalforsvarskonseptet er blitt modernisert etter den kalde krigens slutt, for å reflektere de endrede sikkerhetspolitiske omgivelser og et bredt sikkerhetsbegrep. Totalforsvarskonseptet omfatter gjensidig sivil-militær støtte og samordning for en mest mulig effektiv ressursbruk når det gjelder forebygging, beredskapsplanlegging og operativ innsats. Utfordringene knyttet til samfunnssikkerheten har gitt et økt behov for å trekke på unike kapasiteter og ressurser som Forsvaret kan bistå med i krisehåndtering. Totalforsvarskonseptet er nå utvidet til å gjelde gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn i hele krisespekteret, fra fred, via sikkerhetspolitisk krise, væpnet konflikt til krig. Det er ikke lenger en forutsetning at beredskapslovgivningen trer i kraft for at støtten kan sies å være innenfor rammen av totalforsvarskonseptet.

Forsvaret er statens maktapparat for å kunne ivareta Norges sikkerhet mot eksterne trusler. Militærmakt er ett av flere virkemidler en suveren stat har for å verne om sine interesser, sikre nasjonal selvstendighet og politisk handlefrihet.

Forsvarets grunnleggende funksjon er å beskytte og ivareta Norges sikkerhet, interesser og verdier. Det innebærer at Forsvaret må være i stand til å ivareta et bredt spekter av oppgaver på en troverdig måte. Forsvaret skal, sammen med våre allierte, bidra til å forsvare Norges suverenitet og territorielle integritet, og bidra til å forsvare og håndheve Norges suverene rettigheter. Forsvaret skal utøve norsk myndighet innenfor definerte områder og bidra til å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske nærområder. Videre skal Forsvaret bidra til kollektivt forsvar og flernasjonal krisehåndtering, og til arbeide for internasjonal fred og sikkerhet innenfor rammen av folkeretten og FN-pakten. Forsvaret skal også bidra til å ivareta samfunnssikkerheten, noe som er blitt stadig viktigere med et endret trusselbilde.

Forsvarets mest sentrale rolle er å bidra til å forebygge og håndtere sikkerhetsutfordringer mot Norge og i norske nærområder, og derigjennom bidra til å sikre stabilitet og en utvikling i tråd med norske interesser. I en globalisert verden må Forsvaret utføre dette arbeidet både hjemme og ute.

Forsvarets hovedleveranse er operativ evne. Det som er avgjørende for om Norge har et effektivt forsvar, er derfor at Forsvaret har reell evne til å løse sine oppgaver. Nasjonale behov og NATOs grunnleggende fellesbehov må være utgangspunktet for utviklingen av Forsvarets militære kapasiteter. Hovedmålsettingen for utvikling av Forsvaret er derfor å opprettholde og videreutvikle den operative evnen, slik at organisasjonens oppgaver kan løses best mulig. Dette krever et forsvar som har relevante militære kapasiteter med tilstrekkelig reaksjonsevne, kampkraft, tilgjengelighet og utholdenhet, og som evner å samarbeide effektivt både med sivile aktører, allierte og partnere.

Forsvaret skal løse de oppgavene landets politiske myndigheter til enhver tid pålegger det, innenfor det definerte ambisjonsnivået og de fastlagte rammer. Evnen til å løse både rutinemessige og mer krevende og varierte enkeltoppdrag, ved hjelp av en vesentlig mindre struktur enn tidligere, forutsetter et avklart og realistisk ambisjonsnivå. Dette stiller høye krav til samsvar mellom de politiske forventninger og den militære evnen, som igjen krever balanse mellom gitte oppgaver og tildelte ressurser.

Forsvarssjefen er etatssjef for Forsvaret og har ansvaret for Forsvarets virksomhet i samsvar med oppdrag og retningslinjer gitt av regjering og storting.

2.2 Forsvarets oppgaver

Forsvarets oppgaver deles inn i

- 1) nasjonale oppgaver, som i utgangspunktet må kunne løses nasjonalt og uten løpende alliert medvirkning
- 2) oppgaver som løses i samarbeid med allierte og andre samarbeidspartnere,
- 3) og andre oppgaver der andre myndigheter har primæransvaret, og Forsvaret i utgangspunktet har en støttende rolle.

1) Nasjonale oppgaver

- Å sikre et nasjonalt beslutningsunderlag gjennom tidsmessig overvåking og etterretning
- Å hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter
- Å ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder
- Å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske områder

2) Oppgaver som løses i samarbeid med andre

- Å bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO mot trusler, anslag og angrep
- Å bidra til flernasjonal krisehåndtering utenfor Norge, herunder fredsstøttende operasjoner

3) Andre oppgaver

- Å bidra til internasjonalt militært samarbeid innen nedrustning, herunder hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen, rustningskontroll og støtte til sikkerhetssektorreform
- Å bidra til å ivareta samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

2.3 Forsvarets løsning av de enkelte oppgavene

2.3.1 Å sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom tidsmessig overvåking og etterretning

2.3.1.1 Presisering av oppgaven

Oppgaven innebærer å framskaffe et nasjonalt beslutningsgrunnlag for den politiske og militære ledelsen. En betydelig del av denne virksomheten utføres av Etterretningstjenesten.

Generelt må Forsvaret ha evne til kontinuerlig overvåking av norsk luftrom og tilstøtende områder, innenfor rammen av NATOs integrerte luftforsvar. Forsvaret må også ha evne til overvåking av aktivitet i sjøterritoriet og sjøområder der Norge har jurisdiksjon. I tillegg må Forsvaret ha evne til kontinuerlig overvåking av deler av landterritoriet, i første rekke langs grensen til Russland (der Grensevakten er tildelt et ansvar). Under episode- og krisehåndtering vil hele Forsvarets operative struktur bidra ved å sammenfatte, analysere og videreformidle informasjon. I forbindelse med operasjoner i utlandet må Forsvaret ha etterretningsfunksjoner til støtte for norske (og eventuelt andre) beslutningstakere, både på strategisk og taktisk nivå.

Alle relevante deler av Forsvaret bidrar gjennom etterretning og overvåking til å bygge et oppdatert felles situasjonsbilde. Dette bildet er del av det nasjonale beslutningsgrunnlaget.

2.3.1.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Gjennom bruk av Forsvarets kapasitet og samarbeid med Etterretningstjenesten kan Forsvarets operative hovedkvarter etablere og vedlikeholde et oppdatert situasjonsbilde i norske interesseområder. Denne situasjonsforståelsen danner beslutningsgrunnlaget for å lede operasjoner og effektivt kunne styre militære ressurser til prioriterte områder. Dette fungerer svært godt.

Grensevakten ved garnisonen i Sør-Varanger (GSV) bidrar daglig til etterretning og overvåking i grenseområdet til Russland. Kystvakten er en vesentlig bidragsyter til situasjonsforståelsen gjennom stadig tilstedeværelse i prioriterte norske ansvars- og interesseområder. Når det gjelder kapasitet og kvalitet, er Kystvakten styrket gjennom anskaffelsen av moderne fartøyer spesielt tilpasset oppgavene, og er i stand til å overvåke havområdene mer effektivt enn tidligere. Kystradarkjeden i Nord-Norge ivaretar informasjons- og kontrolloppgaver og bidrar til situasjonsbildet. Luftstridskreftenes bidrag til å løse denne oppgaven ivaretas av kontroll- og varslingsystemet, supplert av Forsvarets maritime patruljefly.

2.3.1.3 Forventet utvikling

Etter hvert som nye fregatter og Skjold-klasse fartøyer blir innfaset i Sjøforsvaret og oppnår operativ status, vil Kysteskadrens (Marinens) evne til å bidra til tidsmessig overvåking og etterretning gradvis økes. Innføring av nye helikoptre til fregattene og til Kystvakten vil i betydelig grad øke den operative evnen. Sjøforsvarets fornyede struktur har potensialet til å styrke den operative evnen betydelig. De maritime patruljeflyene P-3 Orion gjennomgår oppgraderings- og moderniseringsprogrammer. Disse programmene vil pågå i noen år framover og kapasiteten vil da være redusert, men moderniseringen vil øke flyenes effektivitet.

2.3.2 Å håndheve norsk suverenitet

2.3.2.1 Presisering av oppgaven

Forsvaret har en hovedrolle med hensyn til å hevde norsk suverenitet og forsvare Norges territoriale integritet. Med suverenitetshevdning mener vi å forsvare, om nødvendig med militær makt, norske grunnrettigheter som stat mot andre stater som direkte eller indirekte utfordrer norsk suverenitet på norsk territorium, eller norske suverene rettigheter i norske jurisdiksjonsområder utenfor norsk territorium. Dette inkluderer avskrekking og håndtering av begrensede episoder, i tillegg til å hindre uvedkommende aktørers adgang til norsk territorium. Ikke-statlige aktører kan også utfordre den norske stat eller gjennomføre aksjoner eller angrep som representerer brudd på norsk suverenitet. Oppgaven omfatter ved behov også sikring av norske utenriksstasjoner og norsk skipsfart.

Med hensyn til å hevde suverenitet til sjøs vil både Kystvakten og Kysteskadren (Marinen) spille en viktig rolle gjennom sin tilstedeværelse. I luftrommet vil oppgaven ivaretas innenfor rammen av NATOs integrerte luftforsvar, der Forsvaret bidrar med kontinuerlig radarovervåking og med kampfly på beredskap. På landsiden vil Grensevakten gjennom kontinuerlig tilstedeværelse og informasjonsinnhenting ha evne til å reagere mot krenkelser av norsk suverenitet langs den norsk-russiske grensen. Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) vil sørge for vakthold og sikring av kongehuset.

Oppgaven er avgrenset til å håndtere sporadiske krenkelser på lavt nivå. Håndtering av større eller vedvarende krenkelser faller inn under episode- og krisehåndtering.

2.3.2.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Grensevakten er kontinuerlig til stede i grenseområdet mot Russland. Ved behov for økt landmilitær kapasitet vil Heimevernets innsatsstyrker (I-styrker), Brigade Nord og Telemark bataljon være ressurser som kan settes inn for å støtte Grensevakten.

Kystvaktens maktmidler skal kunne håndtere denne oppgaven i sjøterritoriet så lenge den er begrenset til å håndtere episoder i den nedre del av konfliktspekteret. Suverenitetshevdning i nasjonalt luftrom blir til daglig ivaretatt av NATOs integrerte luftforsvar (NATINADS), der Forsvaret bidrar. Kampfly har til enhver tid høy beredskap for å holde kontroll med norsk luftterritorium, samt gjennomføre avskjærings- og identifikasjonsoppdrag og håndtere episoder og kriser.

Tilstedeværelse sikres ytterligere ved bruk av maritime overvåkingsfly (P-3 Orion). Spesialstyrker med kort reaksjonstid kan gi verdifull støtte til både land- og sjøstridskrefter.

2.3.2.3 Forventet utvikling

Slik tilfellet var i foregående oppgave, vil Sjøforsvarets evne bedres i takt med at nye fartøyer utvikler sin operative evne og NH-90 blir tilgjengelig for maritime oppdrag. Grensevakten forventes også i de kommende år å løse denne oppgaven på en god måte gjennom sin tilstedeværelse, overvåking og kontroll med det grensenære området.

2.3.3 Å ivareta norsk myndighetsutøvelse på avgrensede områder

2.3.3.1 Presisering av oppgaven

Forsvaret skal ivareta myndighetsutøvelse knyttet til beskyttelse av norske suverene rettigheter og håndheving av norsk lov på de områder der Forsvaret er tildelt særskilt myndighet. Dette omfatter også forebyggende tiltak.

Med myndighetsutøvelse menes utøvelse av offentlig myndighet med hjemmel i nasjonal rett for å håndheve offentligrettslige påbud, forbud og vilkår i medhold av lov, forskrifter eller annet gyldig kompetansegrunnlag, rettet mot enkeltpersoner eller andre private rettssubjekter.

Myndighetsutøvelse er en nasjonal oppgave som normalt ivaretas av Politiet og andre sivile myndigheter, men Forsvaret er tildelt tilsvarende myndighet på avgrensede områder.

Forsvarets myndighetsutøvelse skjer i dag på to hovedområder: ressurskontroll og annen myndighetsutøvelse til havs, dessuten grenseoppsyn langs den norsk-russiske grensen. Forsvarets rolle på disse områdene skjer i nært samarbeid med andre offentlige etater. Ufordringene på ressursiden i nord tilsier at myndighetsutøvelse til havs vil være en betydelig oppgave for Forsvaret også i årene framover. Forsvaret må derfor ha evne til raskt å oppdage og reagere på brudd på norske lover og regler på de områder der Forsvaret er tildelt myndighet. Denne myndighetsutøvelsen må være tilstrekkelig tydelig og konsekvent til å ha en preventiv effekt overfor aktører som bevisst utfordrer norsk lov- og regelverk.

2.3.3.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Forsvarets bidrag til myndighetsutøvelse på landterritoriet knyttet til oppsyns- og kontrollvirksomhet på vegne av andre offentlige etater utøves i fredstid primært av grensevaktstyrkene. Avdelingen opererer effektivt med observasjonsposter, patruljer og sensorer. Myndighetsutøvelse i

havområdene ivaretas i dag primært av Kystvakten, med støtte fra satellitt, fly og helikoptre. Tilgjengeligheten på Kystvaktens fartøyer er god.

I en normalsituasjon med relativt få utfordringer er evnen til myndighetsutøvelse inkludert Schengen-forpliktelser god og troverdig.

2.3.3.3 Forventet utvikling

I likhet med flere av de øvrige oppgavene vil evnen til å ivareta denne oppgaven bedre seg i løpet av planperioden, blant annet gjennom modernisering av fartøysstrukturen i Sjøforsvaret. Tilgjengeligheten på maritime helikoptre har forbigående begrensninger som blir bedret når NH-90 ankommer i løpet av 2011 og når de gradvis oppnår operativ status i perioden etter 2012.

2.3.4 Å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske områder

2.3.4.1 Presisering av oppgaven

Forsvaret er et avgjørende virkemiddel for å håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske nærområder som i sin helhet ivaretas av norske politiske myndigheter, der omfanget er slik at NATO ikke involveres. Slike episoder og kriser må raskt og med et minimum av negative konsekvenser kunne bringes under kontroll, eventuelt parallelt med at norske myndigheter involverer NATO. Evnen til episode- og krisehåndtering i våre nærområder omfatter også forebygging av kriser. I den forbindelse har relevant militær tilstedeværelse stor betydning ved at den kan bidra til å styrke evnen til å håndtere episoder og kriser opp til et visst nivå, uten at det krever iverksetting av ytterligere militær kapasitet. Samtidig etablerer det en terskel for bruk av militære virkemidler fra potensielle motstanderes side. Militær tilstedeværelse vil som sådan virke konfliktforebyggende på en annen måte enn et rent sivilt nærvær. Samtidig er det viktig å ha en beredskap i Forsvaret som gjør det mulig å etablere en militær terskel der den i utgangspunktet ikke er til stede, og kunne øke tilstedeværelsen raskt ved behov.

Risikoen for episoder og kriser som i utgangspunktet må håndteres nasjonalt, er størst til sjøs. Dette må reflekteres gjennom troverdig militær tilstedeværelse i områder der norsk jurisdiksjon er omstridt. Utfordringene tilsier også at Forsvaret må ha evne til å kunne bidra til å håndtere samtidige episoder eller begrensede kriser, noe som stiller krav til styrkenes volum og utholdenhet.

Skulle Norge bli utsatt for militær aggresjon, selv i begrenset omfang, vil dette være et allianseanliggende. Nasjonal episode- og krisehåndtering omfatter derfor evnen til raskt å kunne sørge for at en situasjon blir håndtert slik at den omfattes av Atlanterhavspaktens artikkel 5. Oppgaven innebærer dermed også å legge til rette for allierte forsterkninger og størst mulig grad av interoperabilitet med allierte styrker.

Dette er den mest ressurskrevende av Forsvarets identifiserte oppgaver og innbefatter forsvar av norsk territorium. Den er derfor dimensjonerende for utformingen av Forsvarets struktur og kapasitet.

2.3.4.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Brigade Nord's utdanningsavdelinger stiller til enhver tid kamp- og støtteavdelinger med høy beredskap.

Hærens reaksjonsstyrker (Telemark bataljon med samvirkeavdelinger) med vervede mannskaper gir i utgangspunktet en vesentlig forbedret evne til å håndtere episoder i fredstid. Heimevernets innsatsstyrker er godt rustet og trent. I Sjøforsvaret er ubåter og minefartøy operative i samsvar med ambisjonsnivået og representerer gode bidrag til å løse oppgaven. Kystvakten bidrar til å forebygge episoder og sikkerhetspolitiske kriser gjennom sin tilstedeværelse.

Kampfly er en hovedressurs i håndtering av denne oppgaven med sin raske reaksjonstid. Til tross for høy alder er flyene oppgradert og representerer en moderne og potent kampkraft.

Nye transportfly gjør Forsvaret i stand til raskt og effektivt å flytte personell og utstyr fra alle forsvarsgrener til aktuelle innsatsområder. Spesialstyrkene kan løse viktige oppdrag innenfor denne oppgaven, også i forbindelse med bistand til Politiet i kontraterror-operasjoner.

Operasjonene ute har vist en stadig økende kompleksitet som stiller økende krav til treningsstandard og materiell. Prioriteringen av operasjonene ute påvirker ressursene for drift, trening og øving for Brigade Nord og Hærens reaksjonsstyrker.

Treningsnivået for Heimevernets forsterknings- og oppfølgingsstyrker planlegges økt i løpet av inneværende langtidsperiode.

2.3.4.3 Forventet utvikling

Evnen til å løse denne oppgaven ventes å bli bedret i løpet av planperioden for deler av strukturen etter hvert som nye strukturelementer blir operative. Dette gjelder i hovedsak for sjøstridskreftene og deler av luftstridskreftene. Det er i stor grad landstyrker som leveres til operasjoner i utlandet, og denne leveransen er gitt høyeste prioritet i Forsvaret. Kombinasjonen av disponering av personell fra operative avdelinger til utenlandsoperasjoner og begrensede ressurser gjør at det ikke er realistisk å gjennomføre fullgod samtrening av bataljons- og brigadenivået i Hæren før trykket på leveranse til operasjonene i Afghanistan avtar. Når denne situasjonen oppstår, vil det være nødvendig å prioritere Brigade Nord med personell, materiell og kompetansebygging gjennom trening og øving.

2.3.5 Å bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO mot trusler, anslag og angrep, inkludert bruk av masseødeleggelsesvåpen

2.3.5.1 Presisering av oppgaven

Forsvaret av Norge utover det som kan håndteres nasjonalt, vil i minst like stor grad som under den kalde krigen måtte skje i regi av NATO. Forsvaret skal derfor, sammen med våre allierte, bidra til å forebygge trusler, anslag og angrep på Norge og øvrige deler av NATO som omfattes av Atlanterhavspaktens artikler 5 og 6, og ved behov kunne møte dem på en troverdig måte. Dette omfatter konvensjonelle angrep, angrep med masseødeleggelsesvåpen og andre typer anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører som skaper eller truer med å skape så omfattende skade at det er aktuelt for NATO å iverksette kollektive forsvarstiltak. Norge må også bidra til at NATO har en troverdig avskrekkingsevne, slik at episoder eller kriser ikke utvikler seg til konkrete trusler eller angrep.

Ambisjonsnivået for vårt bidrag til NATOs kollektive forsvar må ses i lys av at kravene som stilles til norske militære styrker i forbindelse med forsvaret av norsk territorium, i betydelig grad er de samme som stilles til vår deltakelse i NATO-ledete operasjoner utenfor Norge. Forsvaret skal derfor ikke dimensjoneres ensidig for kollektivt forsvar av norsk territorium, men innenfor en alliansekontekst kunne yte relevante bidrag til kollektivt forsvar i regi av NATO – herunder også i forsvaret av norsk territorium. I dagens sikkerhetspolitiske omgivelser vil Norges

bidrag til NATOs kollektive forsvar skje gjennom deltakelse i et bredt spekter av aktiviteter som alle har relevans til den gjensidige artikkel 5-forpliktelsen. Dette inkluderer å stille mest mulig av den deployerbare delen av Forsvarets operative struktur til disposisjon i NATOs beredskapsordninger.

Forsvaret skal, sammen med våre allierte, være forberedt til å møte trusler, anslag og angrep på Norge og øvrige deler av NATO. Dette omfatter konvensjonelle angrep, angrep med masseødeleggelsesvåpen samt andre typer angrep som skaper eller truer med å skape så omfattende skade at det er aktuelt for NATO å iverksette kollektive mottiltak.

2.3.5.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Hæren har en iboende kompetanse til å planlegge og lede en brigade. I en situasjon der det er behov for å aktivisere brigaden for kollektivt forsvar, vil alle ressurser settes inn på å sørge for nødvendig materielltilgang, forsert trenings- og øvingsprogram og nødvendige personellforsterkninger. Hærens reaksjonsstyrker er hensiktsmessig utrustet og organisert for sine oppgaver.

I Sjøforsvaret seiler minefartøy og ubåter som planlagt.

Kampflyvåpenet er en svært viktig ressurs for å løse oppgaven. Kampflyene med støttesystem samvirker jevnlig med de allierte. Luftforsvarets stående mobile støttesystemer fungerer godt. Det samme gjelder det bakkebaserte luftvernet.

Heimevernets Innsatsstyrker gir et vesentlig bidrag til vakthold og sikring av viktig infrastruktur.

Forsvaret har støtteavdelinger som planlegger og legger til rette for mottak av allierte forsterkingsstyrker.

Spesialstyrkenes evne til å løse oppdrag knyttet til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO er svært god.

Alle forsvarsgrenene har meget god evne til samvirke med allierte avdelinger.

2.3.5.3 Forventet utvikling

Som for foregående oppgave ventes evnen til å løse denne oppgaven å bli bedret i løpet av planperioden for deler av strukturen etter hvert som planlagte nye strukturelementer blir operative. Dette gjelder i hovedsak for sjøstridskreftene og deler av luftstridskreftene. For Hæren vil det bli nødvendig å gi ekstra prioritet til å styrke brigadestrukturen, og spesielt sette inn tiltak når leveransene til operasjoner i utlandet avtar.

2.3.6 Å bidra til flernasjonalt krisehåndtering, herunder flernasjonale fredsoperasjoner

2.3.6.1 Presisering av oppgaven

Norsk deltakelse i flernasjonale, fredsstøttende operasjoner er viktig både som bidrag til internasjonal fred og sikkerhet, som støtte til FNs og NATOs troverdighet og relevans og med hensyn til Norges egen sikkerhet. Norske styrker vil som hovedregel bare delta i operasjoner innenfor en flernasjonalt ramme, normalt i FN- eller NATO-regi. Det er et politisk mål å øke våre bidrag til FN-ledete operasjoner, men også periodisk å delta med militære styrker i utvalgte EU-operasjoner. Norsk deltakelse skal være forankret folkerettslig, enten gjennom samtykke fra partene, gjennom retten til individuelt eller kollektivt selvforsvar i henhold til FN-paktens artikkel 51, eller gjennom mandat fra FNs sikkerhetsråd i henhold til FN-paktens kapittel VI eller VII.

Utfordringene internasjonalt tilsier at bidrag til fredsstøttende operasjoner i utlandet vil være en av Forsvarets viktigste og mest krevende oppgaver også i årene framover. Innenfor en styrkestruktur med begrenset omfang må det tilstrebes at mest mulig av Forsvarets kapasitet er anvendbar både hjemme og ute. For at dette skal være mulig, må hoveddelen av norske enheter og alt fast ansatt militært personell, dessuten enkelte kategorier sivile, som hovedregel være disponible for oppdrag så vel nasjonalt som i utlandet.

Forsvaret må kunne stille relevante styrker til hele spekteret av fredsstøttende operasjoner, inkludert preventive stabiliseringsoperasjoner, mer tradisjonelle fredsbevarende operasjoner og fredsopprettende operasjoner. Dette innebærer at våre styrker i størst mulig grad må ha evne til å samvirke effektivt med allierte styrker, både teknisk, operativt og prosedyremessig, samt konsept- og doktrinmessig. I tillegg må styrkene ha tilstrekkelig mobilitet, ildkraft, reaksjonsevne og egenbeskyttelse. Forsvaret må også kunne håndtere utfordringer knyttet til samarbeid med ikke-militære aktører i integrerte fredsoperasjoner.

Forsvaret skal kunne bidra med militær kapasitet i operasjoner utenfor Norge. Dimensjonerende ambisjon er satt til en styrke som totalt svarer til en bataljonsenhet i tre–fem år i en lavintensitetssituasjon, eller en rask reaksjonsstyrke av bataljons størrelse, en ISTAR-enhet og brigadeleddelse for en engangsdeployering. Utover dette skal fartøy og fly kunne deployeres.

2.3.6.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Forsvaret har i løpet av 2010 levert avdelinger med høy operativ evne til operasjoner i utlandet og til flernasjonale beredskapsstyrker. Alle forsvarsgrener samt øvrige deler av Forsvaret (for eksempel Forsvarets sanitet) har levert styrkebidrag. Tilbakemeldingene på bidragenes innsats og operative evne er svært positive både med tanke på kvalitet og kompetanse. Deltakelsen ute gir høy og verdifull kompetanse på en rekke områder, først og fremst på det stridstekniske nivået og på taktisk nivå.

Forsvarets evne til å løse oppgaven er god. Leveransene til operasjoner i utlandet har for deler av strukturen ligget til dels langt over ambisjonsnivået som lå til grunn for Forsvarets langtidsplaner. Det gjør at ethvert internasjonalt oppdrag får følger for den operative evnen nasjonalt. Evne til samtidighet, dvs. muligheten for å håndtere oppgaver internasjonalt og nasjonalt til samme tid uten at en av oppgavene må løses med redusert evne, er utfordrende.

2.3.6.3 Forventet utvikling

Den nye sjøforsvarsstrukturen, som i hovedsak vil være implementert innen 2014, gir økt evne til å delta internasjonalt med maritim kapasitet. Det høye volumet på deltakelse i operasjoner i utlandet over flere år, kombinert med den stigende kompleksiteten knyttet til operasjonene i Afghanistan, rammer styrkeproduksjonen og gir slitasje. Dette er nå først og fremst merkbart i Hæren.

2.3.7 Bidra med militær støtte til diplomati og til å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen

2.3.7.1 Presisering av oppgaven

Forsvaret skal bidra med støtte til internasjonalt militært samarbeid som et ledd i arbeidet med å skape fred og stabilitet, herunder arbeidet for å hindre at masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler blir tilgjengelige for aktører som utgjør en potensiell trussel mot norsk og internasjonal sikkerhet. Dette inkluderer tiltak som informasjonsinnsamling, analyse, rustningskontroll, tillitskapende aktiviteter og verifikasjon. Videre omfatter oppgaven opplæring og bidrag til sik-

kerhetssektorreform hos utvalgte samarbeidspartnere, blant annet for å bidra til oppbygging av deres selvforsvarsevne, deres evne til å medvirke til internasjonal sikkerhet og til arbeidet med å reformere og sikre demokratisk kontroll over de væpnede styrker.

Oppgaven skal ivaretas med utgangspunkt i de ressurser og den kompetanse som er etablert for å løse Forsvarets øvrige oppgaver. Innsatsen skal fokuseres mot å ivareta Norges internasjonale forpliktelser.

2.3.7.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Militær representasjon ved en rekke utenriksstasjoner og i militære hovedkvarter er bidrag til å støtte diplomatiet.

I tillegg har Forsvaret bilaterale tiltaksplaner med en rekke land, inkludert Russland og Ukraina, og det er utviklet et betydelig samarbeid med de baltiske statene. Forsvarets operative hovedkvarter har direkte kontakt og et tillitskapende samarbeid med russiske militære myndigheter på Kola. Dette inkluderer deltakelse i felles øvelser. Videre har Forsvarets enheter deltatt i øvelser og operasjoner både i Norden og i NATO-området. Deployeringer til utlandet og deltakelse i internasjonale operasjoner i regi av FN og NATO er Forsvarets fremste bidrag til å løse denne oppgaven.

Forsvarets aktive oppfølging av CFE¹-, Open Skies- og Incident at Sea-avtalene (INCSEA) bidrar til løsning av oppgaven. Ikke-spredningsarbeid blir ivaretatt på flere måter.

2.3.7.3 Forventet utvikling

Det ventes at Forsvarets evne til å løse oppgaven blir videreført på samme nivå som i dag.

2.3.8 Å bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

2.3.8.1 Presisering av oppgaven

Som en del av totalforsvarskonseptet skal Forsvaret støtte det sivile samfunn ved ulykker, kriser, naturkatastrofer og annen fare for liv og helse eller materielle skader, inkludert terroranslag.

Forsvaret skal kunne bidra til å forebygge og bekjempe ikke-militære anslag mot landets befolkning, infrastruktur og vitale samfunnsfunksjoner. Det mest aktuelle og fleksible bidraget til den sivile delen av samfunnssikkerhetsarbeidet er bistand etter anmodning fra Politiet, i henhold til instruks for Forsvarets bistand til Politiet.

Utfordringene knyttet til samfunnssikkerheten viser betydningen av en kontinuerlig utvikling av samarbeidet mellom Forsvaret og det sivile samfunn, slik at dette til enhver tid er relevant i forhold til risiko- og trusselbildet. Det er lagt til grunn at Forsvarets bistand til sivil sektor blir gitt når de sivile ressursene ikke er tilstrekkelige til å håndtere situasjonen. Forsvarets støtte til det sivile samfunn skal derfor ivaretas med utgangspunkt i den struktur, kompetanse og kapasitet som er etablert for å løse de dimensjonerende oppgavene.

Innenfor rammen av tilgjengelig kapasitet, kompetanse og de ressurser som er etablert for å løse Forsvarets primæroppgave, skal Forsvaret bidra til det samlede samfunnssikkerhetsarbeidet. Støtte til samfunnssikkerhetsarbeid vil først og fremst være aktuelt i forbindelse med alvorlige,

¹ CFE: Conventional Forces in Europe

krisepregete hendelser der situasjonen er av en slik art at de sivile myndigheter som har primæransvaret, ikke klarer å håndtere situasjonen bare ved hjelp av egne ressurser. Støtten reguleres gjennom lover, forskrifter, kongelige resolusjoner, instruksjoner og avtaler.

2.3.8.2 Forsvarets løsning av oppgaven

Forsvaret deltar i mange fora og utfører en rekke oppgaver som bidrar til å ivareta samfunnssikkerhet og gjennomføre sentrale samfunnsoppgaver.

Forsvarets operative hovedkvarter støtter Hovedredningsentralen/Politiet med enheter fra Sjøforsvaret i forbindelse med søk og redning til sjøs, bistand til destruksjon av sprengladninger og bomber, og styrkebeskyttelse av besøkende utenlandske militære enheter. Ca. 80–100 eksplosivryddeoppdrag (EOD) per år utføres i prioritert rekkefølge der samfunnssikkerhet for befolkning/skipsfart er avgjørende. Kystvakten bistår i tillegg Kystverket, Tollvesenet og andre sivile etater og har også vært en bidragsyter til forskning i nordområdene.

Norge har god infrastruktur for å kunne samvirke med sivile etater via ugraderte kommunikasjonssystemer som sivil telefon og Internett.

Forsvaret og sivile etater vil få et sikkert mobilnett for utveksling av informasjon når nødnettprosjektet leverer nye radioer.

Forsvarets evne til å ivareta samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver vurderes til å være svært god. Oppgaven blir utført med kapasitet og kompetanse som er etablert for å løse Forsvarets øvrige oppgaver.

2.3.8.3 Forventet utvikling

Det ventes at Forsvarets evne til å løse denne oppgaven blir videreført på samme nivå som i dag.

3 Operativ virksomhet

3.1 Operasjoner i utlandet

3.1.1 Styrkebidrag i utlandet

Tabellen gir en skjematisk oversikt over de militære styrkebidragene som har vært deployert til utlandet i 2010:

Operasjon	Avdeling	Antall de- ployerte	Varighet
ISAF – Afghanistan	NCC stab	25	jan–des
	NSE	100	jan–des
	PRT Maimanah, inkl. NAD	350	jan–des
	SO ISAF HQ ¹	5–6	jan–des
	SO RC-N stab	15	jan–des
	BRIG OMLT	10	jan–des
	KANDAK OMLT	45	jan–des
	NOR AMB Kabul	1	jan–des
	UNAMA	2	jan–des
	MINURCAT	NCC	23
NDH		121–133	jan–mai
WDU		18	jan–mai
SO MINURCAT HQ		3	mai–des
TTF		3	apr–jun
Aden bukta	Stabsoffiserer	2	aug–des
SNMCMG1	KNM «Hinnøy»	34	aug–des

Tabell 1 Styrkebidrag i utlandet

Antall deployerte omfatter ikke stabspersonell og observatører, ref. Tabell 2 Observatører og stabspersonell, side 21.

¹⁾ ISAF SOF er under løpende utvikling og tallet inkluderer alle norske stabsoffiserer tilknyttet ISAF SOF.

3.1.2 Generelt

Planlegging og koordinering av norsk deltakelse i operasjoner i utlandet har i 2010 representert et bredt spekter av planprosesser knyttet til pågående NATO-operasjoner, diverse norske bidrag

til NATO Response Force (NRF), styrkebidrag til EU og deltakelse i FN-ledete operasjoner. Selv om noen bidrag i volum og kapasitet er «små», går det med relativt store ressurser til planleggingen av det enkelte styrkebidrag.

Ansvarer som er tillagt Forsvarets operative hovedkvarter i forbindelse med deltakelse i operasjoner i utlandet, har representert et betydelig kontrollspenn som også innebærer koordinering av og deltakelse i planprosesser opp mot ulike nivåer/hovedkvarter innen NATO, EU, FN og bilateralt med enkeltnasjoner. I tillegg representerer ansvarer koordinering opp mot nasjonalt militærstrategisk og politisk nivå, og mot alle øvrige involverte aktører og bidragsytere i Forsvaret.

I tillegg representerer ansvarer koordinering opp mot sentralt nasjonalt nivå og politisk nivå, og mot alle øvrige involverte aktører og bidragsytere i Forsvaret.

Spesielle kompetansemiljøer som helikoptermannskap, sambandspersonell, ingeniør, bataljonstabere og sanitetspersonell utsettes for stor belastning gjennom hyppige perioder i utenlandsoperasjoner.

3.1.3 Afghanistan

Generelt sett var den norske militære innsatsen i Afghanistan 2010 preget av

- 1 økt trussel mot styrken, først og fremst i form av økt IED-trussel (IED = improviserte sprengladninger)
- 2 hendelsene 25. januar (én drept), 2. mai (ni skadde) og 27. juni (fire drept)
- 3 omorganisering av styrkebidragene i samsvar med justert tilnærming vis-à-vis ANSF (Afghan National Security Forces)

I tillegg kan nevnes at provinsen Faryab gjennom 2010 fikk økt amerikansk militær tilstedeværelse. Det fant også sted en økning av afghanske sikkerhetsstyrker i provinsen.

De norske bidragene NCC (National Contingent Commander) og NSE (National Support Element) har blitt omorganisert i 2010. I all hovedsak består omorganiseringen av at stillinger har blitt overført til Provincial Reconstruction Team (PRT) Maimanah (Task Force Faryab/TF-F). (Blant annet er den norske manøverenheten i TF-F blitt styrket.) I den forbindelse er oppdraget til TF-F justert inn mot å øke kvaliteten til ANA (Afghan National Army) og ANP (Afghan National Police) gjennom mentorering og partnering. Dette gjelder både i planleggingen og i utførelsen av operasjonene. Denne tilnærmingen gir Government Islamic Republic of Afghanistan (GIROA) gjennom Afghan National Security Forces (ANSF) et større ansvar for sikkerhetsutviklingen. Operasjonsområdet til TF-F er i praksis provinsen Faryab. Hovedoperasjonsområdene i 2010 har vært distriktene Ghormach, Qaysar, Almar, Shirin Tagab og Dowlatabad.

Det norske samarbeidet med det latviske styrkebidraget til PRT MEY/TF-F har også i år vært svært tett og godt.

Operational Mentoring and Liason Team (OMLT)-konseptet er blitt noe endret. Norge mentorerer nå spesielt ANAs 1. Brigade 209. Corps og 5. Kandak (CSS, Combat Service Support) med utgangspunkt fra Camp Griffin (Maimanah). Det har ført til at den norske aktiviteten fra de framskutte operasjonsbasene i distriktene Ghormach og Qaysar har opphørt. De norske mentor-enhetene har i praksis tilsvarende operasjonsområde som 1. Bde (vestre deler av Nord-Afghanistan – provinsene Faryab, Jawzjan og Sar-e-Pul).

Norge bidrar også med offiserer som veiledere på korpsnivå (209. Corps ANA).

En av de største truslene mot sikkerheten til de norske styrkene er IED. Høsten 2010 ble det startet flere prosjekter med mål å styrke den norske CIED-kapasiteten (Counter Improvised Explosive Device). Blant materiellprosjektene er anskaffelse og levering av patruljekjøretøyet DINGO2, minesøkere og analysesett for sprengstoff. I tillegg er prosjekter med leveranse i 2011 godt i gang, blant annet MUAS (Micro Unmanned Aerial System) og ruteklareringskjøretøy. På organisasjonssiden er det besluttet å samorganisere CIED-kapasiteten. Det innebærer også opprettelse av et såkalt WIP (Weapons Intelligence Team), med ansvar for å samle, analysere og spre kunnskap om mottiltak.

Det norske stabsoffisersbidraget – ISAF-hovedkvarteret (ISAF Joint Command og NATO Training Mission-Afghanistan) og RC/N (Regional Command North) – har vært stabilt i perioden. Blant annet har Norge hatt stillingene Chief of Staff og Director Operations i RC/N.

Der er innledet et samarbeid med Sverige og Finland når det gjelder samarbeid og samlokalisering av landenes støtteelementer i Mazar-e-Sharif.

Luftforsvaret har gjennom hele 2010 operert det norske helikopterbidraget (NAD, Norwegian Aeromedical Detachment) med Bell 412 til støtte for ISAF i Maimanah. Innen utgangen av 2010 har NAD gjennomført 162 oppdrag og evakuert 189 personer.

3.1.4 MINURCAT, Tsjad

Vi viser til Tabell 1 Styrkebidrag i utlandet (side 18).

14. januar 2009 vedtok FN UNSCR 1861, kapittel 7-operasjonen, som grunnlag for å deployere en fredsbevarende styrke (MINURCAT) til Tsjad og Den sentralafrikanske republikk. FN har etablert SOMA (Status of Mission Agreement) både med Tsjad og Den sentralafrikanske republikk. FN overtok oppdraget fra EU (EUFOR) 15. mars 2009.

Oppdraget til NDH (Norwegian Deployable Hospital) var å gi medisinsk støtte til MINURCAT. Sykehuset var plassert i Abeche og hadde ansvar for inntil 5200 militære FN-soldater, 300 FN-politi og 2000 sivile FN-ansatte.

NDH behandlet 5900 pasienter, derav 3696 FN-personell, 2083 sivile og 121 tilhørende NGO/IO (Non-governmental Organizations/International Organizations). Det ble i alt gjennomført 319 kirurgiske inngrep og 21 700 konsultasjoner/laboratorietester. Helsepersonellet har hatt en god sammensetning og høy kompetanse. 21 serbere inngikk som del av NDH. Avdelingens hovedmateriell har fungert svært godt til tross for utfordrende klimatiske forhold.

Kontingenten til vannboringsenheten (WDU) har gjennomført leting og boring av brønner for MINURCAT. MINURCAT ivaretok styrkebeskyttelse og nivå I medisinsk støtte.

I perioden fra september 2009 til mai 2010 boret WDU 16 brønner i områdene Abeche, Bahai, Iriba og Farchana.

De norske styrkene i MINURCAT fikk svært gode tilbakemeldinger for sin deltakelse og oppdragsløsning. Styrkesjefen for MINURCAT uttalte at NDH og WDU var to av MINURCATs tre suksesshistorier.

Det norske bidraget ble terminert 15. mai 2010 og returnert til Norge.

Stabsoffiserene i MINURCAT FHQ fullførte oppdrag til medio desember 2010.

3.1.5 Balkan

Norges styrkebidrag til Balkan i 2010 har bestått av stabsoffiserer avgitt til KFOR-hovedkvarteret i Pristina og stabsoffiserer i NATO-hovedkvarteret i Sarajevo. Bidragene videreføres i 2011.

Stabsoffiserene og observatørene har løst pålagte oppdrag på en meget tilfredsstillende måte.

3.1.6 SNMCMG-1

Norge deltok med KNM «Hinnøy» i NATOs Standing Naval Mine Counter Measure Groupe 1 (SNMCMG-1) i perioden 31. juli til og med 31. desember 2010. SNMCMG-1 opererte i det nordatlantiske området med havneanløp i en rekke nasjoner. Tilbakemeldingene fra styrken og de respektive sjefer har vært svært gode. Rapporter fra NATO underbygger dette og at norsk deltakelse var og er et viktig bidrag til styrken.

3.1.7 Stabspersonell og observatører

Vi viser til tabell foran, Tabell 1 Styrkebidrag i utlandet side 18.

UNTSO, UNAMA, UNMIS, UNMIK, MONUSCO og MFO har vært videreført fra 2009. Norge har i 2010 stilt styrkesjefen i UNTSO (i Jerusalem). Norge har også stilt styrkesjef i perioden 1. januar–1. mars 2010 i MFO (Sinai).

Norge har bemannet Deputy Security Sector Reform Coordinator/MONUSCO i Kongo i 2010.

Stabsoffiserene og observatørene har løst pålagte oppdrag på en meget tilfredsstillende måte. Stillingene i FN og NATO videreføres i 2011.

Observatører og stabspersonell		Antall	Periode
FN	UNMIS*	22	jan–des
	UNTSO*	13	jan–des
	MONUSCO	1	aug–des
	UNMIK	1	jan–des
MFO*/**		3	jan–des
NATO	NATO HQ-Bosnia*	3	jan–des
	KFOR HQ*	5	jan–des
Operasjon Atalanta	EU OHQ Nortwood	1	jan–jul
	CTF 465	2	apr–jul

Tabell 2 Observatører og stabspersonell

* Antallet er basert på gjennomsnittlige styrkebidrag for bidragenes varighet siden det nøyaktige antallet har variert noe i løpet av perioden. I noen operasjoner avgir Forsvaret bare personell til Utenriksdepartementet. Andre er representert ved norske offiserer som er deployert fra NCS (NATO Command Structure). I tillegg kommer Liaison-offiserer ved utenlandske hovedkvarter (Tampa, Potsdam, Northwood).

** MFO: Multinational Force and Observers. Uavhengig internasjonal organisasjon med fredsbevarende ansvar i Sinai.

3.1.8 Norske bidrag til NRF (NATO Response Force) i 2010

Norge har i 2010 forpliktet styrker til beredskap for NRF. Bidragene består av fartøy i NATOs stående mineryddingsstyrke (SNMCMG-1) og sivilt fartøy på beredskapskontrakt for strategisk sjøtransport.

3.1.9 Delkonklusjon for operasjoner i utlandet

Norske styrker som har vært deployert til utlandet, har utført pålagte oppdrag på en svært tilfredsstillende måte, samtidig som planlegging og oppfølging av deployerte styrker har representert en betydelig oppdragsmengde for den operative ledelsen. Spesielle kompetansemiljøer som helikopter, samband, ingeniør og sanitet er fortsatt utsatt for stor slitasje med tanke på å stille personell til de nevnte operasjoner.

3.2 Operasjoner nasjonalt

3.2.1 Overvåking, myndighetsutøvelse og suverenitetshevdning

3.2.1.1 Hæren og HV

Generelt

Hærens hovedoppgave er å produsere operative avdelinger til bruk både nasjonalt og i utlandet i fred, krise, væpnet konflikt og krig. Den overordnede målsettingen med utvikling av Hæren er å realisere en robust og troverdig brigadestruktur, samtidig som garnisonen i Sør-Varanger (GSV) og Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) løser sine operative oppdrag ved henholdsvis den norsk-russiske grensen og de kongelige residenser. Dette innebærer å opprettholde balanse mellom operative leveranser, oppbygging og ivaretagelse av kompetanse og personell.

Leveranser til operasjoner har førsteprioritet. Dette gjør at avdelingene og soldatene som deployeres holder et gjennomgående høyt nivå. Denne prioriteringen kombinert med krevende leveranser over tid gir like fullt slitasje på materiell og personell. Det skaper utfordringer med tanke på samtidig å opprettholde kompetanse og treningsstandard ved avdelinger hjemme.

Forsvarets kompetansesenter for logistikk (FKL)

FKL har i 2010 løst pålagte oppgaver. FKL har til enhver tid en relativt høy andel av personellet sitt i utenlandsoperasjoner (UTOPS). Det fører til stor slitasje på personellet ved FKL og gjør det utfordrende å ivareta særlig operative leveranser. FKLs struktur er bygget mot kompetansesemessige og operative leveranser som skal kunne opprettholdes over tid.

Garnisonen i Sør-Varanger (GSV)

Gjennom faste observasjonsposter og patruljering ivaretar GSV norsk suverenitet ved den norsk-russiske grensen. Avdelingen bistår i tillegg Grensekommissæren og politiet med å håndheve grenselovgivningen og forpliktelser som følger med Schengenavtalen.

Hans Majestet Kongens Garde (HMKG)

HMKG bistår politiet med vakt og sikring av de kongelige residenser. Vaktoppdraget løses på en meget tilfredsstillende måte, men med svært høy vaktbelastning på mannskaper og befal.

Brigade Nord (BRIG N)

Brigade Nord opererer som et sammensatt kampsystem, der alle enkeltavdelinger er gjensidig avhengig av hverandre. Samtidig danner brigaden hovedbase for leveransene til operasjoner i utlandet. Det gir utfordringer med å opprettholde nødvendig kompetanse og systemsamvirke i Brigade Nord. I henhold til gjeldende langtidsplan er Brigade Nord fortsatt i en oppbyggingsperiode som del av den omstilling som har funnet sted i Forsvaret. Ettersom leveransene til operasjoner i utlandet i flere år har ligget over opprinnelig plan, vil den planlagte styrkingen av brigaden tar noe lengre tid.

Heimevernet (HV)

HV vurderes som godt organisert for å ivareta sine oppgaver.

I 2010 har lokale territorielle sjefer (HV-distriktssjefer) videreført de lokale samarbeidsavtalene med respektive politimestere basert på føringer gitt i sentral avtale mellom sjef Forsvarets operative hovedkvarter og politidirektøren, justert per april 2010. Avtalene gir reguleringer vedrørende bistand til Politiet (utfyllende bestemmelser i forhold til bistandsinstruksen).

Heimevernets innsatsstyrker er trent og utrustet til å løse pålagte beredskapsoppgaver.

Materiellet er i all hovedsak på plass, og de fleste styrkene har gjennomført og bestått taktisk evaluering.

I inneværende langtidsperiode (2009–2012) legges det opp til en gradvis økning av årlig trening for Forsterknings- og Oppfølgingsstyrkene. For 2010 innebærer dette at 20 prosent av disse kategoriene ble øvd.

HVs samlede evne til å løse relevante operative oppdrag er tilfredsstillende.

3.2.1.2 Sjøforsvaret

Sjøforsvarets evne til myndighetsutøvelse og ivaretagelse av norske suverene rettigheter i norsk økonomisk sone (NØS), vernesonen ved Jan Mayen og fiskerivernesonen ved Svalbard og tilstøtende farvann ivaretas primært av Kystvakten (KV).

Tilstedeværelse av KV-fartøy og deres kontrollvirksomhet er blitt vektlagt for å utøve norsk myndighet i de norske maritime jurisdiksjonsområder. Det ble gjennomført 1757 inspeksjoner i Norges økonomiske sone (NØS), vernesonen (VS) ved Jan Mayen og NEAFC (North East Atlantic Fisheries Commission). Det førte til 273 advarsler, 25 oppbringelser, 28 anmeldelser og en lovovertrødelse under inspeksjoner i NEAFC-områdene (de uregulerte områdene).

Helikoptre av typen Lynx MK-86 er planlagt erstattet med nye helikoptre av typen NH-90, men innfasingen har vært utsatt flere ganger de siste årene. I 2010 ble første testflygning med NH-90 utført fra fartøy i Nordkapp-klassen, noe som er første steg mot operative NH-90-helikoptre i Kystvakten. Tilgjengeligheten på Lynx har vært noe redusert i perioder. Det har sammenheng med at en tar ut de siste flytimene som er mulig å få ut av de aldrende helikoptrene, i påvente av innfasingen av nye NH-90.

Aktiviteten i Sjøforsvaret har i 2010 vært preget av innfasing av nye fartøyer (særlig fregatter i Fridtjof Nansen-klassen og fartøyer i Skjold-klassen). Det gir en forbigående lavere seilingsaktivitet enn i et normalår.

For Sjøforsvaret er den planlagte seilassen i Nord-Norge i 2010 totalt sett noe lavere enn i 2009 på grunn av omfattende vedlikeholdsprogram for fregatter og undervannsbåter (UVB). Samtidig har det pågått et utrustningsprogram for Sjøforsvarets fregatter. Det krever lengre tid i base og en

rekke tester utført av leverandører i nærhet av hjemmebasen. Tilgjengeligheten på fartøy for seilingsaktivitet i Nord-Norge i løpet av 2010 har derfor vært redusert.

Øvelse Cold Response (CR) 2010 hadde ikke økonomiske rammer til å omfatte full maritim deltagelse. Den årlige øvingsaktiviteten i Nord-Norge ble derfor ikke så omfangsrik som i 2009.

Kysteskadren (Marinen) har i 2010 produsert 23 917 patruljetimer. Av disse er 4403 timer gjennomført i Nord-Norge, dvs. 18,4 prosent av totalt antall patruljetimer. Til sammenlikning gjennomførte Sjøforsvarets fartøy 26,1 prosent i Nord-Norge i 2009. Kysteskadren (Marinen) gjennomførte 19 prosent færre timer seiling (5623 timer) enn planlagt for 2010. Det skyldes i hovedsak tekniske problemer i minevåpenet, forsinkelser i vedlikehold av UVB-våpenet og at seiling med nye fartøyer ikke er gjennomført som planlagt.

Nedgangen i antall patruljedøgn for Kystvakten skyldes i hovedsak forlenget verkstedopphold for KV «Svalbard», ikke planlagt verkstedopphold for KV «Nornen» og KV «Harstad», forlenget DnV-klassing/verkstedopphold for KV «Andenes», forlenget verkstedopphold for KV «Farm» og forsinket overtakelse av KV «Sortland». Som et resultat av dette har KV Nord hatt en nedgang i antall patruljedøgn for helikopterbærende fartøyer i forhold til 2009. KV Sør har hatt en mindre nedgang i patruljedøgn, spesielt for kystnær kystvakt.

Antall patruljedøgn i KV						
Kystvakten	N-Norge			S-Norge		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
HK-bærende	842	929	815	0	0	0
Leid YKV	918	530	772	808	636	589
IKV	757	600	525	863	906	786
Sum totalt	2517	2059	2112	1671	1542	1375

Tabell 3 Antall patruljedøgn i KV

Fordeling patruljedøgn Nord-Syd i prosent			
KV	2008	2009	2010
NN	60	57	60
SN	40	43	40

Tabell 4 Patruljedøgn Nord-Syd i prosent

(Tall hentet fra databasen for KV Nord og KV Sør)

3.2.1.3 Luftforsvaret

Luftforsvarets 333-skvadron på Andøya flystasjon har gjennomført maritim overvåking med hovedvekt på nordområdet. Antallet operative tokt og antall flytimer har i 2010 vært på om lag samme nivå som i 2009.

De maritime patruljeflyene (P-3 Orion) gjennomgår et større vedlikeholds- og oppgraderingsprogram fram mot 2014. Dette reduserer antall operativt tilgjengelige fly i perioden.

NATO QRA (Quick Reaction Alert) ved Bodø hovedflystasjon har gjennomført 36 oppdrag med 37 identifiseringer i 2010. Tilsvarende tall for 2009 var 37 oppdrag med 74 identifiseringer. Den russiske flyaktiviteten langs kysten var i 2010 på tilsvarende nivå som 2009.

337-skvadronens kystvakthelikoptre (Bardufoss) var stasjonert 506 dager om bord på Kystvaktens fartøy i løpet av 2010. Dette anses å være en god leveranse for Lynx-helikoptrene som nærmer seg sin levetidsslutt. Tilsvarende tall for 2009 var 433 dager.

Det er operativt ønskelig at alle kystvaktfartøy som opererer i nordområdene, har helikopter stasjonert om bord. Statusen for Lynx-helikoptrene, i påvente av nye maritime helikoptre, tillater ikke at mer enn maksimalt to fartøy seiler med helikopter.

Luftforsvarets 335-skvadron har i løpet av 2010 fortsatt opptrening med nye transportfly og mannskaper. De to siste C-130J ble levert i 2010. Avdelingen ble erklært Initial Operational Capable (IOC) medio 2010, og flyene skal være Fully Operational Capable (FOC) innen utgangen av 2011.

Luftkontroll- og varslingssystemet (K&V) har gjennom hele 2010 ivaretatt en døgkontinuerlig overvåking av luftrommet og opprettholdt luftoperativ beredskap for å ivareta suverenitetshevdelse av norsk luftrom.

3.2.1.4 Spesialstyrkene

Spesialstyrkene er godt trent og rustet til å løse sine oppgaver.

3.2.1.5 Kystovervåking

Fra oktober 2010 tok kystovervåkingsentralen (KOS) i bruk oppgraderte dataverktøy. Dette bidrar til å øke kontrollen i kystovervåkingen. I løpet av våren 2011 vil Safe Sea Net, som er en felles rapporteringsplattform med samvirke mellom Forsvaret, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Kystverket, Tollvesenet og Politiet, tre i kraft.

I 2010 registrerte Forsvarets operative hovedkvarter totalt 48 811 havneanløp av utenlandske fartøy i Norge (44 907 i 2009). Elleve fartøy er blitt anmeldt (syv i 2009), og 183 har fått skriftlig advarsel for brudd på anløpsforskriften (114 i 2009).

3.2.1.6 Force Protection (FP)-oppdrag

Det ble i 2010 utført 15 FP-oppdrag. Det viktigste var beskyttelse av allierte og et russisk marinesfartøy ved havnebesøk i Norge. I tillegg er det gitt beskyttelse til ammunisjonstransporter.

Oppdragene knyttet til styrkebeskyttelsen ble løst av styrker fra Sjøforsvaret og Heimevernet. Styrkebeskyttelsesoppdragene består i:

- 1 eskorte fra territoriell grense til kai/område der objekt sikres
- 2 sikring ved kai/område, land og sjøside (i noen tilfeller involverer det også den eskorterende enhet)
- 3 eskorte fra kai/område til territoriell grense

3.2.1.7 Innfasing av nye kampsystemer

Fregattprosjektet har i 2010 gjennomført SAT2 (Sea Acceptance Test) av KNM «Helge Ingstad» og utestående tester og klasstester av de foregående fartøyene. Testgjennomføringen har stort sett gått etter planen.

Innfasingen av nytt fregatthelikopter (NFH) og nytt sjømålsmissil (NSM) er forsinket. Installasjonen av satellittkommunikasjon (SATCOM) og nytt helikopters innflygningsradar er påbegynt.

Kysteskadren (Marinen) gjennomfører operativ evaluering (OPEVAL) av Nansen-klassen. Testene er gjennomført etter planen. Prosjektet OPEVAL blir avsluttet sommeren 2011, og videre testing overføres til fregatt-treningssenteret.

Nansen-klassen av fregatter har vist seg å være fartøy med svært gode havgående egenskaper. Kampsystemet er meget kapabelt og har evne til overvåking og krigføring i tre dimensjoner (undervann/overflate/luft). Hovedutfordringen framover er å forbedre reservedelssituasjonen og personellsituasjonen. Videre oppøving og integrering av systemene om bord fortsetter.

Innfasingen av fartøyer i Skjold-klassen er endret på grunn av forsinkelser i fartøysleveransene. Prosjektet er forlenget med ett år i forhold til opprinnelig plan, og ny sluttdato er satt til 31. desember 2011. Prosjektet har resultatmessig framdrift og pådrag i samsvar med den nye planen. Det første fartøyet i klassen, KNM «Storm», ble levert i august 2010. KNM «Skudd» ble så levert i november 2010.

Sjøheimevernet (SHV) har i 2010 innfaset Reine-klassen, fartøyene «Olav Tryggvason» og «Magnus Lagabøte». «Olav Tryggvason» har vært inoperativ grunnet tekniske problemer. «Magnus Lagabøte» ligger fortsatt i Polen og har ankomst Norge medio februar 2011. Begge fartøyene sjekkes ut av Forsvarets logistikkorganisasjon.

KV «Leikvin» gikk ut av Kystvaktens tjeneste i 2010, og to nye fartøy ble levert til Kystvakten (de siste to av totalt 14 i ny struktur). I løpet av 2010 var alle hurtiggående patruljebåter (HPB) mottatt og satt i drift i Nornen-klassen.

3.2.1.8 Samarbeid med andre aktører

Samarbeidet mellom Forsvaret og andre statlige etater er videreutviklet i 2010 ved at det er etablert et forum for tverrsektoriell utveksling av informasjon i den hensikt å skape en bedre maritim situasjonsforståelse. Det gode samarbeidet med Kystverket for utveksling av informasjon om fartøysposisjoner er videreutviklet, og Forsvaret bidrar i arbeidet med å etablere et nasjonalt koordineringssenter i EUROSUR2-samarbeidet. EUROSUR er EUs grenseovervåkingssystem innenfor rammene av Schengen-samarbeidet, der Politiet har det overordnede nasjonale ansvaret. Forsvaret bidrar med relevant informasjon for å gjøre det nasjonale koordineringssenteret bedre i stand til å ha oversikt over persontrafikken til og fra Norge.

Evne til å utveksle informasjon med samarbeidende etater er en forutsetning for å skape en maritim situasjonsforståelse. En god informasjonsutveksling bedrer Forsvarets bilde av situasjonen i våre nærområder, samtidig som det setter Forsvaret i bedre stand til å støtte andre etaters informasjonsbehov. BSRBCC (Baltic Sea Region Border Control and Co-ordination) er et samarbeidsorgan som inkluderer alle østersjøstatene og Island. Formålet med samarbeidet er å hindre grenseoverskridende kriminalitet til sjøs. Hovedfokus er smugling av mennesker, narkotika og andre varer av høy verdi. I tillegg er formålet å bekjempe ulovlig forurensning og ulovlig ressursutnyttning. Det er ikke gjennomført operasjoner i 2010 i BSRBCC-samarbeidet der Norge har deltatt.

² European Border Surveillance System

Et samarbeid mellom Norge og Russland er i 2010 blitt gjennomført på flere nivåer. Det har vært avviklet møter mellom Forsvarets operative hovedkvarter og Nordflåten både på sjefs- og stabsnivå, for relasjonsbygging og videreutvikling av et påbegynt operativt samarbeid. Denne kontakten har blant annet resultert i gjensidige orlogsbesøk og den felles bilaterale øvelsen Pomor 2010. Det er også gjennomført utveksling mellom russiske og norske inspektører, i tillegg til utveksling av offiserer fra koordineringssenteret ved det russiske grensedirektoratet (FSB) og Kystvaktkvadron Nord. Videre er det gjennomført en bilateral øvelse, Barents 2010, i regi av HRS og støttet av Forsvaret. I tillegg ble en oljevernøvelse lagt inn i øvelse Barents, der Forsvaret støttet Kystverket.

Sjef Forsvarets operative hovedkvarter gjennomfører tre årlige møter med FSB for å videreutvikle og opprettholde samarbeidet mellom den norske Kystvakten, Grensevakten og FSB. Samarbeidet har til formål å bedre overvåking og ressursforvaltning av våres felles bioressurser i Barentshavet, dessuten å videreutvikle samarbeidet rundt felles landegrenser.

3.2.1.9 Støtte til det sivile samfunn

Forsvaret deltar i mange fora og utfører en rekke oppgaver som bidrar til ivaretagelsen av samfunnssikkerhet og/eller utførelsen av sentrale samfunnsoppgaver.

I 2010 deltok avdelinger fra Heimevernet ved flere anledninger etter forutgående bistandsanmodning fra Politiet. Dette gjelder leteaksjoner etter savnet personell og støtte til skadebegrensning i forbindelse med naturkatastrofer.

Forsvaret støtter på anmodning jevnlig Kystverket (KyV) i håndteringen av Kystberedskap og Aksjonsledelse (KYBAL). Gjennom KYBAL-regimet og tosidige avtaler mellom Forsvaret og Kystverket ivaretas kontinuerlig beredskap knyttet til akutt oljeforurensning.

Forsvaret har også i 2010 støttet Kystverket ved en rekke sjøulykker/mindre hendelser i en sjøsikkerhetskontekst. Det har derimot ikke blitt gjennomført større aksjoner i 2010.

Marinedykkerkommandoen (MDK) har i 2010 gjennomført to undervannssøk som bistand til Politiet.

Gjennom hele 2010 har seilende maritime enheter bidratt i redningsberedskapen i Norge. I tillegg har begge hovedredningsentralene hatt nytte av de maritime enheter som OSC (On Scene Coordinator) i redningsoperasjoner til havs. Tilbakemeldingene fra Hovedredningsentralen (HRS) i henholdsvis nord og sør er at de er godt fornøyd med innsatsen fra Forsvarets maritime enheter.

Kystvakten har et godt samarbeid med øvrige offentlige myndigheter med ansvar for kysten og i norske havområder, og det avholdes jevnlig kontaktmøter på sentralt, regionalt og lokalt nivå. Oppgaver og ansvarsforhold er regulert i samarbeidsavtaler som en del av regimet for den statlige kontroll- og forvaltningsvirksomheten.

Kystvaktens oppdrag for andre statlige myndigheter/etater:

Oppdragsgiver	Antall / medgått tid i døgn					
	2010		2009		2008	
	Antall	Tid	Antall	Tid	Antall	Tid
Forsvaret/Sjøforsvaret	1121	358	1295	294	2075	408
Sjøfartsdirektoratet	404	13	317	16	176	8
Politiet	803	123	808	24	697	106
Kystverket	586	117	541	151	561	150
Fiskeridirektoratet	350	46	466	86	475	77
Direktoratet for naturforvaltning	61	10	120	21	130	29
Fylkesmannen	12	3	44	7	102	16
Toll og avgiftsdirektoratet	370	47	266	32	258	38
Havforsknings- instituttet	23	4	34	2	37	9
Meteorologisk institutt	51	62	46	27	38	53
Polarinstituttet	10	8	24	11	15	52
Hovedredningssentralen	241	40	237	38	213	33
Andre	429	90	205	59	245	174
Totalt	4461	919	4403	866	5022	1153

Tabell 5 Kystvaktens oppdrag for andre statlige myndigheter/etater

Kilde: Årsrapport fra Kystvakten 2010

330-skvadronen (redningshelikoptertjenesten) fløy totalt 4191,9 flytimer og utførte 1452 Search-and-Rescue (SAR)- og ambulanseoppdrag i 2010. Tar en i betraktning askesituasjonen som utspant seg over Norge og resten av Europa i april måned, er aktiviteten på samme høye nivå som i 2009. Oppdragsporteføljen har som i tidligere år hatt stor spennvidde. Det har vært en økning i antall SAR-oppdrag og en liten nedgang i ambulanseoppdrag sammenliknet med de to foregående år. Skvadronen har innført flere tiltak for å effektivisere utnyttningen av flytiden og minske belastningen på flymaskinene. Det forventes at dette bidrar til å holde maskinparken operativ fram til nytt redningshelikopter blir faset inn.

Skvadronen hadde alle fem avdelingene og detasjement Florø på tilstedevakt. Detasjement Florø har ikke fast tilsatt personell og blir teknisk og operativt drevet av de fem faste basene. Oppdragsmengden har i 2010, det første hele driftsåret på Florø, vært større enn ventet med 115 SAR-oppdrag, 67 ambulanseoppdrag og 477,3 flytimer. Noen av oppdragene ble tidligere utført av avdelingene Ørland og Sola, men mange hendelser var udekket før opprettelsen av detasjement Florø.

3.2.1.10 EOD og IEDD

Eksplisvryddekommando (ERK)

Årets ERK i Finnmark ble som de siste årene gjennomført over to sammenhengende uker midt på sommeren. Det ble ryddet ca. 1480 objekter, og i dette tallet inngår ikke håndvåpenammunisjon. I tillegg er det gjennomført støtte til rydding av Hjerkinnskytefelt (i regi av Forsvarsbygg/FB) og Hofstad leir i Trondheim.

EOD-oppdrag (eksplosivrydding)

I 2010 er det gjennomført 246 EOD-oppdrag fordelt på 85 i Nord-Norge, 2 på Svalbard, 40 i Midt-Norge, 36 på Vestlandet, 25 på Sørlandet og 59 på Østlandet. Disse 246 oppdragene besto hovedsakelig av

- henting og fjerning av diverse typer håndvåpenammunisjon, både av militær og sivil opprinnelse
- henting og fjerning av annen gammel ammunisjon, granater, alle typer kalibre samt sprengstoff
- henting og fjerning av sjørelatert ammunisjon og miner

IEDD-oppdrag (rydding av improviserte eksplosivladninger)

Forsvaret bisto i 2010 med spesialistkompetanse for å håndtere seks IEDD-oppdrag. Alle oppdragene ble løst på en profesjonell måte.

IEDD-øvelser

Det er gjennomført flere øvelser i 2010, og de største har vært øvelse Kald EOD (nasjonal fellesoperativ øvelse, med flere forsvarsgrener involvert) og Exercise Northern Challenge (IEDD-øvelse Island). I tillegg ble IEDD trent under forøvelser for deployering til Afghanistan.

IEDD-beredskap

IEDD-beredskap ble ivaretatt av operative EOD-avdelinger i samsvar med egen rulleringsplan mellom forsvarsgrenene. Hæren og Sjøforsvaret stilte IEDD-lag for ISAF i 2010.

3.2.2 Delkonklusjon for operasjoner nasjonalt

Grensevakten og Hans Majestet Kongens Garde har løst sine fredsoperative oppdrag på en meget god måte. Hæren har samtidig levert svært gode bidrag til operasjoner i utlandet. Dette skaper likevel utfordringer for samtidig å løse nasjonale beredskapsoppgaver til ønsket standard. Ressursgrunnlaget krever sterk prioritering og får konsekvenser for trenings- og øvingsaktiviteten, dessuten for materiell og personell til å løse nasjonale oppgaver.

Heimevernet har iverksatt en ny organisering av distriktsstabenes styrkestruktur (OPL K) og stabsområdenes sammensetning for å bedre utholdenheten og evnen til å planlegge og lede operasjoner. HV har fortsatt utfordringer knyttet til trening av områdestrukturen og oppfyllingsgraden for personell i innsatsstyrkene.

Aktiviteten i Sjøforsvaret har i 2010 vært preget av innfasing av nye fartøyer (særlig fregatter i Fridtjof Nansen-klassen og fartøyer i Skjold-klassen). Fregattleveransene har fortsatt i 2010 og blir videreført i 2011. Fartøyene oppøves til operativ status. En rekke leveranser til fartøyene vil komme de nærmeste årene, for eksempel maritime NH-90-helikoptre og nytt sjømålsmissil (NSM). Leveransene av fartøyene i Skjold-klassen fortsetter i 2011. I 2010 har Kystvakten fått levert de to siste leide ytre kystvaktfartøyene. Ny struktur består av totalt 14 fartøy.

Den operative evnen i Sjøforsvaret vurderes som høyere enn i 2009. Det skyldes i hovedsak at deler av ny struktur er levert. Økningen innen operativ evne relateres til overvåking, myndighetsutøvelse og suverenitetshevdning. Det forventes at den operative evnen vil fortsette å stige i 2011 etter hvert som nye fartøyer blir levert og klargjort.

Redusert tilgang på helikoptre gjennom deployering av Bell 412 til Afghanistan (NAD) påvirker løsningen av nasjonale oppdrag for Forsvaret.

Det forventes at den operative evnen for Luftforsvaret vil øke i inneværende planperiode. Dette er basert på at nye transportfly gradvis blir operative. Oppgraderingen av P-3 Orion videreføres.

Spesialstyrkene er godt trent og rustet til å løse pålagte oppgaver.

3.3 Øvelser og alliert trening

3.3.1 Generelt

Øvings- og treningsaktivitetene planlegges gjennom forsvarssjefens øvingsprogram og styrkeproducentenes egne trenings- og seilingsprogrammer. Ambisjonsnivået for øvingsprogrammene er å videreutvikle og forsterke evnen til å løse Forsvarets oppgaver. Nødvendig ressursprioritering, deltakelse i internasjonale operasjoner og i noen grad askeskyen som kom inn over Norge som en følge av vulkanutbruddet på Island resulterte i at trenings- og øvingsaktiviteten i 2010 har gitt en videreføring fra nivået i 2009.

Langtidsplanen la opp til høyere øvingsaktivitet i partallsår enn i oddetallsår. Denne ambisjonen ble ikke nådd i 2010.

Øvelser og trening til utenlandsoperasjoner er gitt prioritet, og denne aktiviteten er gjennomført på en svært god måte og sikrer at Forsvarets avdelinger kan utføre operasjoner i utlandet på en god måte.

Styrkeproducentenes behov for å øve og trene taktisk kommando-, avdelings- og soldatnivå ble ikke ivaretatt fullt ut i 2010. Reduksjonen i øvelse Cold Response (CR) 2010 innebar at ikke alle Forsvarets kampsystemer ble øvd i en fellesoperativ ramme.

Det er fortsatt stor interesse fra allierte nasjoner for å komme til Norge for å trene og øve. I 2010 var det generelt meget gode tilbakemeldinger fra utenlandske avdelinger på måten Norge ivaretok vertslandsstøtten på. For å videreføre denne tilretteleggingen er Forsvaret fortsatt avhengig av å ha tilgjengelig kompetanse og infrastruktur.

3.3.2 Øving av nasjonal kommandostruktur

Forsvarets operative hovedkvarter ble etablert på Reitan utenfor Bodø i august 2009 og har hatt stort behov for å trene hele hovedkvarteret som kommandonivå etter etableringen. Dette ble gjennomført for første gang i forbindelse med øvelse Gram 10. Øvelse Gram er en Command Post Exercise (CPX) som tradisjonelt har vært forbeholdt det operasjonelle kommandonivået med fokus på nasjonal krise- og episodehåndtering. Øvelse Gram 10 involverte for første gang taktiske kommandoer som brigadekommando, NORTG og tre av HV-distriktsstabene, i tillegg til Forsvarets logistikkorganisasjons Logops, samt spesialstyrkeledelse (SOF). Øvelsen ble gjennomført i ukene 44–46 med henholdsvis to ukers planperiode og én uke for hele staben. Øvelsen viste klart at det var behov for å øve det operasjonelle og taktiske kommandonivået og gav svært godt øvingsutbytte.

Forsvaret deltok med Forsvarsstabens krisehåndteringsgruppe under CMX 2010. Øvelsen ga godt utbytte i forhold til å øve tverrsektoriell koordinering på grunnlag av nasjonale prosedyrer og Forsvarets krisehåndteringsprosedyrer.

3.3.3 Øving av nasjonal styrkestruktur

3.3.3.1 Forsvarssjefens fellesøvelser

Cold Response 2010

Øvelse Cold Response (CR) 2010 ble gjennomført i Nordland, Sør-Troms og deler av Nord-Sverige med deltakelse fra alle forsvarsgrener, i tillegg til 14 nasjoner og totalt 9000 personell.

Øvelsen hadde en betydelig utenlandsk styrkedeltakelse, der store deler av styrken kom fra fartøy og marineinfanteri i Storbritannia og USA. Øvelsen var også med på å revitalisere deltakelse fra US Marine Corps (USMC) som amfibisk kampkraft.

Øvelsen ble gjennomført med et redusert ambisjonsnivå i forhold til planen om å gjennomføre større øvelser i partallsår. Dette førte til lavere deltakelse fra alle forsvarsgrenene enn intensjonen i øvingsprogrammet la opp til.

Øvelsens målsetting hadde fokus på fellesoperativt samvirke på taktisk nivå, og resultatet av øvelsen var generelt svært tilfredsstillende med gode tilbakemeldinger fra de avdelinger som fikk anledning til å delta. Konseptet med en øvende hovedstyrke og en tilstrekkelig robust markørstyrke gav et meget godt øvingsutbytte for deltakende parter.

Spesialstyrkedelen av øvelsen ble gjennomført med stort utbytte for de deltakende avdelingene. Triangelet Evenes/Ramsund/Ramneset er svært godt egnet for denne typen øvelser, og den korte avstanden mellom base, flyplass, båthavn og skytefelt gav en kompakt øvelse med minimalt tap av tid i forbindelse med administrative forflytninger.

For første gang ble deler av øvelsen gjennomført i Sverige, noe som gav erfaringer med svensk regelverk og framtidig nordisk øvingssamarbeid. Under hele prosessen har en fra svensk side bidratt svært målrettet og konstruktivt. I tillegg har Sverige dekket en rekke administrative kostnader knyttet til miljø, sikkerhet osv.

Interessen for utenlandsk deltakelse på den årlige vinterøvelsen synes opprettholdt. Vintertrening, medregnet opplæring i å forebygge kuldeskader både hos egne og utenlandske avdelinger, ble ikke tilstrekkelig ivaretatt. Dette bør vektlegges i større grad i framtiden. Her må det stilles krav til utenlandske avdelinger med hensyn til materiell (vinterbekledning) og opplæring før deployering til Norge finner sted, og norsk oppfølging under gjennomføringen må innskjerpes.

Gemini 2010

Hensikten med øvelse Gemini er å samtrene sivile og militære etater i en kontraterror-aksjon med anslag mot maritime petroleumsinstallasjoner, som ledd i den generelle beredskapen for å sikre olje- og gassinstallasjonene på den norske kontinentalsokkelen. Øvelsen ble i 2010 gjennomført i samarbeid med Rogaland politidistrikt. For første gang på flere år ble også det politisk-strategiske nivået øvd uka før det operasjonelle og taktiske nivået. Øvelsen gav et svært godt utbytte for øvende avdelinger og staber.

Pomor 2010

Øvelsen ble gjennomført som en politisk og militær demonstrasjon av at norske og russiske marine- og luftstyrker i fellesskap kan operere for å verne næringsinteresser og økonomisk utvikling i den vestlige arktiske regionen. Den overordnede målsettingen var å trene interoperabilitet mellom norske og russiske sjø- og luftstridskrefter i et sårbart økologisk miljø. Øvelsen ble gjennomført som en LIVEX med et forutgående flåtebesøk i Bergen og avsluttende flåtebesøk i Severomorsk.

3.3.3.2 Hæren og HV

Hærens Brigadekommando og brigadens avdelinger er under fortsatt oppbygging og har gjennomført trenings og øvingsvirksomhet i henhold til planen for 2010. På grunn av de store leveransene til operasjoner i utlandet øver imidlertid strukturen med vakanser på personell og materiell. Det vil derfor på sikt være nødvendig å prioritere trening og øving av brigadesystemet slik at avdelingene når det kompetansemessige nivå som er satt for inneværende og neste langtidperioden.

I HMKG og på GSV er trening/øving gjennomført i henhold til planer for året.

HVs innsatsstyrker har gjennomført trening i samsvar med krav for 2010, noe som har gitt rom for 15 dager for mannskaper og 20 dager for befal. For de regulære HV-styrkene har treningen i 2010 gjennomsnittlig gitt fire dager for mannskaper og seks dager for befal.

Regionalt er det gjennomført øvelse i HV-regionene 01, 02 og 03. 20 prosent av områdestrukturen er øvd i 2010. Flere HV-områder er ikke trent på flere år. Mangelen på områdetrening i HV gir bekymring for HVs kapasitet til å utføre oppdrag etter § 13, søk og redning.

Sjøheimevernet (SHV) har i løpet av 2010 gjennomført øving og trening som planlagt.

3.3.3.3 Sjøforsvaret

Sjøforsvaret har hatt en lavere deltakelse av fartøyer i nasjonale øvelser enn planlagt. Det skyldes en kombinasjon av lavere tilgjengelighet på fartøy som er under innfasing og uforutsette verksted-/vedlikeholdsbehov.

Øvelse Flotex Silver ble gjennomført i området mellom Frohavet og Vestfjorden for å optimalisere mulighetene for samtrening mellom sjø- og luftstridskrefter. Øvelsen gav et godt utbytte spesielt for jagerflykontrollører om bord på nye fregatter. Øvelse Flotex Silver ble kjørt parallelt med Odra Silver, som er en øvelse med maritim spesialstyrke (SOF).

Øvelse Kald EOD (nasjonal øvelse med deltakelse fra flere forsvarsgrener) ble gjennomført innenfor IED/IEDD. Øvelsen ble gjennomført med godt resultat.

Sjøforsvarets skoler har gjennomført standard skoletokt med KNM «Christian Radich» og KNM «Statsraad Lehmkuhl» i 2010. Toktene med KNM «Christian Radich» ble gjennomført i periodene februar–mai og september–desember i området mellom Norge og Spania. Toktet med KNM «Statsraad Lehmkuhl» ble gjennomført i perioden oktober–desember. Toktet startet i Norge, og fartøyet besøkte Storbritannia, Bermuda, USA og Frankrike før det returnerte til Norge.

3.3.3.4 Luftforsvaret

Luftforsvarets øvingsaktiviteter har gitt god og verdifull trening. Noravind ble gjennomført i september, og i november gjennomførte Luftforsvaret øvelsen Falcon Confidence, som trente konseptet for høy luftmilitær beredskap (HLB). I samme tidsrom ble øvelse Flotex Silver gjennomført. Her ble alle ledd i kommandokjeden trent i krisehåndtering.

3.3.3.5 Forsvarets spesialstyrker

Forsvarets spesialstyrker har i 2010 hatt et normalt øvingsår.

3.3.4 Øvelser i utlandet

3.3.4.1 Nordic Battle Group (NBG)

I forbindelse med oppsettingsfasen i 2010 ble det gjennomført tre øvelser i Sverige. Norge deltok med stabspersonell på alle øvelsene.

- Øvelse Illumiated Summer 2010
Datastøttet øvelse (CAX) for NBG Force Headquarters i ukene 36–37. Fokus var deployering, planlegging og HQ-interaksjon. Norge deltok med 30 stabsoffiserer.
-

- **Initial Effort 2010**
Landbasert øvelse (FTX) for kjernebataljonene med ingeniørelement, der andre støtteelementer og tilretteleggere bidro. Gjennomført i ukene 42–43. Norge deltok her med to stabsoffiserer.
- **Øvelse Joint Action 2010**
Avsluttende FTX for å trene kommando- og kontrollstruktur (K2), krisehåndtering inkludert deployering, og for å gi Force Commander mulighet til å verifisere interoperabilitet og klarstatus på styrken. Gjennomført i ukene 45–46. Norge stilte med 25 stabsoffiserer.

3.3.4.2 Brilliant Mariner

Øvelsen er en sertifiseringsøvelse for maritime styrker som skal stå på NATO-beredskap, og ble gjennomført i Nordsjøen vest for Danmark, Skagerrak og Kattegat i april, i norsk, tysk, dansk og svensk territorialfarvann. NorTG-stab, KNM «Fridtjof Nansen», KNM «Helge Ingstad», KNM «Valkyrien», KNM «Uredd», KNM «Hinnøy», KNM «Otra» og et element fra Minedykkerkommandoen (MDK) deltok på øvelsen.

3.3.4.3 Olives Noires

Mineryddeøvelse hvor Minedykkerkommandoen (MDK) deltok perioden 30. august–19. september på øvelsen Olives Noires i Frankrike. Øvelsen ble ledet av et fransk maritimt hovedkvarter (COMFRMARFOR) og fokuserte på kontramine-operasjoner (MCM) i grunne farvann og havneområder.

3.3.4.4 Northern Challenge

Northern Challenge er en øvelse som holdes årlig på Island. I 2010 ble den gjennomført i perioden 26. september–8. oktober i Keflavik. Elementer fra Luftoperativt inspektorat (LOI), 135. Luftving, 138. Luftving, Minedykkerkommandoen og Forsvarets logistikkorganisasjon deltok på øvelsen.

3.3.4.5 Joint Warrior

KNM «Ula» deltok i perioden 2.–15. oktober på øvelsen Joint Warrior. Det er en britisk øvelse for maritime styrker og luftstyrker. Øvelsen fokuserte på taktisk trening for deltakende enheter. Det er gitt svært gode tilbakemeldinger fra deltakende enheter.

3.3.4.6 Command and Control Exercise (C2X)

KNM «Fridtjof Nansen» og KNM «Utvær» deltok høsten 2010 i CVN USS Enterprise Command and Control Exercise (ENT C2X) i USA. Øvelsen var en avansert oppøving av US Navy Carrier Strike Group 12 (CSG 12). Det er gitt svært gode tilbakemeldinger fra deltakende enheter.

3.3.4.7 Tiger Meet

Luftforsvaret deltok med F-16 og C-130J under øvelsen Tiger Meet i USA. Øvelsen gav et meget godt utbytte for deltakende styrker.

3.3.4.8 Frisian Flag

Kampflyvåpenet deltok på øvelsen Frisian Flag i Nederland. Øvelsen ble redusert på grunn av problemer med askesky. Det ble bare gjennomført 2,5 dagers flygning av ti planlagte.

3.3.4.9 Bold Mercy/Noble Manta

Luftforsvaret har deltatt på P-3C Orion i NATO-øvelsene Bold Mercy og Noble Manta. Begge øvelsene gav deltakende avdelinger et svært godt utbytte i et flernasjonalt miljø.

3.3.4.10 Elite/JPOA

Luftvernet har deltatt på øvelser i Nederland og Tyskland. Begge øvelsene gav godt utbytte og økte evnen til å kunne samvirke med utenlandske luftverneheter.

3.3.5 Sivilt-militært samarbeid

I 2010 ble det gjennomført sivil-militær trening (CIMIC) under øvelse Cold Response (CR) I 2010 ble det gjennomført sivil-militær trening (CIMIC) under øvelsen Cold Response (CR) 2010, som ivaretok treningskravet for et CIMIC-team på beredskap for EU-Nordic Battle Group fra 1. januar 2011.

Hæren har deltatt med stabspersonell innen CIMIC på hovedkvartersøvelse (CPX) i det tysk-nederlandske korpset i juni 2010. I tillegg er det gjennomført enkle øvingsaktiviteter i flere fylker i regi av Statens strålevern og Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE), der HV-distriktene har deltatt.

Øvelse Tyr 2010 er en øvelse ledet av Politidirektoratet, der scenarioet/innholdet varierer fra år til år. Øvelsen er et svært godt eksempel på sivil-militært samarbeid i videste forstand. Hoveddelen av øvelsen var en togulykke på Bjørnfjell i Nordland, der samordnet kapasitet fra Politiet, Forsvaret og sivile hjelpeorganisasjoner sto i fokus.

Grensevakten, Øst-Finnmark politidistrikt og grensekommissæren har gjennomført to fellesøvelser i 2010. Øvelsene bar navnet Joint Action og hadde til hensikt å trene samvirke innenfor rammen av samarbeidsavtalen mellom de tre aktørene.

Øvelse Barents er en redningsøvelse mellom Hovedredningssentralen i Norge og sjøredningstjenesten i Murmansk, der Forsvaret støttet med kystvaktfartøy og redningshelikopter.

3.3.6 Gjennomføring av operative evalueringer

Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) har med bakgrunn i forsvarssjefens øvingsprogram og bestemmelser for operativ evaluering (OPEVAL) gjennomført to slike evalueringer i 2010. FOH gjennomførte operativ evaluering av HV 03 og HV 08. Begge HV-distriktene oppnådde tilfredsstillende resultat.

FOH har gjennomført MAREVAL (maritim evaluering) på KNM «Hinnøy» (i forbindelse med SNMCMG-1).

3.3.7 Utenlandsk trening i Norge

3.3.7.1 Utenlandske landstyrker

Alliert treningssenter

Resultatet av utenlandske avdelingers trening i Norge i 2010 utgjorde 115 500 tjenestegjørende dager. I forhold til 2009 representerer det en mindre reduksjon i antall tjenestegjørende dager på ca. 5500. Tendensen er at det fortsatt er betydelig interesse for å komme til Norge. Generelt er tilbakemeldingene om norsk støtte og tilrettelegging svært positive. Programmert og senere kansellert aktivitet er forårsaket av økonomiske grunner i respektive nasjoner.

Flere nasjoner, spesielt Storbritannia, ønsker å gjennomføre vintertrening i Norge før den årlige storøvelsen. Det er i vinterperioden fra januar til april høysesong for alliert trening i Norge. I disse månedene har Alliert treningssenter (ATS) brukt både Åsegarden og garnisonen i Porsanger i tillegg til Bardufoss flystasjon. Denne EBA-en har hatt fullt belegg i perioden.

Følgende kurs/treningsaktiviteter er gjennomført ved ATS:

2. januar–21. mars ved GP:	UK ML ISTAR course, 50 pers.
4. januar–10. mars ved Åsegarden/Evenes/ Bardufoss/Gratangen:	Cdo Bde UK RM, 1100 pers.
25. januar–16. februar ved GP:	DEU Kampfschwimmer, 20 pers.
27. januar–14. februar ved GP:	DEU LRRP spec, 21 pers.
13. februar–26. februar ved GP:	UK IPT (60 mm Mortar), 12 pers.
22. februar–12. mars ved GP:	DNK Frømandskorpset, 20 pers.
12.–27. mars ved Åsegarden:	UK RMR, 100 pers.
18. mai–23. juni ved Åsegarden:	NLD 1 Bn RNLMC, 400 pers.
12. juni–2. juli ved GP:	BEL (BG NRF), 1000 pers.

Statistisk grunnlag for tjenestegjørende dager:

Åsegarden	51 550
Evenes	4 238
Gratangen	4 099
Bardufoss	7 682
<u>GP/Banak</u>	<u>25 600</u>
Sum	93 169

Tabell 6 Tjenestegjørende dager ved Alliert treningssenter (ATS)

Forsvarets vinterskole (FVS)

FVS gjennomførte de årlige vinterkursene som var planlagt: Allied Officers Winter Warfare Course, NATO Avalanche Warning Course, Survival Escape Resistance Extraction Instructor Course (SERE) og Commanders Winter Warfare Course. Kursene får svært god kritikk fra kursdeltakerne. Antall deltakere ble litt redusert i forhold til 2009. Hovedårsaken er økonomi og at nasjonene ikke har personell å sende siden de er opptatt med oppdrag i utlandet. 62 utenlandske elever har deltatt på kursene, med totalt 2100 elevdøgn.

Heimevernsskolen

HV-skolen gjennomførte det årlige NATO Winter Warfare Course med deltakere fra Balkan. Kurset holdes i samarbeid med Forsvarsdepartementet. Totalt deltok 19 elever, det vil si 380 elevdøgn.

UK Expeditionary Training

Storbritannia gjennomfører Expeditionary Training i Norge. Denne aktiviteten hadde 18 500 tjenstedøgn i 2010. Dette er vesentlig redusert i forhold til 209 grunnet økonomiske årsaker i Storbritannia.

3.3.7.2 Utenlandske luftstyrker

I 2010 hadde utenlandske luftenheter følgende aktiviteter i Norge:

Dansk 724 Eskadrille deployert til Rygge i januar–februar:	324 døgn
Clockwork Winterdeployment Bardufoss januar–mars:	19 481 døgn
Tysk C-160 Low-level Training (Bardufoss og Rygge) ukene 15–42:	1 200 døgn
Svensk jagerfly deployering til Ørland i november:	280 døgn
Swiss Nightway på Ørland i november:	3 920 døgn
Øvelse Chamelion, UK Rygge/Rena i mars–september:	180 døgn
Sum	25 385 døgn

Tabell 7 Utenlandske luftstyrkers aktivitet i Norge

Antall tjenestegjørende dager viser en reduksjon sammenliknet med 2009. Generelt er tilbakemeldingene om norsk støtte og tilrettelegging meget positive.

I hovedsak er den utenlandske treningen gjennomført som forhåndsplanlagt, men også i 2010 kom det inn anmodninger på kort varsel om å få trene i Norge. Alle anmodninger ble godkjent og gjennomført med et godt resultat for de utenlandske avdelingene. Storbritannia, Sveits og Tyskland var de nasjonene med flest tjenestegjørende dager i 2010. Rygge, Gardermoen, Ørland, Bardufoss og Banak har vært «host unit» for utenlandske luftenheter som har øvd i Norge. Det har vært størst aktivitet ved Bardufoss og Ørland. Sveits fortsatte sin årlige nattflygningstrening med jagerfly ut fra Ørland. Svenske jagerfly har fløyet Cross Border Training annenhver uke sammen med norske jagerflyavdelinger, og en skvadron deployerte til Ørland for skvadronsutveksling. Nytt av året er også at det har vært noe finsk Cross Border Training. Britenes tradisjonelle Clockwork på Bardufoss er som vanlig gjennomført ved Bardufoss. Tyske transportfly har gjennomført 15 uker med Low-level Training med 1–3 x C-160 Transall, med utgangspunkt i Rygge og Bardufoss.

3.3.7.3 Utenlandske marinestyrker

Det er gjennomført 149 diplomatiske klareringer (en klarering kan omfatte flere fartøy) av utenlandske militære fartøy til Norge i 2010. Antallet var 142 for 2009. Tallet inkluderer utenlandsk deltakelse i øvelser/trening, tester ved Forsvarets stasjon for kalibrering av sensorer (FORACS), høflighetsvisitter og navigasjonstrening under norske forhold.

Antall døgn som utenlandske marinefartøy har ligget i norsk havn i 2010, var 756 døgn – mot 700 liggedøgn i 2009. Selv om det er en økning fra 2009 til 2010, har det skjedd en dramatisk reduksjon fra noen år tilbake, for eksempel med 2250 liggedøgn i 2005. Særlig har det vært en markant reduksjon i besøk til nordområdene de siste årene.

3.4 Rustningskontroll

3.4.1 Avtalen om konvensjonelle styrker i Europa (CFE-avtalen)

12. desember 2007 suspenderte Russland CFE-avtalen i påvente av vestlig ratifisering av den tilpassede CFE-avtalen. Samtidig meddelte de at de ikke ville gå tilbake til nåværende avtale, og presenterte i tillegg flere problemstillinger som var ønsket ivaretatt i en mulig framtidig revisjon av avtalen. Men CFE-avtalen lever videre til tross for russisk suspensjon, og ingen andre nasjoner har så vidt vites planer om å fratse avtalen.

Siden høsten 2010 har det pågått internasjonale forhandlinger om fastlegging av et rammeverk for en helt ny avtale. Fra NATO-landenes side er det ønskelig å trekke med flest mulige aspekter fra den gamle avtalen, samt å introdusere enkelte sider av den tilpassede avtalen fra 1999 som aldri trådte i kraft. Russland synes alene om å ønske så få referanser som mulig til det eksisterende avtaleregimet. Forhandlingene om rammeverket må forventes å pågå i hvert fall fram til påsken 2011.

Norge gjennomførte to inspeksjoner i 2010, til Hviterussland (14.–17. juni, inspeksjonsmål 6. selvstendige mekaniserte brigade i Grodno) og til Ukraina (17.–21. oktober, inspeksjonsmål 406 Sep Coastal Artillery Group i Simferopol).

Som vanlig var alle inspeksjonsland klarert og koordinert med Forsvarsdepartementet, i samsvar med plan og budsjett og i tråd med Norges forpliktelser overfor NATO. Samtlige team var flernasjonale (fem-nasjoners). Måloppnåelsen for alle inspeksjoner med tanke på intensjon, krav, gjennomføring og utbytte var svært tilfredsstillende. I tillegg deltok syv norske inspektører på andre NATO-lands CFE-inspeksjonsteam i henhold til egen utvekslingsplan.

Norge mottok ingen CFE-inspeksjoner i 2010.

3.4.2 Wien-dokumentet 1999

Norge mottok en evaluering og en inspeksjon fra Russland. Evalueringen ble gjennomført ved Ørland hovedflystasjon 14. april. Inspeksjonen skjedde i et definert område i Indre Troms 21. juli.

Norge gjennomførte en evaluering til Kirgisistan i perioden 6.–10. desember, der Selvstendige Motoriserte Infanteribrigade er lokalisert i Pordnogoe ca. 20 kilometer sør for hovedstaden Bisjkek. Dette var første VD99-aktivitet som Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE) gjennomførte i Kirgisistan på over åtte måneder, grunnet store uroligheter og fare for borgerkrig. Situasjonen var relativt stabil da det norske evalueringsteamet var der.

Norge gjennomførte ingen inspeksjoner i 2010 ettersom alle kvoter til Russland og Hviterussland var brukt opp tidlig på året.

3.4.3 Avtalen om det åpne luftrom (Open Skies/OS)

Russland gjennomførte en OS-observasjonsflygning over Norge i 2010, 2.–6. august. Flygningen gikk over Nord-Norge – fra Bardufoss over Finnmarksvidda rundt Vardø og langs kysten til Honningsvåg. I tillegg fløy et segment over Andøya, rakettskytefeltet/Oksebåsen, Evenes og tilbake til Bardufoss.

Norge gjennomførte tre OS-observasjonsflygninger over Russland og en over Ukraina. Den første observasjonsflygningen var en helnorsk kvote over Russland (22.–26. mars, med observasjonsflygning gjennom Hviterussland og hovedfokus på Kaliningrad). Flygningen ble gjennomført med et innleid rumensk OS-fly.

Tre observasjonsflygninger var delte kvoter med henholdsvis Tyrkia (10.–14. mai, til St. Petersburg inkludert området rundt Pskov), Finland (13.–17. september, planlagt til Kolahalvøya og norskegrensen, men gikk til St. Petersburg grunnet dårlig vær i nord) og Sverige (4.–8. oktober, til Odessa og vestlige Krimhalvøya i Ukraina).

Alle inspeksjonsland var klarert og koordinert med Forsvarsdepartementet, i samsvar med plan og budsjett og i tråd med Norges rettigheter. Måloppnåelsen for alle inspeksjoner med tanke på intensjon, krav, gjennomføring og utbytte var svært tilfredsstillende.

3.4.4 Dayton-avtalen

Norge deltok med to offiserer som assistenter på to inspeksjoner i samsvar med Dayton-avtalens vedlegg I-B, artikkel IV.

3.4.5 Small Arms and Light Weapons (SALW)

Det er ikke gjennomført noen verifikasjonsaktivitet fra norsk side.

3.4.6 Annen aktivitet

Spesielt framheves RKS' omfattende støtte til Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet under forhandlingene om CFE-avtalens framtid. RKS har i stor grad bidratt til å utforme nasjonal policy i forhandlingene.

RKS har deltatt på og representert Norge aktivt i et utall møter og arbeidsgrupper i inn- og utland, særlig innenfor OSSE og NATO.

RKS har også i 2010 gjennomført kvartalsvise policymøter med Forsvarsdepartementet og Utenriksdepartementet.

3.4.7 Konklusjon

Aktiviteten innenfor rustningskontroll har også i 2010 vært til dels meget høy. Fra Forsvarets side anses Norge å ha ivaretatt alle sine avtaleforpliktelser, og har deltatt i det internasjonale rustningskontrollarbeidet og bidratt innen OSSE og NATO på en svært tilfredsstillende måte

3.5 Kommando- og kontrollinformasjonssystemer (K2IS)

Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI) har støttet operasjonene i både Afghanistan og Tsjad tilfredsstillende og vært pådriver for utviklingen av et nettverksbasert forsvar. Strategien for utviklingen av et nettverksbasert forsvar er godkjent av forsvarssjefen, og en plan for gjennomføring er under utarbeiding.

Nytt operativt hovedkvarter (FOH) med tilhørende K2IS-systemer er etablert på Reitan, og videreutviklingen av en ny og framtidsrettet kommunikasjonsinfrastruktur for planlegging og gjennomføring av operasjoner ved FOH pågår.

Innføring av et gradert nettverk i Forsvaret (FISBasis H/NS), utvikling av transportable IKT-moduler (TIM) og pågående prosjekter for anskaffelse av sikker tilgang til satellittkommunikasjon er noen av aktivitetene som bidrar til å utvikle Forsvarets evne til å utøve effektiv kommando og kontroll.

En stor portefølje av pågående og planlagte materiellprosjekter kombinert med omorganisering i Forsvaret gir utfordringer for ressursprioritering for enhetene som skal ivareta drift og fornying av Forsvarets kommando- og kontrollsystemer.

3.6 Konklusjon operativ virksomhet

For Forsvarets operative virksomhet har internasjonale operasjoner også i 2010 hatt prioritet, og norske styrker har løst sine oppgaver på en svært tilfredsstillende måte. Slitasjen på materiell og enkelte kategorier personell er likevel stor. Spesielle kompetansemiljøer, for eksempel helikopter, samband, ingeniør, bataljonsystemer og sanitetspersonell, er utsatt for slitasje. Prioritering av styrker til internasjonale operasjoner gir utfordringer for beredskapsstrukturen her hjemme.

4 Styrkeproduksjon

4.1 Hæren

4.1.1 Bakgrunn

Hæren gir troverdig stridsevne ved å utdanne soldater og avdelinger hjemme, og løser oppdrag hjemme og skarpe oppdrag ute. Som styrkeprodusent er generalinspektøren for Hæren (GIH) ansvarlig for å produsere Hærens del av landstridskreftene til Forsvarets operative struktur, gjennomføre pålagt fredsvirksomhet og bidra til å løse oppdrag i fred, krise og krig – nasjonalt og internasjonalt – ved å stille operative enheter til innsats. Som rådgiver for forsvarssjefen er GIH ansvarlig innenfor landmilitære spørsmål.

Definisjonen på landoperasjoner er følgende:

«Landoperasjoner har til hensikt å holde og kontrollere landområder, eller å ta og forsvare disse med det formål å bekjempe en motstander, stabilisere situasjonen mellom stridende parter eller beskytte sivilbefolkning, infrastruktur eller egne styrker. Kontroll over landterritorium er også en forutsetning for humanitær innsats og andre tiltak som over tid kan forbedre forholdene i konfliktområdet.»³

4.1.1.1 Oppgaver

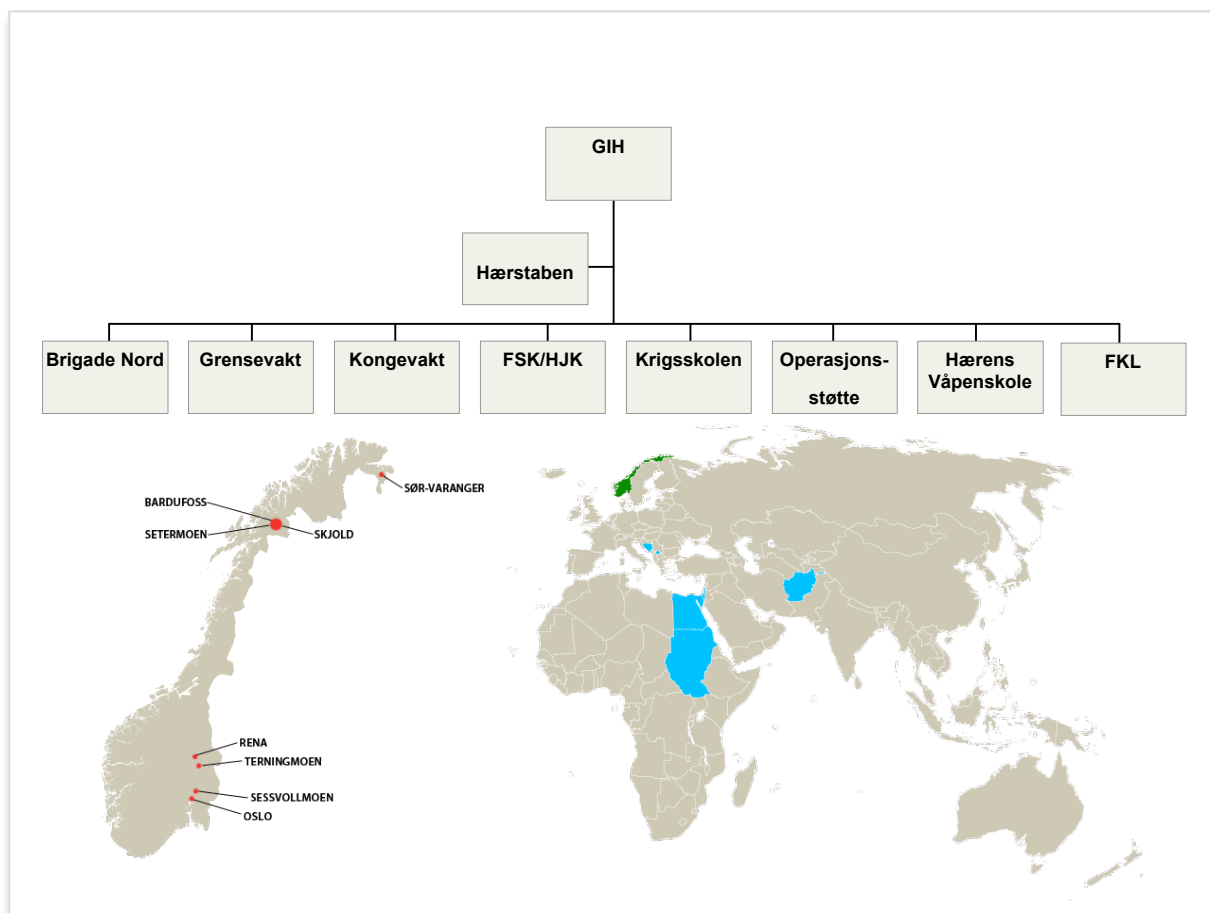
Hærens oppgave er å organisere, utdanne og trene avdelinger til bruk både hjemme og i utlandet, i fred, krise, væpnet konflikt og krig. Hovedaktivitetene i Hæren er operative leveranser, styrkeproduksjon og kompetanseutvikling.

Sammenhengen mellom operativ evne og strukturelementer i Hæren fremgår av følgende oversikt:

³ Forsvarets fellesoperative doktrine, side 111

Operativ evne	Strukturelement
Evne til å lede egne og flernasjonale styrker i Norge	Brigadekommando Brigade Nord
Evne til landoperasjoner i Norge	Brigade Nord
Evne til ledelse av flernasjonale styrker utenfor Norge	Deler av brigadekommando Brigade Nord, manøverenhet og tilpasset ledelses-, taktisk og logistisk støtte
Evne til å deployere stridsgrupper på bataljons- og kompaninivå nasjonalt og internasjonalt	- 2 mekaniserte manøverbataljoner - 1 lettpansret manøverbataljon - Ledelse (sambandsbataljon/militærkompani/etterretningsbataljon) - Taktisk støtte (ingeniørbataljon/artilleribataljon) - Taktisk logistikkstøtte (logistikkbataljon) - Sanitetsstøtte (sanitetsbataljon)
Suverenitetshevdelse gjennom evne til kontinuerlig grensevakt	Grensevakten
Vakthold og sikring for Kongehuset	Hans Majestet Kongens Garde
Evne til å gjennomføre spesialoperasjoner	Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando

4.1.1.2 Organisasjon

Forklaring på forkortelser:

- GIH: Generalinspektøren for Hæren
- FSK/HJK: Forsvarets spesialkommando/Hærens jegerkommando
- FKL: Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte

4.1.2 Resultatoppnåelse

4.1.2.1 Nøkkeltall

Årsverk	2009	2010
Militære	3 405	3 617
Sivile	155	474
Vernepliktige	4 069	4 209
Sum	7 629	8 300

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	2 533 462	2 899 793
Materiell	1 521 118	1 464 418
EBA	325 841	690 081
Sum utgifter	4 380 422	5 054 292

Aktivitetsdata	2009	2010
Totalt antall tjenstedøgn	1 523 398	1 524 404
Øvringsdøgn i snitt. pr. avdeling	25	24

4.1.2.2 Oppnådd og levert fra organisasjonen i 2010

Nasjonale operative oppgaver løses av både Grensevakten og Hans Majestet Kongens Garde (HMKG) i fredstid, i tillegg til at vi har Forsvarets spesialkommando (FSK) og Hærens jegerkommando (HJK) i høy beredskap til enhver tid for oppdrag både ute og hjemme. HMKG har løst kongehusvakt holdet på en utmerket måte. I tillegg representerer HMKG både Hæren og Forsvaret på en rekke offentlige arenaer – og de gjør det med presisjon og stil. HMKG er en viktig kulturbærer for Forsvaret.

Garnisonen i Sør-Varanger (GSV) har som hovedoppgave å vokte den 196 kilometer lange grensen mot Russland. Oppdraget løses på mange måter, med båttjeneste, fot- og skipatroljer, snøscootere, terrengkjøretøy og avansert teknisk utstyr. GSV løser oppdrag på en svært god måte hver eneste dag.

Det mest krevende oppdraget for Hæren er likevel operasjonene i Afghanistan, og 2010 har vært et svært utfordrende år. Antall hendelser øker, og volden eskalerer. Hæren bidrar til enhver tid med om lag 350 av eget personell i Afghanistan, noe som er en svært krevende over tid.

Hæren er midt inne i en omfattende modernisering av strukturen og mottar nytt materiell til alle avdelinger, både hjemme og ute. Satsingsområdene for Hærens investeringer er bedre styrkebeskyttelse, full nattkapasitet, økt rekkevidde, bedre ildkraft, rask reaksjon, fleksibilitet, presisjon, bedret evne til å utøve kommando og kontroll, og evne til å integrere ressurser og kapasitet fra andre forsvarsgrener og fra andre land.

4.1.2.3 Aktiviteter i 2010

Hæren er avhengig av en velfungerende kompetanseorganisasjon for å løse oppdraget innenfor styrkeproduksjon og operative leveranser, både nasjonalt og internasjonalt. Krigsskolen, Hærens våpenskole og Forsvarets kompetansesenter for logistikk og operativ støtte har derfor bidratt i stor grad til at Hæren har løst sine oppdrag i 2010. Aktivitetene har omfattet en svært utstrakt kursvirksomhet, støtte til utdanning og trening og reglementsproduksjon.

Operasjonsspesifikk samtrening har vært gjennomført for alle operative leveranser til utlandet, både for Afghanistan og observatører/stabspersonell til Balkan, Midtøsten og Afrika. Det er en type trening som stiller strenge krav til kompetanse for å sikre at de avdelinger som meldes klar for innsats, har de ferdigheter og holdninger som skal til for å lykkes i et krevende oppdrag. Sertifisering og dokumentasjon på utdanningsnivå har derfor vært høyt prioritert.

Hæren har ellers gjennomført øvingsaktivitet etter forsvarssjefens øvingsprogram, med prioritet til operasjoner i utlandet og fredsoperative oppdrag innenfor kongevakthold og grensevakt. Øvrige ressurser er blitt brukt til øving og trening for Brigade Nord, noe som har gitt en positiv utvikling av operativ evne, men ikke så raskt som ønskelig.

4.1.3 Utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012

Kjernen i Hærens kapasitet defineres som evnen til å gjennomføre taktiske samvirkeoperasjoner. Med taktiske samvirkeoperasjoner menes evnen til å planlegge, lede og gjennomføre en koordinert innsats i hele konfliktpennet, med ressurser fra Hærens egne troppearter, eventuelt støttet av andre felleskapasiteter. Brigaden skal ha kapasitet til å gjennomføre selvstendige landoperasjoner og skal kunne drive høyintensitetsstrid for en begrenset periode. Brigaden blir derfor rammeverket for å løse to av Hærens hovedoppgaver, det vil si å levere bidrag til pågående operasjoner i utlandet og samtidig å utdanne og stille godt trent styrker tilgjengelig for nasjonal og internasjonal innsats.

4.1.3.1 Utfordringer

Hæren har med gjeldende ambisjon to sentrale utfordringer:

- styrkeprodusere operativ evne for å realisere målsettingen for Brigade Nord
- håndtere en høy belastning på Hærens medarbeidere.

Operativ evne og målsetting for Brigade Nord

Det er tre grunner til at operativ evne og målsetting for Brigade Nord ikke vil kunne nås fullt ut innen utgangen av langtidsperioden:

- omfanget av leveransene til operasjoner i utlandet er større enn forutsatt i planperioden
- oppbyggingen av årsverk i Hæren er forsinket i forhold til opprinnelig målsetting
- det er mer ressurskrevende enn antatt å ta i bruk moderne materiell

Belastning for Hærens medarbeidere

Hærens medarbeidere har en høy belastning. Det gjelder særlig enkelte personellkategorier, der miljøet hjemme i Norge er lite i forhold til behovet i operasjoner i Afghanistan. Med et bidrag i Afghanistan på om lag 350 personer fra Hæren til enhver tid, innebærer kravene til operasjonsspesifikk samtrening og tid til restitusjon etter løst oppdrag at om lag 1000 av Hærens personell på samme tid er bundet opp i leveranser til Afghanistan. Det gir økt belastning på dem som da er

hjemme i avdelingene i Norge for å løse nasjonale oppdrag og bidra til styrkeproduksjon og videreutvikling av Hæren. Belastning er også noe som rammer familiene til dem som er mye borte. Innstillingen hos de nærmeste som er igjen hjemme, bidrar derfor direkte til at vi løser oppdraget ute på en svært god måte. Hæren har prioritert veteranarbeid i 2010. Målsettingen er at alle veteraner og deres pårørende skal ivaretas og få den oppfølging og anerkjennelse de fortjener. Hæren har fullført sitt prosjekt for ivaretagelse av veteraner i 2010 og er svært fornøyd med at denne satsingen er videreført på høyere nivå i 2010 og 2011. Hæren har også fullført en egen undersøkelse for å vurdere belastningen på Hærens ansatte. Hovedkonklusjonen er at Hæren leverer i henhold til oppdrag, men at belastningen er høy:

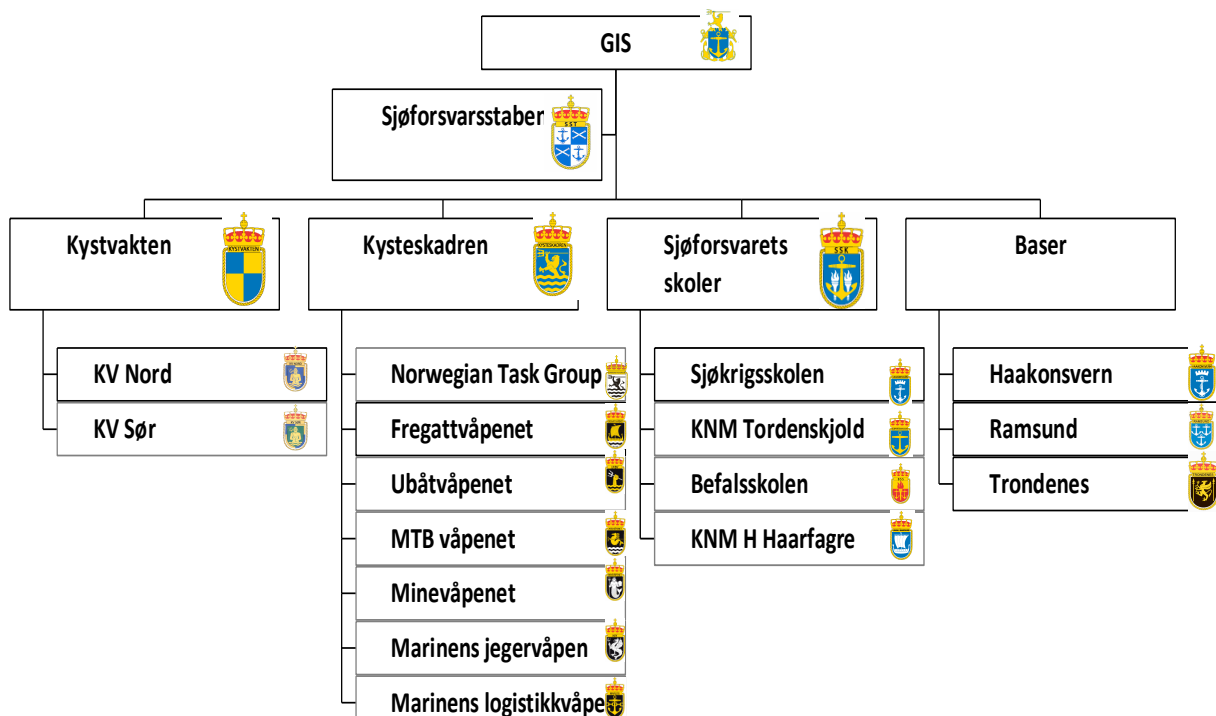
- Hver tredje ansatt skifter stilling pr. år (33 prosent turnover).
- Nesten halvparten sitter i stillinger basert på midlertidig beordring (45 prosent).

4.1.3.2 Risiko

Hæren har en risikofylt tjeneste. Hver eneste dag utføres det et svært godt arbeid innenfor helse, miljø og sikkerhet for å ivareta de ansatte og soldatenes liv og helse i måten oppdragene løses på. Likevel er antallet ulykker og nestenulykker bekymringsfullt. Som oftest er det sammensatte og komplekse årsaker til at ulykker skjer, men en trend som kan spores, er differansen mellom kompetanse- og erfaringsnivået til personellet og den tjenesten de er satt til å utføre. Det er et alvorlig forhold som har synliggjort et behov for økt spesialkompetanse i Hæren, noe som krever en justering av dagens avdelingsbefalsordning.

4.2 Sjøforsvaret

4.2.1 Bakgrunn

Norge har svært lang kystlinje og kontrollerer et havområde som er nesten syv ganger så stort som fastlandsarealet. Sjøforsvaret arbeider daglig for å sikre norsk suverenitet og bidrar til nasjonal integritet. Myndighetsutøvelsen blir ivaretatt gjennom håndheving av norske suverene rettigheter og norsk lov. Ressurskontroll, miljøkontroll, støtte til andre statlige instanser og forebyggende virksomhet er sentrale aktiviteter i den sammenheng. Sjøforsvaret skal være et hensiktsmessig sikkerhetspolitisk verktøy for å ivareta maritime oppgaver i fred, krise og krig i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Sjøforsvaret skal være et hensiktsmessig sikkerhetspolitisk verktøy for å ivareta maritime oppgaver i fred, krise og krig i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Sjøforsvaret består av Kysteskadren (ofte omtalt som «Marinen»), Kystvakten (KV), Sjøforsvarets skoler og Sjøforsvarets baser.

Kysteskadren (Marinen) består av:

- Norwegian Task Group (NorTG), taktisk ledelseelement
- Fregattvåpenet
- UVB-våpenet (undervannsbåt)
- MTB-våpenet (missiltorpedobåt)
- Minevåpenet
- Marinens jegervåpen, som igjen består av følgende avdelinger: Marinejegerkommandoen (MJK), Minedykkerkommandoen (MDK), Kystjegerkommandoen (KJK)
- Marinens logistikkvåpen (KNM «Tyr», KNM «Valkyrien») og 1. Patruljebåt Divisjon og KS «Norge»

Kysteskadren er Sjøforsvarets operative styrke på sjø og land, mens Kystvakten i fredstid er statens primære myndighetsutøver på havet og Forsvarets viktigste virkemiddel for episodehåndtering i havområdene.

Kysteskadren består av fem fregatter, seks undervannsbåter, seks Skjoldklasse fartøyer, seks mineryddingsfartøy og logistikk- og støttefartøyene KNM «Valkyrien» og KNM «Tyr». I tillegg skal det utvikles «logistikk på kjøll» (Combat Service Support).

Kystvakten disponerer en variert flåte av fartøy, fly og helikoptre. I alt disponerer Kystvakten 14 fartøy, hvorav fire fartøy er helikopterbærende. Ni av fartøyene gjør tjeneste i nord, mens fem fartøy opererer i sør. I tillegg disponerer Kystvakten Lynx-helikoptre og innleide sivile fly. Forsvarets maritime overvåkingsfly P-3 Orion bidrar også med oppdrag for Kystvakten.

4.2.2 Resultatopnåelse

a. Sjøforsvaret

Årsverk	2009	2010
Militære	1 982	2 034
Sivile	154	214
Vernepliktige	1 540	2 103
Sum	3 676	4 351

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	1 471 798	1 590 955
Materiell	1 451 479	1 374 020
EBA	245 397	298 932
Sum utgifter	3 168 674	3 263 907

Aktivitetsdata	2009	2010
Fregatt	7 517	5 942
MTB	0	382
Minefartøy	6 841	6 816
Ubåt	6 702	5 832
Logistikkfartøy	5 271	4 945
Sum seilingstimer	26 331	23 917

b. Kystvakten

Årsverk	2009	2010
Militære	338	245
Sivile	14	16
Vernepliktige	298	262
Sum	650	523

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	347 933	356 268
Materiell	527 700	582 416
EBA	15 299	15 250
Sum utgifter	890 932	953 934

Aktivitetsdata	2009	2010
Patroljedøgn	3 601	3 495
Helikoptertimer	1 299	1 141

4.2.2.1 Intern trening og øving⁴

Sjøforsvaret øver generelt for å oppnå forsvarssjefens operative krav, i tillegg til å øve på de maritime krigføringsområdene og disiplinene.

⁴ Øving regnes normalt som «operativ virksomhet» og kapittel 3 Operativ virksomhet beskriver den samlede øvingsvirksomheten i Forsvaret. Under kapittel 4 Styrkeproduksjon beskrives blant annet utdanning og trening i forbindelse med øvingsvirksomhet. For Sjøforsvarets del foregår mye av den praktiske utdanningen og treningen i forbindelse med øvingsvirksomhet.

NorTG-øvelsene kan være enten nasjonale eller flernasjonale øvelser. Hensikten med disse øvelsene er å øve Forsvarets kampsystemer på en rekke krigføringsområder og hovedkvarter i en fellesoperativ og flernasjonal ramme. Sjøforsvaret har gjennomført to NorTG-øvelser i 2010:

- NorTG I (uke 7) – treningsuke i området fra Bergen til Trøndelag med enheter fra Fregattvåpenet, Minevåpenet, Ubåtvåpenet, MJV, Marinens logistikkvåpen (MARLOG) og NorTG, samt en fransk fregatt: «Latouche Treville» (D-646)
- NorTG II (uke 46) – treningsuke i området fra Bergen til Bodø med enheter fra Fregattvåpenet, Minevåpenet, Ubåtvåpenet, MJV, Marinens logistikkvåpen (MARLOG) og NorTG, samt en dansk fregatt: HDMS «Triton» (F-358)

En til to ganger i året leier Sjøforsvaret inn seilskipene «Statsraad Lehmkuhl» og «Christian Radich» for å gjennomføre opplæring av elever ved Sjøkrigsskolen og Befalsskolen for Marinen. Seilskutene får KNM-status for den perioden de er under operativ kommando. I 2010 har KNM «Statsraad Lehmkuhl» gjennomført seilingstokt med elever fra Sjøkrigsskolen fra 1. oktober til 12. desember. Videre har KNM «Christian Radich» gjennomført seilingstokt med elever fra Befalsskolen for Marinen våren og høsten 2010. Etter første tokt ankom skipet Bergen 27. april og etter andre tokt 27. november.

4.2.2.2 Nasjonale øvelser i 2010

Sjøforsvaret har deltatt i en rekke øvelser av forskjellig varighet i 2010. Hensikten med disse øvelsene er å øve taktisk stridstenkning på en rekke krigføringsområder med personell på egen enhet og andre deltakende enheter, både nasjonale og utenlandske.

På vårparten deltok Sjøforsvaret med ubåter, minejakt- og minesveipfartøy, Marinens jegervåpen og Marinens logistikkvåpen i NATO-øvelsen Cold Response (CR 10), sammen med staben ved Norwegian Task Group (NorTG). Denne øvelsen er en norsk fellesoperativ invitasjonsøvelse. Hensikten er å øve Forsvarets kampsystemer på en rekke krigføringsområder og hovedkvarter i en fellesoperativ og flernasjonal ramme.

Videre har Sjøforsvaret deltatt med et kystvaktfartøy og en fregatt i operasjon Maritime Security Operation (MSO). Denne øvelsen har til hensikt å øve tverretatlig samarbeid, skape oversikt og situasjonsforståelse i et område, utøve myndighet, kontrollere sivile fartøy og handle overfor hendelser som strider mot gjeldende lover og regler.

Sjøforsvaret har også våren 2010 deltatt med en undervannsbåt (UVB) og et kystvaktfartøy i øvelsen Gemini, som er en nasjonal antiterrorøvelse og en kombinert felt- og kommandoplassøvelse. Hensikten er å øve samarbeid med sivile institusjoner (Politiet) i kontraterror-operasjoner offshore og onshore. Sjøforsvaret støtter Politiet med fartøy og ressurser slik at de blir i stand til å kunne håndheve lov og rett i norsk territorialfarvann.

Sjøforsvaret har også vært med i øvelsen Forsvarstrim, som er en nasjonal kommandoplassøvelse. Hensikten er å øve Forsvarets evne til nasjonal styrkeoppbygging slik at Forsvaret blir i stand til å reise styrker i tråd med etablert planverk og dermed øke organisasjonens evne til nasjonal krisehåndtering.

Øvelsen Gram 2012 er en nasjonal kommandoplassøvelse (CPX)⁵. Hensikten er å øve nasjonal krise- og episodehåndtering og overgang til kollektivt forsvar med fokus på ledelse og planlegging for det operasjonelle og taktiske nivået. Videre er hensikten å øve det operasjonelle og tak-

⁵ CPX – Command Post Exercise

tiske nivåets samhandling med det militærstrategiske nivået, andre statlige myndigheter og allierte kommandoer/styrker.

Høsten 2010 ble avsluttet med øvelsen Flotex, en øvelse som har til hensikt å øve strategisk og taktisk ledelsesnivå, i tillegg til taktisk stridstenkning på en rekke krigføeringsområder for de deltagende enhetene. Øvelsen foregikk i området fra Bodø til Kristiansund med fregatter, UVB-er, minefartøy, Marinens jegervåpen og Marinens logistikkvåpen. NorTG-staben utøvde taktisk ledelse fra KNM «Valkyrien» og KV «Andenes».

4.2.2.3 Øvelser i utlandet

Kysteskadren (Marinen) har deltatt i fire store utenlandsøvelser i 2010.

Øvelsen Brilliant Mariner (BM) ble gjennomført med NorTG-stab embarkert i KNM «Fridtjof Nansen» og enheter fra Fregatt-, UVB- og Minevåpenet, dessuten Marinens jegervåpen og Marinens logistikkvåpen. Øvelse Brilliant Mariner fungerte som en sertifiseringsøvelse for det mine-ryddingsfartøyet som senere ble en del av NATO Response Force (NRF)⁶ i 2010.

Med bakgrunn i den politiske samarbeidsavtalen som er inngått mellom russiske og norske myndigheter, er det også vedtatt å gjennomføre maritime militære øvelser mellom våre nasjoner. I 2010 er øvelsen Pomor gjennomført for andre gang (første gang i 1994). Øvelsen er en samøvelse mellom norske og russiske maritime enheter. Fra russisk side deltok ubåtjageren RFS «Severomorsk» (Udaloy I-klasse) i tillegg til maritime patruljefly, Helix KA 27 helikoptre og Su 33 Flanker jagerfly. Fra Norge deltok fregattene KNM «Otto Sverdrup» og KV «Nordkapp», F-16 kampfly, et maritimt Orion patruljefly og Lynx-helikoptre. Øvelsen startet i Bergensområdet og pågikk i norske havområder. Den ble avsluttet med besøk av den norske fregatten KNM «Otto Sverdrup» i den russiske Nordflåten marinebase og hovedkvarter i Severomorsk.

Norge deltok også i operasjon i Baltikum med to minefartøy, KNM «Måløy» og KNM «Alta» med «Hugin»⁷ embarkert. Operasjonen hadde til hensikt å rydde gamle miner fra andre verdenskrig i baltiske farvann. Støttefartøy for de norske enhetene under øvelsen var logistikkfartøyet KNM «Valkyrien».

Den norske fregatten KNM «Fridtjof Nansen» og den norske ubåten KNM «Utvær» samtrente med USS «Enterprise» (CV-65) i Carrier Group utenfor østkysten av USA i ukene 39–44.

4.2.2.4 Styrkebidrag og leveranser til operasjoner i utlandet

Sjøforsvaret deltok høsten 2010 med et minefartøy i NATOs stående minestyrke (SNMCMG-1)⁸. Videre har Sjøforsvaret hatt en NCAGS⁹-offiser embarkert om bord i en svensk fregatt, HMS «Carlskrona» (M-04), i operasjon Atalanta¹⁰, fram til medio august 2010. I Afghanistan har Sjøforsvaret bidratt med stabsoffiserer og personell fra Kystjegerkommandoen og Mine-dykkerkommandoen i Provincial Reconstruction Team (PRT) Maimanah.

⁶ NATO Response Force (NRF) er NATOs stående utrykningsstyrke, klar til å respondere raskt med militære land-, luft-, sjø- og spesialstyrker der det måtte bli nødvendig. NRF består av ca. 24 000 soldater.

⁷ «Hugin»: ubemannet undervannsfartøy som kan kartlegge og søke etter objekter på havbunnen

⁸ Standing Naval Mine Counter Measures Group 1 (SNMCMG-1)

⁹ Naval Co-operation and Guidance for Shipping (NCAGS)

¹⁰ Atalanta: en EU-ledet maritim operasjon mot sjørøveri i Persiabukta og utenfor kysten av Somalia

4.2.2.5 Øvrige maritime leveranser i 2010

Kysteskadren (Marinen) gjennomfører samtrenting med utenlandske marinefartøy i den hensikt å øve på den transatlantiske link¹¹, på strategisk og taktisk stridstenkning og på diverse krigføeringsområder.

I 2010 har Kysteskadren (Marinen) sammen med fregatten KNM «Helge Ingstad» gjennomført samtrenting med en amerikansk krysser, USS «Vicksburg» (CG-69), i området fra Bergen til Vestfjorden, videre har fregatten KNM «Fridtjof Nansen» gjennomført samtrenting med to franske marinefartøy, ubåten SSN «Emeraude» (S-604) og fregatten «Latouche Treville» (D-646). Fregatten KNM «Helge Ingstad» og ubåten KNM «Ula» gjennomførte samtrenting med den amerikanske fregatten USS «Taylor» (FFG-50) i forbindelse med det amerikanske fartøyets seilas fra Bergen til Tromsø. Utover dette har Sjøforsvarets fartøy trent og samtrent langs hele norskekysten gjennom hele året.

4.2.2.6 Annet

Sjøforsvaret overtok 27. august 2010 skolefartøyene KNM «Kvarven» og KNM «Nordnes» ved en høytidelig dåpsseremoni. Disse nye skolefartøyene erstatter fartøyene KNM «Hessa» og KNM «Vigra».

Sjøforsvaret overtok og heiste kommando på KNM «Storm» 9. september 2010 og på KNM «Skudd» 28. oktober 2010. Etter overtakelsen gikk begge fartøyene straks i gang med grunnleggende sikkerhetstrening og påfølgende oppøving og operativ fartøysevaluering.

Logbase Sjø¹² har deltatt på øvelse med Heimevernet og dermed gjennomført sin første store operative leveranse etter at avdelingen ble overført til Sjøforsvaret fra Forsvarets logistikkorganisasjon. Foreløpige tilbakemeldinger fra Heimevernet til Logbase Sjø etter utført oppdrag er at logistikkbasens kapasitet er godt tilpasset behovet som innsatsstyrkene har for logistisk understøttelse.

4.2.2.7 Personellsituasjonen

Forsvaret styrer årsverksrammene strengt. For Sjøforsvaret innebærer rammene at det er svært krevende å få bemannet alle fartøy som planlagt, noe som skaper risiko for at det oppstår kritiske vakanser og lavt erfaringsnivå, særlig innen de tekniske bransjene om bord på fartøyene. Det gir igjen utfordringer på kort og lang sikt for drift av staber og støttefunksjoner i Forsvarets logistikkorganisasjon.

Gjennom 2010 har personellsituasjonen hatt en viss positiv utvikling, men den er fortsatt anstrengt i forhold til kompetanse og bemanning. Det gjelder spesielt teknisk bransje for fartøysstrukturen i Kysteskadren (Marinen) og de delene av Forsvarets logistikkorganisasjon som skal understøtte Sjøforsvarets operative struktur. Kompetanseproduksjonen (elever) har en positiv utvikling i form av flere elever i 2010, men de vil ikke bli knyttet til operativ struktur før 2013–2014. Tidligere opptak ventes å ha effekt i den operative strukturen fra sommeren 2011.

Personellsituasjonen i Kystvakten er god og mer stabil enn i Kysteskadren (Marinen). Kystvakten har fått i oppdrag å øke andelen militært tilsatte på Kystvaktens innleide fartøy. Utfordringen

¹¹ Transatlantiske link: betegnelse på det maritime forholdet mellom USA og Norge

¹² Logbase Sjø: støtteavdeling for enheter under operasjoner nasjonalt og internasjonalt

ligger i gradvis å videreutdanne kvalifisert sivilt personell til befal som skal dekke de nye militære stillingene om bord.

Dette fører på sikt til at en økt andel av militært personell på Kystvaktens fartøy gjør at personellet kan gjennomføre flere og grundigere inspeksjoner enn i dagens situasjon.

Sjøforsvaret har også i 2010 hatt fokus på å medvirke til å øke kvinneandelen i Forsvaret generelt og i Sjøforsvaret spesielt. Blant annet har det vært gjennomført egne jenteopptak til utdanning, og det er kommet opp tilbud for å lette husholdningen der begge er ansatt i Forsvaret. Typiske tilbud er middag fra militært kjøkken og kveldsåpen barnehage, dessuten tilrettelegging av trenings- og øvingsmønstre som gjør dem mer forutsigbare for personellet.

4.2.3 Utfordringer og risiko for virksomheten i 2011/2012 sett ift. mål i LTP

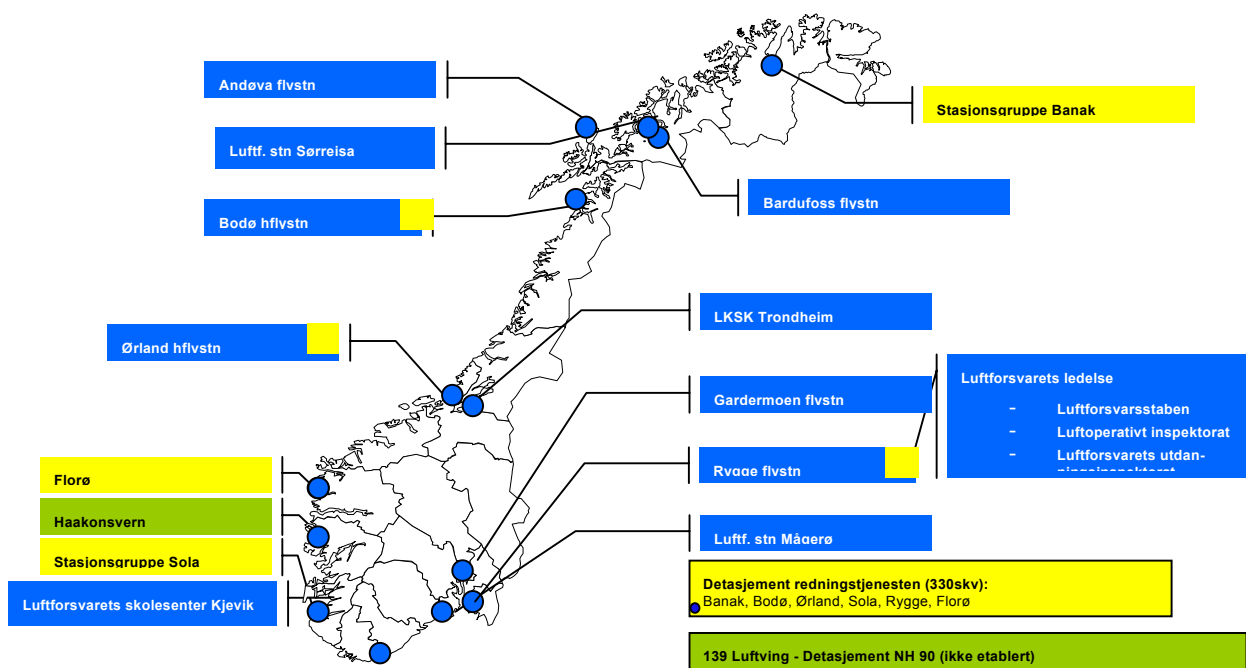
Kysteskadren (Marinen) klarte ikke å nå planlagt seilingsaktivitet i løpet av 2010. Tapt trening og øving førte til noe lavere kampkraftstatus. Det har gjort at forsvarssjefens operative krav i mindre grad er innfridd i første del av 2010, men det har tatt seg noe opp igjen mot slutten av året. En del øvings- og treningsaktivitet vil bli flyttet til første tertial 2011 for å sikre at besetningene får gjennomført den pålagte treningen i tråd med det oppsatte treningsprogrammet.

Tilgjengeligheten på helikoptertimer for Kystvakten har tatt seg opp i løpet av 2010. Det er utført flere flytimer enn forventet mens helikoptrene har vært om bord, til tross for at fartøyene har hatt færre tilstedeværende helikopter døgn enn planlagt om bord på fartøyene. Manglende tilstedeværelse av helikopter kan føre til at Kystvakten får begrenset evne med tanke på utførelse av overvåking og kontrollfunksjoner der bruk av helikopter er avgjørende, særlig i vernesonen og i Barentshavet.

Personellsituasjonen vil være utfordrende når det gjelder å bemanne den vedtatte maritime strukturen i framtiden. Rekruttering og evne til å beholde erfarent personell, spesielt i teknisk bransje, vil være kritisk for understøttelsen av Sjøforsvarets operative struktur og operative leveranser.

4.3 Luftforsvaret

4.3.1 Bakgrunn

Luftforsvarets basestruktur består av syv flystasjoner, to kontroll- og varslingsstasjoner og to utdanningsentre. Redningstjenesten er plassert på ytterligere tre lokasjoner. Arbeidet med lokasjon for helikopter ved Håkonsvern har startet opp.

De operative elementene er delt inn i ti flyskvadroner, to bataljoner med luftvernartilleri, to basesett og to CRC kommando- og kontrollstasjoner.

Forsvarsgrenen har 57 F-16 kampfly, to NASAMS luftvernatterier, tolv Sea King redningshelikoptre, seks P-3 Orion maritime overvåkingsfly, fire Hercules transportfly, seks Lynx maritime helikoptre, 18 Bell 412 transporthelikoptre og tre DA-20 fly for elektronisk krigføring. Nye helikoptre av typen NH-90 er under innføring. De skal overta for Lynx i kystvaktoppdrag og utplaseres på fregatt, noe som skaper en ny rolle for Luftforsvaret.

Luftforsvaret styrkeproduserer for å opprettholde stående, nasjonale operative oppdrag nasjonalt og internasjonalt.

Sentrale oppdrag:

- 1 Luftvakt som inkluderer kontinuerlig luftovervåking av norsk luftrom og jagerflyberedskap
- 2 Havovervåking med P-3 Orion
- 3 Redningstjeneste med Sea King
- 4 Helikopterstøtte til Kystvakten med Lynx

Mens luftovervåkingen i sin natur er landsdekkende, har flere av de andre operative elementene i større grad et fokus på nordområdene, særlig kampfly, maritime overvåkingsfly og kystvakthelikoptre.

4.3.2 Resultatopnåelse

a. Luftforsvaret

Årsverk	2009	2010
Militære	1 414	1 402
Sivile	223	420
Vernepliktige	957	595
Sum	2 593	2 417

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	1 275 578	1 556 480
Materiell	2 201 618	1 740 638
EBA	315 015	544 668
Sum utgifter	3 792 211	3 841 786

Aktivitetsdata	2009	2010
Kampfly	8 960	9 087
Transportfly (C-130J)	702	1 423
MPA (P-3)	2 276	2 055
EK (DA-20)	987	975
Helikopter (Bell 412)	3 494	3 818
Sum flytimer	16 419	17 358

b. Redningshelikoptertjenesten

Årsverk	2009	2010
Militære	114	294
Sivile	5	16
Vernepliktige	0	0
Sum	119	310

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	131 292	174 146
Materiell	448 861	299 757
EBA	3 893	22 104
Sum utgifter	584 046	496 007

Aktivitetsdata	2009	2010
Sea King	4210	4192

Luftforsvaret har i 2010 hatt et høyt aktivitetsnivå, og styrkeproduksjonen er gjennomført i henhold til oppdraget fra forsvarssjefen. Ambisjonsnivået for 2010 er dermed nådd. Gjennom hele året har Luftforsvarets avdelinger gjennomført operative oppdrag for Forsvarets operative hovedkvarter og NATO både i Norge og i utlandet. Hovedtyngden av Luftforsvarets aktivitet har foregått i nordområdene. Treningssamarbeidet med Finland og Sverige på kampflyområdet har ført til at en stor del av kampflyaktiviteten er lagt til nordområdene.

Luftforsvaret fikk i 2010 overført 1. til 3.-linjes vedlikehold fra Forsvarets logistikkorganisasjon, noe som regnes for å være en gunstig løsning. Det gir operativ sjef direkte kontroll over ressurser som skal til for å klargjøre operativ kapasitet.

Luftforsvarets viktigste oppgave i 2010 har vært styrkeproduksjon til og leveransen av Bell 412 til Norwegian Aeromedical Detachment (NAD) i Afghanistan. Styrkebidraget har vært opprett-

holdt gjennom hele året uten avbrudd. Samarbeidet med en amerikansk helikopterenhet har ført til at oppdraget er blitt noe justert i forhold til volum og beredskap. Helikoptermiljøet er lite og vil fortsatt være sårbart fram til det er etablert et større antall flybesetninger.

Innføringen av NH-90 maritime helikoptre er forsinket, men i slutten av 2010 ble det første helikopteret for opptrening av operativt og teknisk personell etablert på Bardufoss. En viss kapasitet er blitt opprettholdt med de eldre Lynx-helikoptrene, som gradvis blir faset ut til fordel for NH-90.

Styrkeproduksjonen av kampflyet F-16 er gjennomført i samsvar med plan og har gitt tilstrekkelig trening til de antall kampflygere Luftforsvaret har hatt i 2010.

I 2010 har Luftforsvaret fått levert alle fire C-130J Super Hercules transportfly. Oppbyggingen av flybesetninger og teknisk støtte har i stor grad fulgt planen, og den første operative flygningen til Afghanistan ble gjennomført ultimo 2010. Etter planen vil 335-skvadronen nå full operativ status 1. januar 2012.

P-3 Orion er inne i en fase der det blir gjennomført nødvendig vedlikehold og oppdateringer for å trygge kapasiteten på lengre sikt. Avdelingen har likevel opprettholdt styrkeproduksjonen og aktiviteten på det nivået som er etterspurt av operative myndigheter.

Sea King redningshelikoptre har stått på beredskap gjennom hele 2010 i samsvar med planlagt nivå, noe som er svært tilfredsstillende sett i lys av materiellets alder. Det er startet et program med tyngre vedlikehold for å opprettholde kapasiteten fram til nye redningshelikoptre kan innføres. Dette blir gjennomført over flere år.

Kontroll- og varslingsystemet har hele året ivaretatt en døgkontinuerlig overvåking av luftrommet og opprettholdt luftoperativ beredskap for å sikre suverenitetshevdning av norsk luftrom.

Luftvernet har i 2010 startet en omorganisering av de operative leveransene til luftvernstridsgrupper. Det vil gi større fleksibilitet i forhold til forventede oppdrag. Omleggingen videreføres inn i 2011, da det er planlagt en viss økning i operativiteten gjennom økte personellrammer og bedre materielltilgang.

DA-20, som har som oppgave elektronisk krigføring, systemkontroll, kalibrering og transport, er et aldrende system, men er fortsatt i stor grad etterspurt. Systemet opprettholder kapasitet til å gjennomføre operative oppdrag. Enheten deltar jevnlig på øvelser og utviklingsaktiviteter til støtte for andre avdelinger.

Luftforsvarets to basesett, som skal støtte og beskytte andre luftforsvarsenheter ved deployeringer, opprettholder styrkeproduksjonen. I tillegg brukes deler av den produserte styrken i internasjonale operasjoner til støtte for andre avdelinger.

Luftforsvaret gjennomfører utdanning både i egen organisasjon, hos andre etater og i det sivile skoleverket. Det skal sikre at organisasjonen opprettholder personell med et høyt kompetansenivå, som er avgjørende for at en i siste instans kan stille styrker klar til operasjoner.

I 2010 har Luftforsvaret utdannet følgende:

- vernepliktige: 188 soldater
 - utskrevet befal: 99 elever
 - grunnleggende befalsskole (LBSK): 102 elever
 - grunnleggende befalskurs (GBK): 23 elever
-

- flyskolen: 20 elever
- grunnleggende offisersutdanning (LKSK/tilsvarende): 80 elever
- teknisk fagutdanning: 188 klasser med fagutdanning for totalt 1650 elever

I tillegg gjennomføres det desentralisert fagutdanning og fagkurs ved flere avdelinger i Luftforsvaret.

4.3.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Støtten fra Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) er avgjørende for Luftforsvarets operative evne gjennom utøvelse av fagmyndighet, tyngre vedlikehold, forsyning og prosjektgjennomføring. Det er derfor kritisk at FLO har kapasitet til å støtte Luftforsvaret i nødvendig grad.

Oppsetningen for Bell 412 er liten og vil fortsatt være sårbart fram til det er etablert et større antall flybesetninger.

Innføringen av nye systemer som C-130J Super Hercules og NH-90 maritime helikoptre er prioritert i Luftforsvaret. De vil gi Forsvaret ny og forbedret kapasitet i årene framover.

4.4 Heimevernet

4.4.1 Bakgrunn

4.4.1.1 Oppgaver

Heimevernets kjerneoppgave er å beskytte mennesker og viktige samfunnsfunksjoner, nærmere bestemt å ha en rask og utholdende evne til å sikre viktig infrastruktur, støtte nasjonal krisehåndtering og forsterke militær tilstedeværelse i landet etter behov. Prioriterte oppgaver er styrkebeskyttelse av egne baser og styrker og av allierte avdelinger på besøk i Norge. Heimevernet gjennomfører jevnlig skarpe oppdrag av denne typen.

De militære basene, den sårbare verdiskapningen og de store befolkningssentra finnes det mange av i kystsonen. For å beskytte dem kreves det forskjellig kapasitet fra Heimevernet, satt sammen under felles ledelse og med evne til å samhandle med resten av Forsvaret gjennom noen moderne kommando- og kontrollnoder.

Etter anmodning kan Heimevernet også yte bistand til sivile myndigheter. Militær organisering, lokalkjennskap og kort reaksjonstid gjør heimevernssoldatene godt egnet til denne typen oppdrag. Slik støtte faller ofte inn under § 13 i heimevernsloven. Her heter det at heimevernssoldater «[...] kan pålegges tjeneste som tar sikte på å avverge eller begrense naturkatastrofer eller andre alvorlige ulykker».

Alvorlig kriminalitet og håndtering av trusler som terror eller terroranslag er Politiets oppgave, men vil etter anmodning kunne bli håndtert med støtte fra Heimevernet. Det gjelder særlig vakt- hold og sikring av viktige objekter og infrastruktur.

Heimevernets viktigste fortrinn i det nasjonale forsvaret er lokal tilstedeværelse og utholdenhet. Utviklingen av organisasjonen bygger på å utnytte dette fortrinnet. Frivillige HV-soldater som blir rekruttert for å støtte forsvarsgrenens deltakelse i utenlandsoperasjoner, er et eksempel på det.

4.4.1.2 Organisasjon

Heimevernets faste driftsorganisasjon består av Heimevernsstaben, Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS), Sjøheimevernskommandoen (SHVKDO) og elleve territorielle distriktsstaber. De elleve distriktsstabene ivaretar funksjonen som lokale ledelsesapparater under Forsvarets operative hovedkvarter. Inkludert i oppdraget er oppsetting og ledelse av Heimevernets egne styrker. Sjøheimevernskommandoen har både et kompetanseansvar under HVSKS, et oppsettingsansvar for sjøheimevernsavdelingene og et driftsansvar for fartøyene.

Den operative strukturen i Heimevernet består av 45 000 soldater og er delt opp i 17 innsatsstyrker med inntil 5000 soldater og 245 områder. Innsatsstyrkene er direkte underlagt distriktene og SHVKDO. Innsatsstyrken er deployerbar og representerer Heimevernets evne til hurtig kraftsamling.

De 245 heimevernsområdene utgjør kjernen i Heimevernet og sørger for lokal tilstedeværelse og utholdenhet. Når områdene er trent, skal de være selvoppsettende. HV-områdene er delt inn i fire kategorier ut fra det operative kravet fra forsvarssjefen om raskt å stille 9000 soldater med utholdenhet i fredstidsoperasjoner. Klartider, materielloppsett og øvingsfrekvens er differensierte. Konseptet forutsetter at 68 prosent av strukturen trenes årlig for å ivareta både kvalitet i strukturen og kravet om at alle områder skal være inne til tjeneste i løpet av en toårsperiode. Et antall HV-områder har ansvaret for kontakt med kommunenes beredskapsledelse.

4.4.2 Resultatoppnåelse

4.4.2.1 Nøkkeltall

Årsverk	2009	2010
Militære	424	417
Sivile	61	104
Vernepliktige	117	93
Sum	602	614

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	629 772	616 420
Materiell	334 124	254 974
EBA	109 079	154 047
Sum utgifter	1 072 976	1 025 441

Aktivitetsdata	2009	2010
Sum tjenstedøgn	173 750	170 567

4.4.2.2 Operasjoner og støtte

I løpet av 2010 har Heimevernets avdelinger gjennomført 15 skarpe styrkebeskyttelsesoppdrag med totalt 2351 tjenestegjørende dager. Oppdragene har hovedsakelig vært styrkebeskyttelse ved besøk av allierte fartøy og vakthold og sikring i forbindelse med øvelse Cold Response 2010. Innenfor oppgaven å ivareta det lokale territorielle ansvaret og gjennomføre sivil-militært samarbeide har Heimevernets distrikt og områder i 2010 hatt formelle møter med

- 26 politidistrikt og PST
- 303 lensmannskontor
- 20 sivilforsvarsdistrikt

- 18 fylkesmenn
- 430 kommuner
- ideelle organisasjoner og objekteiere

Heimevernet støttet de sivile myndighetene med 519 tjenestegjørende dager i 2010. Oppdragene omfattet syv leteaksjoner etter personell, ett vakthold ved ammunisjonstransport og ett vakthold på rassted. Heimevernet har også bidratt til gjennomføringen av landsskytterstevnet på Terningmoen og militært VM i orientering på Heistadmoen.

4.4.2.3 Trening og øving

Heimevernets kjernevirksomhet er trening av den operative strukturen, og i 2010 begynte vi igjen med trening av områdestrukturen etter et opphold i 2009. Det ble gjennomført 170 567 tjenestegjørende dager ved alle heimevernsdistrikt og ved Sjøheimevernskommandoen. Dette innebærer at i overkant av 20 prosent av Heimevernets områdestruktur gjennomførte årlig trening, og alle innsatsstyrkene gjennomførte 15–20 dagers trening. HVSKS har gjennomført 81 aktiviteter med totalt 1160 elever. I tillegg har HVSKS gjennomført kurs for 65 elever fra de andre forsvarsgrenene og vært vertskap for allierte og «Partnership for peace»-nasjoner under Winter Warfare Course.

Regionsøvelsene er distriktenes beste mulighet til å trene på kraftsamling og ledelse av flere avdelinger. Samvirke med andre deler av Forsvaret og andre samfunnsikkerhetsorganisasjoner som Politiet og helsevesenet er vesentlige under disse store øvelsene.

I 2010 ble det gjennomført tre større regionsøvelser:

- Region 1: øvelse Djerv i Buskerud med 1000 soldater
- Region 2: øvelse Gjallarhorn i Agder med 1600 soldater
- Region 3: øvelse Nidaros i Trøndelag med 1000 soldater

4.4.2.4 Utvikling

Heimevernet mottok det første av to fartøy i Reine-klassen (SHV «Olav Tryggvason») i desember 2010. Det neste (SHV «Magnus Lagabøte») kom i 1. kvartal 2011. Tilførselen av de langtidsleide fartøyene i Reine-klassen skal først og fremst være «flytende klasserom» langs hele kysten ved å støtte områdetreninger. Samtidig gir de Heimevernet bedre evne til fleksibel ledelse, samhandling med militære og sivile ressurser, i tillegg til logistikkstøtte under operasjoner. Fartøyene i Reine-klassen må ses som del av kvalitetsreformen. Konseptet rundt fartøyene muliggjør lokal trening og øving kombinert med evne til kraftsamling i operasjoner der det trengs langs kysten.

Mellom 10–15 prosent av Forsvarets styrkebidrag til utlandet i 2010 var rekruttert fra Heimevernet. Heimevernets evne til å bidra som del av Forsvarets styrkebrønn for internasjonale operasjoner gir Forsvaret utholdenhet og bidrar med kompetanse tilbake til Heimevernet.

Kvalitetsreformen har tjent Heimevernet godt. Den har ført til at organisasjonen i dag er organisert og tilgjengelig i samsvar med den politisk vedtatte strukturen.

4.4.3 utfordringer og risiko for 2011 og 2012

Heimevernet vil få en helt nødvendig økning av aktiviteten i 2011 og 2012. Da aktiviteten har vært lav over flere år og det har vært forsinkelser ved innføring av nytt materiell, vil Heimevernet ikke fullt ut nå målene som er satt i langtidsplanen for Forsvaret i 2012. Målene kan være realistiske på noe lengre sikt.

Materiellmessig er særlig kjøretøyprosjekt og nye flerbruksfartøy skjøvet ut i tid. Dette vil gi konsekvens for Heimevernets operative evne.

Sentralisering i Forsvarets logistikkorganisasjon og sentralisering rundt forsvarsgrenenes tyngdepunkter gir utfordringer for understøttelsen av drift og operasjoner i Heimevernets desentraliserte struktur.

5 Fellesledd

5.1 Forsvarsstaben med underlagte enheter

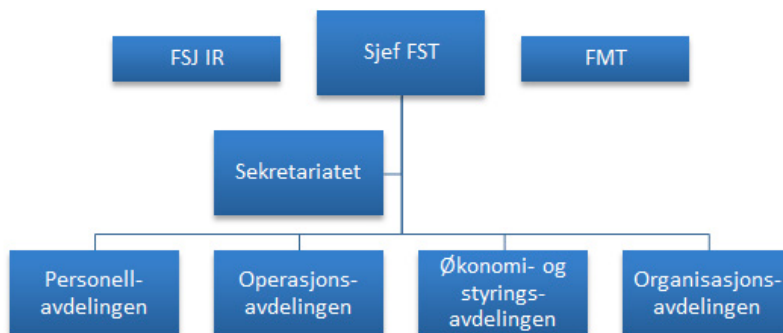
5.1.1 Forsvarsstaben

5.1.1.1 Bakgrunn

Forsvarssjefen og Forsvarsstaben (FST) utgjør etatsledelsen i Forsvaret. Forsvarsstabens fremste og viktigste oppgave er å støtte forvarssjefen i hans rolle som etatssjef for Forsvaret, herunder å planlegge, styre, produsere og utvikle operativ kapasitet.

Forsvarsstaben er organisert og dimensjonert for å utøve styring og oppfølging på forvarssjefens vegne som etatssjef, noe som også innebærer evne til å kunne planlegge ut over neste gjennomføringsår. Dette krever en kompetent og tilstrekkelig bemannet stab.

Forsvarsstaben er lokalisert til Akershus festning i Forsvarets ledelsesbygg og blir ledet av sjef Forsvarsstaben.

- Personellavdelingen: Sjefen for Forsvarsstabens personellavdeling er forvarssjefens øverste rådgiver innen kompetansestyring og personellområdet. Sjefen for personellavdelingen er Forsvarets personaldirektør og er fagmyndighet innen personell og kompetanse, og utøver arbeidsgiveransvaret på vegne av forvarssjefen.
- Operasjonsavdelingen: Sjefen for Forsvarsstabens operasjonsavdeling er forvarssjefens rådgiver innen operasjoner, øving, beredskap og rustningskontroll. Avdelingen utarbeider og formidler militærstrategiske rammer, ordrer og direktiver på vegne av forvarssjefen.
- Økonomi- og styringsavdelingen: Sjefen for Forsvarsstabens økonomi- og styringsavdeling er forvarssjefens øverste rådgiver innen virksomhets- og økonomistyring. Sjefen for økonomi- og styringsavdelingen er Forsvarets økonomidirektør, og fagmyndighet for og utøver av virksomhets- og økonomistyring i Forsvaret.
- Organisasjonsavdelingen: Sjefen for Forsvarsstabens organisasjonsavdeling er forvarssjefens rådgiver innen effektiviserings- og utviklingstiltak, materiellinvesteringer og eiendom, bygg og anlegg. Organisasjonsavdelingen leder, koordinerer og anbefaler tiltak slik at Forsvarets nye materiell og utstyr fremskaffes på en rask og fleksibel måte.
- Forsvarsstabens sekretariat: Forsvarsstaben består også av et sekretariat som har som hovedoppgave å koordinere stabens prosesser og ivareta driftsansvaret for Forsvarsstaben på vegne av sjefen for Forsvarsstaben.

- I tillegg er Forsvarets internrevisjon (FSJ IR) og Forsvarets materielltilsyn (FMT) organisatorisk knyttet til Forsvarsstaben, men rapporterer direkte til forsvarssjefen.
 - Internrevisjonen er forsvarssjefens verktøy for å sikre en helhetlig intern revisjon av den virksomhet forsvarssjefen er ansvarlig for. Internrevisjonens fremste oppgaver er å gjennomføre operasjonell og finansiell intern revisjon for å kontrollere, granske og evaluere ledelsesprosesser, virksomhets – og økonomistyring samt forvaltning underlagt forsvarssjefen. (se for øvrig egen omtale av Internrevisjonen på side 59)
 - Materielltilsynet fører på vegne av forsvarssjefen tilsyn med at materiellsikkerheten ivaretas for materiell der Forsvaret er helt eller delvis unntatt sivile lover og forskrifter eller der Forsvaret er pålagt spesielt ansvar.

5.1.1.2 Resultatopptjening

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	176 375	190 355
Materiell	35 591	30 827
EBA	22 418	24 476
Sum utgifter	234 385	245 658

Forsvarsstaben har i løpet av 2010 gjennomført en evaluering og tilpasning av egen virksomhet, der intensjonen har vært å effektivisere og forbedre stabens styringsevne. Det skal oppnås gjennom klarlegging og presisering av roller, ansvar og myndighet internt i Forsvarsstaben og overfor Forsvarsdepartementet og underordnede ledd.

Endringene i Forsvarsstaben slutføres med implementering i løpet av første halvår i 2011.

5.1.1.3 Utdrag og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett forhold til mål i LTP

Hovedfokuset for Forsvarsstaben i 2011 vil være ledelse av virksomheten og den pågående omstillingen av Forsvaret. Det overordnede oppdraget i den sammenheng er å videreutvikle Forsvaret som et moderne og fleksibelt innsatsforsvar i samsvar med Forsvarets oppgaver og ambisjonsnivå som angitt i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev for langtidspano 2009–2012.

Den fremste risikoen Forsvarsstaben står overfor i rollen som etatsledelse, er risikoen for at Forsvarets operative evne blir svekket. For å motvirke denne risikoen arbeider Forsvarsstaben kontinuerlig med å sikre en god balanse mellom oppgaver og ressurstilgang, samtidig som det arbeides aktivt med å sikre at Forsvaret forvalter sine tildelte ressurser på en forsvarlig måte, og at det er etablert god intern kontroll i Forsvarets organisasjon.

5.1.2 Forsvarssjefens internrevisjon

Oppgaven til Forsvarssjefens internrevisjon (FSJ IR) er å gjennomføre internrevisjon innenfor den virksomhet som omfattes av forsvarssjefens myndighet, samt gjennomføre behandling av varsler om kritikkverdige forhold mottatt ved Forsvarets sentrale varslingskanal. FSJ IR skal utøve internrevisjon i henhold til etiske regler og standarder for profesjonell utøvelse av internrevisjon utgitt av The Institute of Internal Auditors (IIA)/Norges Interne Revisorers Forening (NIRF). FSJ IR skal bidra til at Forsvaret når sine målsetninger ved å benytte en systematisk og strukturert metode for å evaluere effektiviteten og hensiktsmessigheten av virksomhetens prosesser for risikostyring, kontroll og governance. FSJ IR skal tilføre Forsvaret en merverdi ved å avgi

en objektiv og relevant bekreftelse, samt gi vurderinger og anbefalinger som skal medvirke til forsvarlig og effektiv drift.

5.1.2.1 Revisjonsprosjekter

Hovedprosjektet i 2010 har vært «Organisering av intern kontroll i Forsvaret» (revisjonsprosjekt nr. 03/2009-2010) som har bestått av en kartlegging og evaluering av organisering av intern kontroll ved samtlige driftsenheter i Forsvaret (DIF) unntatt Etterretningstjenesten. Kartleggingen har hatt som formål å gi forsvarssjefen en vurdering av om Forsvaret har etablert nødvendige styrings- og kontrollprosesser, slik at virksomhetens drift er målrettet og effektiv, samt at den gjennomføres innenfor fastsatte lover, regler og andre bestemmelser.

På bakgrunn av revisjonsarbeidet ved DIF-ene har revisjonsteamene fra FSJ IR gitt ledelsen ved den enkelte DIF en tilbakemelding i form av en presentasjon hvor sentrale observasjoner, FSJ IR sine vurderinger og anbefalinger ble kommunisert. Under revisjonen har det også blitt lagt vekt å tilføre de reviderte enhetene økt kompetanse innenfor intern kontroll og risikostyring, slik at DIF-en etter revisjonen har et bedre styringsgrunnlag.

I FSJ IRs sluttrapport for hele revisjonsprosjektet, var hovedkonklusjonen at det er store variasjoner i forhold til hvordan DIF-sjefene har formalisert sine styringssystemer, og det er avdekket svakheter knyttet til dokumenter som skal understøtte det lokale styringssystemet. Videre er det knyttet et potensial til å bedre DIF-sjefenes styrings- og kontrollgrunnlag, gjennom å etablere internkontrollsystem som tar hensyn til risikoer som kan påvirke måloppnåelse. Det påhviler DIF-sjefene et klart ansvar for å utforme og implementere lokale styringssystem, etablere mål- og resultatstyringssystemer, samt sørge for intern kontroll som gir rimelig sikkerhet for måloppnåelse. Avslutningsvis konkluderer rapporten med at skal Forsvarets internkontrollsystem oppnå en høyere grad av modenhet, må Forsvarsstaben sette DIF-sjefene i stand til å etablere hensiktsmessige systemer, og ikke minst følge opp at dette blir gjort. Totalt hadde rapporten 17 konkrete anbefalinger til Forsvarsstaben.

5.1.2.2 Forsvarets sentrale varslingskanal

I henhold til Direktiv for varsling av kritikkverdige forhold i Forsvaret gis Forsvarets ansatte en mulighet til å varsle FSJ IR om kritikkverdige forhold gjennom Forsvarets sentrale varslingskanal.

I 2010 ble det mottatt fire saker. Sakene omhandlet blant annet mulige uforsvarlige arbeidsmetoder, mulige kritikkverdige forhold i forbindelse med omstilling og mulig utilbørlig kontakt mellom leverandører og ansatte i Forsvaret. I alle sakene ble det konstatert at det ikke forelå kritikkverdige forhold i forhold til direktivets definisjon. En varslings sak fra 2009 er også fortsatt til behandling. Saken gjelder arbeidsforholdene ved en avdeling i Forsvaret.

5.1.2.3 Ressurser

Avdelingen har pr. 31. desember 2010 syv faste stillinger, herav fire sivile og tre militære. Årsverkforbruket i 2010 var på 5,1 grunnet turnover og sykefravær. Budsjett for 2010 var 6,8 mill. kroner, hvorav 5 mill. kroner til fast lønn og 1,8 mill. kroner til variabel lønn, konsulenttjenester, reisekostnader og kompetanseheving.

5.1.2.4 Samarbeid med andre kontroll- og revisjonsenheter

FSJ IR har siden opprettelsen av avdelingen i 2006 lagt vekt på å etablere et godt faglig samarbeid med andre interne og eksterne bekreftelses- og rådgivningstjenester. De mest sentrale er Riksrevisjonen, Forsvarsdepartementets internrevisjon (FD led IR), Forsvarets materielltilsyn, seksjon for administrativ kontroll i Forsvarsstabens økonomi- og styringsavdeling (FST/ØS), materiellforvaltningsseksjonen i Forsvarets logistikkorganisasjons stab, Forsvarets lønnsadministrasjon og Forsvarets regnskapsadministrasjon. FSJ IR vil fortsette å videreutvikle samarbeidet med interne og eksterne aktører i den hensikt å bidra til å sikre at Forsvarets kontroll- og revisjonstiltak får best mulig effekt, unngå unødig dobbeltarbeid og redusere belastningen for de reviderte enheter.

Det er formalisert et faglig nettverk mellom FD led IR og FSJ IR. Det faglige samarbeidet har til hensikt å sikre at forsvarssektoren har en felles forståelse og koordinert tilnærming til intern revisjon. Det er avholdt flere møter med FD led IR og det faglige samarbeidet har fungert tilfredsstillende.

5.1.3 Forsvarets sikkerhetsavdeling

5.1.3.1 Bakgrunn

Forsvarets sikkerhetstjeneste (FOST) endret navn til Forsvarets sikkerhetsavdeling (FSA) 1. august 2010. Hovedelementene i organisasjonen er uendret og består av de tre underavdelingene med fokus på henholdsvis operativ sikkerhet, informasjonssikkerhet og personellsikkerhet. Hovedoppgavene er å utarbeide forsvarssjefens risikobilde, ivareta godkjenningsregimet for Forsvarets informasjonssystemer og gjennomføre sikkerhetsklareringer av militært personell.

5.1.3.2 Resultatopptelling

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	54 200	54 159
Materiell	7 619	4 508
EBA	4 601	5 518
Sum utgifter	66 420	64 185

FSA har i andre halvår 2010 hatt fokus på to hovedprosesser i tillegg til løpende virksomhet. Den ene prosessen knytter seg til Forsvarssjefens gjennomføringsdirektiv 2010–2012 og lokal omstilling av organisasjonen som følge av føringer gitt i dette direktivet.

Den andre prosessen er knyttet til den nye instruksen om sikkerhetstjeneste i Forsvaret som forsvarssjefen mottok fra Forsvarsdepartementet 29. april 2010.

Ny instruks for sjef FSA trådte i kraft 4. januar 2011. Det gjenstår arbeid med å utarbeide utfyllende bestemmelser til instruksen før denne prosessen er slutført.

5.1.3.3 Utdrag og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Følgende fokusområder peker seg ut i 2011–2012:

- FSA vil tydeliggjøre og ivareta fagmyndighetsrollen på et overordnet strategisk nivå. Det blir derfor viktig å gripe fatt i dokumenthierarkiet for å kunne regulere dette på en forsvarlig og effektiv måte.
- FSA vil i mye større grad enn tidligere rette fokus mot kontroll- og rådgivningsfunksjonen i forhold til de ulike sjefene ved driftsenheter i Forsvaret (DIF). FSA erkjenner at sikkerhets-

arbeidet må desentraliseres for å lykkes og vil derfor fokusere på å videreutvikle sikkerhetsorganisasjonen i Forsvaret. FSAs vurdering er at den desentraliserte organisasjonen som FSAs virtuelle organisasjon har et betydelig potensial.

- FSA vil fokusere på at enhver sjef har ansvar for å ivareta sikkerhet innenfor eget ansvarsområde i samsvar med gjeldende regelverk. Sikkerhetsarbeidet skal være forankret på alle nivåer i Forsvaret som en del av ledelsesansvaret, og skal integreres i virksomhetens øvrige aktiviteter. Dette er et ansvar sjefen for den enkelte avdeling skal ivareta.
- FSA vil bidra til å påvirke en bedre helhetlig tilnærming til hvordan sikkerhetsutdanningen i Forsvaret skal organiseres og drives.
- FSA vil kontrollere at DIF-ene har et tilfredsstillende system for internkontroll. Dette skal sikre en ledelsesforankret ivaretagelse av fundamentale krav til sikkerhetstjenesten i Forsvaret.

5.1.4 Forsvarets regnskapsavdeling

5.1.4.1 Bakgrunn

Forsvarets regnskapsavdeling (FRA) skal ivareta rollen som prosessleder for regnskap for hele Forsvaret. Det innebærer at FRA har et helhetlig og faglig ansvar for å gjennomføre regnskapsprosessen og derigjennom produsere Forsvarets regnskap. FRA er lokalisert i Bergen.

5.1.4.2 Resultatoppnåelse

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	30 902	30 859
Materiell	1 487	1 276
EBA	2 185	1 950
Sum utgifter	34 574	34 085

2010 var for FRA et år preget av prosessforbedringer. Det har blitt utført et godt stykke arbeid både ved FRA og ved Forsvarets øvrige avdelinger. Skal en framheve noen utfordringer dette året, må det være omorganiseringen av Forsvarets logistikkorganisasjon (FRIFLO) og innføringen av ny hovedbok (General Ledger, GL), som begge fikk en stor påvirkning på regnskapsprosessen.

Innenfor FRAs delprosesser framheves det at konsolidert og avstemt regnskap er blitt oversendt Statens senter for økonomistyring (SSØ) månedlig i samsvar med gjeldende regelverk. I 2010 har en arbeidet med å lage gode rapporter for avstemming og i løpet av året er det gjort prosessforbedringer. Utviklingen innenfor fakturaprosessen har vært positiv i 2010. Ved årsskiftet hadde Forsvaret 1010 forfalte fakturaer, mens måltallet var 1000. Dette representerer en betydelig forbedring. Som en konsekvens av mer betaling til rett tid er også antall purringer og inkassosaker blitt redusert.

FRA har i 2010 gjennomført syv stedlige forvaltningskontroller. I tillegg er det gjennomført et antall spesifikke prosesskontroller ved utvalgte enheter. Kontrollene viser et tilfredsstillende nivå i Forsvarets organisasjon innenfor regnskapsprosessen, men de viser også at det fortsatt må fokuseres på prosessforbedringer innenfor områdene faktura, forpliktelser, internkontroll og messe-drift.

I forhold til målsettingen om et regnskap med god kvalitet anses dette som oppnådd.

5.1.4.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Forsvaret har fortsatt utfordringer knyttet til betaling i rett tid, men FRA ser nå en klar tendens til at antall forfalte fakturaer stabiliserer seg på et bedre nivå. De viktigste tiltakene for å opprettholde dette nivået er at en viderefører et sterkt lederfokus innenfor området, og at dette innarbeides som en del av avdelingenes internkontroll.

5.1.5 Forsvarets lønnsadministrasjon

5.1.5.1 Bakgrunn

Bidraget fra Forsvarets lønnsadministrasjon (FLA) til Forsvarets evne er å medvirke til forsvarlig og rasjonell forvaltning innenfor FLAs fagansvarsområde, slik at fokus og ressurser for de operative avdelingene i Forsvaret i størst mulig grad kan være rettet mot deres hovedoppdrag.

5.1.5.2 Resultatoppnåelse

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	82 156	86 160
Materiell	2 581	2 194
EBA	2 334	2 209
Sum utgifter	87 071	90 563

FLA har i 2010 gjennomført pålagte oppdrag innenfor tildelt økonomisk ramme og årsverksramme. Lønnsregnskap, skatt, arbeidsgiveravgift osv. er avstemt uten uavklarte avvik.

I 2010 har kompetansebygging innen lønns-, reise- og flytteprosessene vært prioritert, i den hensikt å bedre kvaliteten i prosessene (forsvarlig forvaltning) og ytterligere redusere feilutbetalinger. Feilutbetalingene har for året vist en fortsatt nedgang i forhold til tidligere år og utgjør nå mindre enn en promille av utbetalingene.

I sum er det FLAs oppfatning at lønnsprosessen i Forsvaret er under god kontroll og i samsvar med forsvarlig forvaltning.

5.1.5.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

De pågående organisasjonsendringene i Forsvaret gir utfordringer med hensyn til å forbedre og opprettholde en god datakvalitet, noe som kan gi økt risiko blant annet i forhold til feilbelastninger og myndighetsrapportering.

Forsvarets svært kompliserte avtaleverk på lønnsiden skaper kontinuerlige utfordringer i forhold til å implementere endringer i det databaserte administrative systemet (SAP). Et komplisert lønnsystem gir også økt risiko for feil med hensyn til et stadig mer automatisert rapporteringsregime overfor myndighetene.

FLA vil fortsatt prioritere å bidra til heving av kompetansen i alle ledd for personell som medvirker i lønnsprosessen.

5.1.6 Vernepliktsverket

5.1.6.1 Bakgrunn

Vernepliktsverket (VPV) utøver felles vernepliktsforvaltning for Forsvaret og har det faglige ansvaret for forvaltningen av verneplikten gitt i gjeldende bestemmelser.

VPVs hovedoppgaver er å innrullere utskrivingspliktige og gjennomføre sesjon, klassifisering og fordeling. VPV leverer personell til førstegangstjeneste og utdanninger i henhold til rekvisisjoner fra styrkeprodusentene, Heimevernet og utdanningsinstitusjonene. I tillegg tilbyr VPV personell til internasjonale operasjoner. VPV har også ansvaret for å utarbeide og koordinere Forsvarets rekrutteringsplan, gjennomføre rekrutteringstiltak og Felles opptak og seleksjon (FOS) til grunnleggende utdanninger (befalsskole/BS og krigsskole/KS) i Forsvaret.

VPV forvalter lærlingordningen i Forsvaret og tilbyr lærlingplasser innen ulike fag. VPV er rulleførende enhet for alle vernepliktige, er behandlingsansvarlig for Forsvarets verneplikts- og tjenesteregister og har det daglige ansvaret for å forvalte og kontrollere dette. VPV forvalter Forsvarsdepartementets identitetskort (FD-ID).

For å utføre disse oppgavene er VPV organisert og lokalisert på Hamar. I tillegg er rekrutterings- og sesjonsentre sammen med lærlingkoordinatorer fordelt over hele landet.

5.1.6.2 Resultatopptåelse

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	112 046	110 505
Materiell	25 389	23 825
EBA	17 032	15 326
Sum utgifter	154 467	149 656

I 2010 har VPV utviklet en ny todelt sesjonsordning. Den blir fullt implementert fra 1. august 2011 etter en forutgående periode med gjennomføring av pilot og testing.

Ny sesjonsordning har ført til endringer i vernepliktsloven som nå også omfatter utskrivingsplikt for kvinner.

Informasjon om verneplikten og rekruttering har vært et av hovedsatsingsområdene i 2010.

1. oktober 2010 ble Forsvaret.no/verneplikt etablert som felles nettsted for informasjon til vernepliktige og personer som ønsker utdanning i Forsvaret. Det er gjennomført rekrutteringsaktiviteter med 455 skolebesøk og 200 utdanningsmesser.

VPV har foretatt utskrivning av 62 900 personer og klassifisert 21 400 i løpet av 2010.

Forsvarets behov til førstegangstjeneste var 9600 soldater, og første utdanningsdag ble det levert 8700 soldater til tjeneste. Leveransen til førstegangstjenesten krevde saksbehandling av 10 900 saker ved VPV.

VPV har i 2010 også gjennomført innledende søknadsbehandling og opptak til grunnleggende utdanninger i Forsvaret, blant annet befalsskole og krigsskole. Totalt ble det tatt opp 1250 elever ved de aktuelle skolene.

VPV og Opplæringskontoret for Forsvaret (OfF) forvalter lærlingordningen og har i 2010 tilbudt og tatt opp 250 nye lærlinger til ulike fag. Gjennom hele året har OfF hatt ansvaret for å følge opp 545 lærlinger.

Utfyllende tall om Vernepliktsverkets leveranser i 2010 framgår av punktet «Verneplikt», side 104.

5.1.6.3 Utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Ny sesjonsordning

Hovedfokus i 2012 vil være fullføringen av ny sesjonsordning og fortsatt utvikling av prosesser og rutiner med støtte av god funksjonalitet i personellsystemet.

Det vil være viktig å ivareta drift og videreutvikling av de nye permanente og semipermanente sesjonsstedene som gode sesjons- og rekrutteringsarenaer for dem som innkalles til sesjon del 2.

Det er viktig med kompetanseheving for det nye personellet innen rekruttering og seleksjon for å sikre at den ønskede kvaliteten kan nås raskest mulig.

Iverksettingen av ny sesjonsordning er og vil fortsatt være en stor omstilling for VPV. Dette vil kreve betydelige innsats i tillegg til at andre primær oppgaver også skal ivaretas.

Vernepliktsforvaltning i nytt HRM-system

VPV vil ha fokus på å bidra med kompetanse og innspill til HRM-prosjektet for å sørge for nødvendig funksjonalitet og ivareta vernepliktsforvaltningen i et nytt HRM-system.

Det er svært viktig at det nye HRM-systemet bidrar til å bedre ressursutnyttningen ved forvaltningen av personellet. VPV vil delta med nødvendig kompetanse i prosjektet for å utvikle et nytt HRM-system, blant annet for å sikre nødvendig kravspesifikasjon og systemunderstøttelse for de store mengdene av personelldata som inngår i vernepliktsforvaltningen, og som er avgjørende for VPVs hovedleveranser.

Opptak og seleksjon

VPV gjennomfører all innledende søknadsbehandling til utdanningsløp opp til og med grunnleggende offisersutdanning (GOU)-nivå. Dette er et arbeid som har krevd ressurser og interne om-disponeringer. Et av interneffektiviseringstiltakene har vært å etablere rutiner og funksjonalitet for elektronisk søknadsbehandling. Det har gitt en viss effekt i 2010 og blir videre-ført/videreutviklet i 2011–2012.

VPV gjennomfører også planlegging og videreutvikling av Felles opptak og seleksjon (FOS) til befalsskoler og krigsskoler. FOS er blitt en suksess, der utnytting av ressurser og kompetanse på en felles arena har gitt en effektiv, rasjonell og kvalitetsmessig svært god seleksjonsprosess til disse utdanningene.

Det har vært en prioritert oppgave for VPV i 2010 (og vil være det også i 2011) å etablere nye FOS-arenaer. FOS vinter ble gjennomført i 2011 med midler fra styrkeprodusentene og VPV. Det er potensial til å etablere flere FOS-arenaer med rasjonelle, effektive prosesser der søkerne blir ivaretatt til beste for den enkelte og Forsvaret.

I VPVs fremtidige organisasjon, som planlegges omorganisert fra 1. august 2011 (gjennom omstillingen i fase 2B), vil det bli etablert et eget kontor for opptak og seleksjon under Rekrutterings- og seleksjonsavdelingen. Her vil det bli samlet saksbehandlingskapasitet med sikte på best mulig ressursutnytting mellom beslektede prosesser.

Informasjon og kommunikasjon

Økt kunnskap om Norges forsvar i befolkningen er et av VPVs hovedmål.

God kommunikasjon med VPVs målgrupper er avgjørende for blant annet å ivareta ny sesjonsordnings intensjoner om god informasjon om Forsvaret generelt og utdannings- og tjenestemulighetene spesielt.

VPV forventer å ha fortsatt høyt fokus på å drifte og utvikle Forsvaret.no og et felles kontaktsenter for Forsvaret i samarbeid med Forsvarets personeltjenester (FPT) og Forsvarets mediesenter (FMS).

Samarbeidet med FMS om en felles kommunikasjonsstrategi og -plan for å dekke nyrekruttering og re-rekruttering vil stå sentralt i dette.

Rekruttering

VPV har ansvaret for å koordinere, iverksette og gjennomføre alle nødvendige rekrutteringstiltak til Forsvaret innen rekrutteringsbestemmelsens virkeområde, herunder nyrekruttering, internrekruttering og re-rekruttering.

Det skal legges særlig vekt på tiltak som rettes mot å øke kvinneandelen i Forsvaret.

Rekrutteringsarbeidet skal vektlegges ytterligere for å få flere søkere som tilfredsstillir minimumskravene til utdanning i Forsvaret.

Rekrutteringstiltakene koordineres gjennom Forsvarets rekrutteringsplan og evalueres kontinuerlig med sikte på å gi best mulig effekt.

VPV vil fortsatt arbeide for at denne planen blir implementert og gjennomført av alle aktører i Forsvaret.

Lærlingordningen for Forsvaret

I 2012 vil det bli satt spesielt fokus på å fylle opp lærlingplassene i maritime fag, institusjonskokkefaget og kontor- og administrasjonsfaget. Dette er tre områder som det de siste årene har vist seg ekstra vanskelig å rekruttere til.

Utvikling av kompetansekodeverk

Oppdatert kodeverk er avgjørende for å kunne definere Forsvarets behov for kompetanse og senere kunne registrere og ta i bruk tilført kompetanse. I samarbeid med Forsvarsstaben er det satt fokus på arbeidet med oppdatering og forvaltning av Forsvarets kompetanse-, utdannings- og funksjonskodeverk.

VPV leder Fagforum Kompetanse (FAFOK), som skal ivareta forvaltningen av utdanningskodeverket i Forsvaret. VPV ivaretar også sekretariatfunksjonen i arbeidet. Arbeidet kommer til å kreve betydelig innsats i 2011 og 2012.

Forvaltningsordningen for vernepliktig personell

VPV vil i 2012 fullføre implementeringen av forvaltningsordningen for vernepliktig personell. Ordningen vil bli fortløpende evaluert og muligheter for videreutvikling vurdert.

5.1.7 Forsvarets mediesenter

5.1.7.1 Bakgrunn

Forsvarets mediesenter (FMS) skal bidra til en målrettet kommunikasjonsstrategi for Forsvarets virksomhet.

FMS er ansvarlig for å utvikle og gjennomføre kommunikasjonsaktiviteter knyttet til Forsvarets omdømme og rekruttering til Forsvaret. Redaktøransvaret og ansvaret for produksjon av innhold på www.Forsvaret.no og Forsvarets intranett er lagt til FMS.

FMS er ansvarlig for implementering og utvikling av Forsvarets overgripende profil og ansvarlig for Forsvarets mediearkiv, medieovervåking og historisk filmarkiv.

FMS er organisert i fire avdelinger:

- PR- og informasjonsavdelingen
- Markedsavdelingen
- Audiovisuell avdeling
- Multimedieavdelingen

Totalt har mediesenteret 39 fast ansatte (militære og sivile) pluss 20 vernepliktige.

5.1.7.2 Resultatoppnåelse

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	25 940	31 706
Materiell	9 514	6 080
EBA	2 136	1 854
Sum utgifter	37 591	39 640

FMS har flyttet inn i nye lokaler i bygning 65 på Akershus festning og har fått moderne og godt tilpassede lokaler til virksomheten ved avdelingen. Rammene for virksomhetsåret 2010 ble holdt og oppdraget gjennomført på en svært god måte.

Mediearkivet er under stadig utvikling og skal være levende og åpent for alle som ønsker å bruke det. Arkivet har hatt en tilnærmet dobling av antall brukere i 2010. Det er også åpent for de som har bilder og ønsker å dele dem med andre via arkivet. Det er et mål at nye bilder og ny film skal være tilgjengelig i arkivet i løpet av 24 timer.

Forsvaret.no er Forsvarets nye hovedkanal mot Norges befolkning. Den skal være utformet slik at folk får lyst til å se på tilbudet. Bilder, film og animasjoner skal brukes for å oppnå dette formålet. Det nye nettstedet, som ble lansert 6. desember 2010, har atskillig flere brukere enn det gamle nettstedet (Mil.no) hadde. Forsvaret.no skal være med på å sikre rekruttering til Forsvaret og bygge opp omdømmet gjennom å skape forståelse for Forsvarets oppdrag.

FMS har videreført arbeidet med å utvikle Forsvarets felles profil i 2010. Det er viktig at profilen blir brukt på riktig måte samtidig som den ikke må legge altfor store «restriksjoner» på hvordan Forsvaret framstår. Profilen skal være fokusert, men likevel videreutvikles etter interne og eksterne behov.

Rekrutteringskampanjene har vært utviklet i samarbeid med forsvarsgrenstaber, Forsvarets logistikkorganisasjon, Vernepliktsverket og Forsvarsstaben. Fokuset ble i 2010 dreid over på karriere i Forsvaret framfor utdanning i Forsvaret. Resultatene i 2010 var de beste noensinne, med 7500 søkere.

Medieopsen gir et sannferdig bilde av medienes dekning av Forsvaret, og analysene publiseres så snart som mulig på komweben, som er driftet av FMS. Viktige endringer i medienes fokusering på Forsvaret blir rapportert til Forsvarets ledelse. Medieopsen er også ansvarlig for gjennomføring av Forsvarets innbyggerundersøkelse. Første gjennomføring vil skje i 2011.

Forsvarets responscenter har videreutviklet sine rutiner, slik at alle berørte får tilbakemelding i forhold til interesser, utdanning, sesjonsresultater og disponeringer som Forsvaret eventuelt har gjort i forhold til den enkelte.

5.1.8 Forsvarets forum

5.1.8.1 Bakgrunn

Hovedoppgavet til Forsvarets forum er å utgi bladet «F» – Forsvarets forum. I 2010 publiserte avdelingen tolv nummer (ti utgaver) i et opplag på vel 80 000 eksemplarer. Det var i samsvar med gitt oppdrag og budsjett.

Bladet har til oppgave å formidle informasjon og debatt og la ulike synspunkter slippe til. F skal gi et sannferdig og troverdig bilde av Forsvaret – til dem som arbeider der til daglig, og til reservbefal, Forsvarets pensjonister og forsvarsinteresserte lesere.

Forsvarsgrenene og andre deler av Forsvaret bidrar med informasjon om sin virksomhet.

Redaksjonen har en fri og uavhengig stilling formulert i lov om redaksjonell frihet i media, og arbeider i tråd med redaktørplakaten og vær-varsom-plakaten. Innholdet er derfor ikke nødvendigvis et uttrykk for hva den politiske eller militære ledelsen i Forsvaret måtte mene.

5.1.8.2 Resultatoppgjør

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	12 678	12 967
Materiell	7 412	7 173
EBA	428	817
Sum utgifter	20 519	20 957

I 2010 var forvaltning et sentralt tema i flere nummer, blant annet med reportasjer om Riksrevisjonen og Forsvarssjefens internrevisjon. Tillitsmannsordningen har fått oppmerksomhet på forskjellige måter, også i artikler der forsvarssjefen deltok. Uniformer er et emne som er dekket, blant annet produksjon og tilpasning til brukerne med moderne hjelpemidler og ikke minst artikler om daglig korrekt bruk. F hadde også stoff knyttet til markeringen av 9. april, 70 år etter invasjonen. Forsvarets deltakelse i internasjonale operasjoner ble belyst i F på ulike måter, blant annet med en større reportasje fra Tsjad. Norske styrkers innsats i Afghanistan reflekteres også i bladet. Da fire norske soldater mistet livet i juni, preget det neste utgave. Med utgangspunkt i erfaringer fra Afghanistan var roller, krigerkultur, holdninger, etikk og ledelse tema for hovedartikkelen i septemberutgaven. Dette var før påståtte dårlige holdninger og ukultur i Forsvaret ble beskrevet i andre medier høsten 2010. F fulgte opp etterpå. I en reportasje fikk soldater fra Telemark bataljon anledning til å fortelle sin versjon. I «Dokumentet», hovedartikkelen i desember, beskrev F hva Norge og personell fra Forsvaret i dag bidrar med for å gjenoppbygge landene på Balkan etter kriger og konflikter i 1990-årene.

Veteranenes situasjon, og Forsvarets arbeid for veteranene, er et prioritert område for den redaksjonelle dekningen. Det er gitt som et særskilt oppdrag og gjennomføres med veteranprogrammet til Forsvarets forum. Prosjektet var i 2010 knyttet til alliansen mellom Storbritannia og Norge under andre verdenskrig. Veteraner, statsråden og forsvarssjefen deltok og gav positive tilbakemeldinger. Opplegget fikk stor oppmerksomhet i norske og britiske medier.

Forsvarets forum gav ut et bilag om NATO etter toppmøtet i november og distribuerte et hefte om INTOPS (utenlandsoperasjoner) produsert av Forsvarets mediesenter (FMS) sammen med desembernummeret. Soldatnytt, utgitt av tillitsmannsordningen og en medlemskontakt fra Forsvarets Pensjonistforbund, ble distribuert sammen med deler av opplaget til F. Forsvaret sparer på den måten betydelige kostnader i porto.

Forsvarets forum deler hvert år ut Albert-prisen til landets beste leiravis. I 2010 var det Grens-eposten, ved garnisonen i Sør-Varanger, som mottok prisen. Albert-statuetten ble overlevert av generalinspektør i Hæren, generalmajor Per Sverre Opedal, under landskonferansen for tillitsvalgte.

5.1.8.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Forsvarets forum ønsker å gi leserne et godt digitalt tilbud på flere plattformer («Forum på brett») som alternativ til papirutgaven. En elektronisk utgave innebærer større valgfrihet, er miljøvennlig og kan spare Forsvaret for store kostnader.

5.1.9 LOS

5.1.9.1 Bakgrunn

Forsvaret skal innføre et felles system for styring og kontroll av personell-, materiell- og økonomifunksjoner. Forsvarets organisasjon og prosesser innenfor disse områdene skal tilpasses slik at en oppnår betydelige innsparinger og effektiviseringer som resultat av investeringene. Innføring av ny informasjonsteknologi skal tilpasses eksisterende systemer og kompetanse der dette er regningssvarende, og ut fra forutsetningen om at det skal konvergeres mot et felles styringssystem for Forsvaret.

LOS-programmet i Forsvaret har fått i oppdrag å utvikle og innføre Felles integrert forvaltnings-system (FIF). Utvikling og innføring av det nye systemet realiseres gjennom flere enkeltprosjekter i henhold til gjeldende planer og gjennomføringsoppdrag.

5.1.9.2 Resultatoppgjøret

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	50 964	61 003
Materiell	35 023	27 649
EBA	20 721	20 196
Sum utgifter	106 708	108 848

LOS-programmet i Forsvaret har videreført arbeidet med å innføre et felles system for styring og kontroll av personell-, materiell- og økonomifunksjoner i Forsvaret.

I 2010 har programmet arbeidet med disse prosjektene:

- Prosjekt Human Resource Management (HRM). Fram til overføringen 22. desember 2010 har LOS-programmet støttet Forsvarsstabens personellavdeling i forberedelsene fram mot beslutning om gjennomføring av prosjektet. Prosjektet er nå gått over til selve gjennomføringsfasen, og det arbeides samtidig med planleggingen av design og utvikling av løsningen. Oppbygging av prosjektorganisasjonen og kompetansebygging pågår og vil ha prioritet.
- Prosjekt Logistikkprosjektet (LogP) FIF3.0. I 2010 har prosjektet hatt fokus på utarbeiding av konkurransegrunnlaget for LogP. Konkurransegrunnlaget ble sendt ut 10. juni 2010 til

følgende prekvalifiserte leverandører: Accenture, IBM og EDB Business Partner. EDB Business Partner har senere trukket seg fra konkurransen.

- Prosjekt Tilgangsstyringsprosjektet. Prosjekt P2816 har i 2010 innført løsning for tilgangsstyring, rollekonfigurasjon og kvalifikasjonsstyring i Felles integrert forvaltningssystem (FIF). Prosjektet ble ferdigstilt og produksjonssatt i samsvar med plan 1. november 2010. Prosjektet leverte innenfor fastsatte kriterier for tid, kostnad og ytelse.
- Prosjekt Støtte til ny vernepliktsordning. I 2010 leverte prosjektet løsning for sesjon del 2, som blant annet omfatter psykologiske tester på Forsvarets informasjonssystem FISBasis. Målet om å ferdigstille P2815 er ikke innfridd siden det oppsto forsinkelser i et EBA-prosjekt som gjennomføres av Forsvarsbygg. Dette har gjort at sikkerhetsdokumentasjonen ikke kunne ferdigstilles. Det er etablert en ny framdriftsplan med ferdigstillelse juni 2011.

LOS-programmet har gjennom drift, vedlikehold og utvikling (DVU) ivaretatt drift av FIF 2. DVU ble overført til Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI) 1. mai 2010. Overtakingsforretningen ble avsluttet 19. november 2010.

LOS-programmet har innfridd følgende leveransemål i 2010:

- ferdigstille prosjekt Tilgangsstyring i SAP
- ferdigstille prosjekt IKT-støtte til ny sesjonsordning
- drifte FIF 2.0 i samsvar med inngått servicenivåavtale med Forsvarets logistikkorganisasjon, samt Forsvarsstabens økonomi- og styringsavdeling og personellavdeling

Andre oppdrag til LOS-programmet er gjennomført eller iverksatt og blir kontinuerlig fulgt opp og med spesielt fokus på forbedret forvaltning og etiske retningslinjer.

5.1.9.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

De pågående forhandlinger om leverandør til logistikkprosjektet er mer utfordrende enn forutsett. Det vil kunne påvirke framdriften i Forsvarets plan for ferdigstillelse av Felles integrert forvaltningssystem (FIF). En ferdigforhandlet kontrakt vil gi svar på de tidsmessige konsekvensene for ferdigstillelse av FIF.

5.1.10 Feltprestekorpset

5.1.10.1 Bakgrunn

Feltprosten er som sjef for Feltprestekorpset (FPK) underlagt sjef for Forsvarsstaben.

Feltprosten er forsvarssjefens religiøse og etiske rådgiver. Han fører kirkelig tilsyn med alle feltprester i Forsvaret under overtilsyn av biskopen i Oslo.

FPK er ansvarlig for

- å yte en fullverdig kirkelig tjeneste for Forsvarets personell i fred, krise og krig
 - at religiøs betjening av alt personell i Forsvaret ivaretas i samsvar med personelllets religiøse tilhørighet
 - bevisstgjøring omkring militæretiske problemstillinger i Forsvaret, herunder gjennomføring og videreutvikling av etikkundervisning på alle nivåer
-

- å utdanne feltprester til Forsvarets freds- og krigsstruktur og stille kvalifiserte feltprester til utenlandstjeneste
- sjelesorg og ivaretagelse av veteraner

5.1.10.2 Resultatopptjening

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	39 875	41 146
Materiell	1 800	1 122
EBA	1 052	1 141
Sum utgifter	42 727	43 409

FPK har i 2010 forestått kirkelig betjening for Forsvaret i form av gudstjenester, kirkeparader, båretjeneste, «bønn på linja», samtaler og sjelesorg. FPK har også lagt til rette for annen religiøs betjening av Forsvarets personell. Det er i 2010 gjennomført en helhetlig, livssynsåpen og operativ undervisning i etikk og holdninger. Støtte for etterlatte, familier og veteraner i religiøse og eksistensielle spørsmål har vært en sentral del av FPKs virksomhet i 2010.

FPK har i 2010 hatt prester i følgende utenlandsoperasjoner: Mazar-e-Sharif, Maimanah, Operasjon Atalanta og Tsjad.

5.1.10.3 Utdanning og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

FPK opplever det utfordrende å innfri leveransekravet, men har så langt klart dette gjennom streng prioritering. Den nasjonale feltpresttjenesten blir forbigående svekket i den perioden feltpresten deltar i utenlandsoperasjon. Det skyldes i hovedsak to forhold: manglende evne til å leie inn vikarer og utfordringer med å framskaffe personell som er villig til å inngå korttidskontrakter (seks månederskontrakter). De nasjonale utfordringene må hovedsakelig løses ved at oppgavene omfordres internt i korpset med den følgen at enkelte avdelinger periodevis står uten feltprest. Dette oppleves svært belastende for personellet som involveres.

Den pågående prosessen rundt kirke og stat kan få konsekvenser for organisering og oppheng av feltpresttjenesten i Forsvaret.

5.1.11 Forsvarets personeltjenester

5.1.11.1 Bakgrunn

Forsvarets personeltjenester (FPT) har støttet forsvarssjefen i hans målsetting og oppdrag om å etablere og anvende operativ evne. Personellet er Forsvarets viktigste ressurs. FPT bidrar til at denne ressursen skal være kvalifisert og tilgjengelig slik at Forsvaret kan løse sine oppdrag både i inn- og utland.

Gjennom forsvarlig forvaltning i hele HR-kjeden bidrar FPT til at Forsvarets personell er best mulig rustet til både operativ tjeneste og nødvendig støttevirksomhet.

5.1.11.2 Resultatopptjening

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	356 529	363 647
Materiell	18 070	10 010
EBA	24 858	21 766
Sum utgifter	399 458	395 423

FPT har gjennomført pålagte oppdrag for funksjonsområdene personell, helse, miljø og sikkerhet (HMS), velferd, Forsvarets boligjeneste (FBOT), tillitsmannsordningen (TMO/VPR) og prosjekt Felles integrert forvaltningssystem/Human Resources (FIF HR/ORG).

FPT har

- gjennomført landskonferansen for tillitsvalgte på Setermoen
- gjennomført seks seniorkurs
- gjennomført disponeringsomgang 2010, herunder uttak til grunnleggende og videregående offisersutdanning (GOU/VOU) og disponering av avdelingsbefal i henhold til rammer
- etablert FPT/P/kontor utland for å ivareta og forvalte personell som tjenestegjør i NATOs struktur og som forsvarsattachéer i utlandet
- gjennomført ett seminar på krigsskolen på Linderud for personellmedarbeidere i Forsvaret
- støttet omstillingen i Forsvaret med fokus på etableringen av Forsvarets operative hovedkvarter og omstillingens fase 2A (FRIFLO)
- fulgt opp og gjennomført strategisk plan for velferdstjenesten i samsvar med plan og tiltak for 2010
- utarbeidet en landsdekkende behovsberegning for boliger og kvarter
- forvaltet Forsvarets feriesenter Håøya og permisjonssentrene Perminalen og Sydspissen
- gjennomført opplæring og veiledning i holdning, etikk og ledelse (HEL)
- bidratt til gjennomføring av HMS handlingsplan (vedtatt i FHAMU)

5.1.11.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

FPT vil få utfordringer med forvaltningen av befal uten stilling (BUS) i virksomhetsårene 2011–2012. Det ligger an til en markant økning av BUS-er på grunn av omstillingens fase 2B. Dette vil på grunn av tid til rådighet i stor grad bli løst med midlertidig beordringer. Utstrakt bruk av midlertidige beordringer kan resultere i lavere ståtid i stillingen og raskere gradsopprykk.

5.1.12 Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon

5.1.12.1 Bakgrunn

Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT) omfatter Forsvarets kommandantskap (FK), Forsvarets museer (FM), Forsvarets musikk (FMUS), Forsvarets veteransenter (FVS) og Regional støttefunksjon Oslo (RSF).

Gjennom FK skal FAKT forvalte den militærkulturelle virksomheten på festningene, herunder planlegging og koordinering av Forsvarets offisielle minnedager og markeringer, seremonier og saluttering. FK består av åtte festninger med kommandanter fra fulle stillinger til prosentvis funksjon som del av annen stilling.

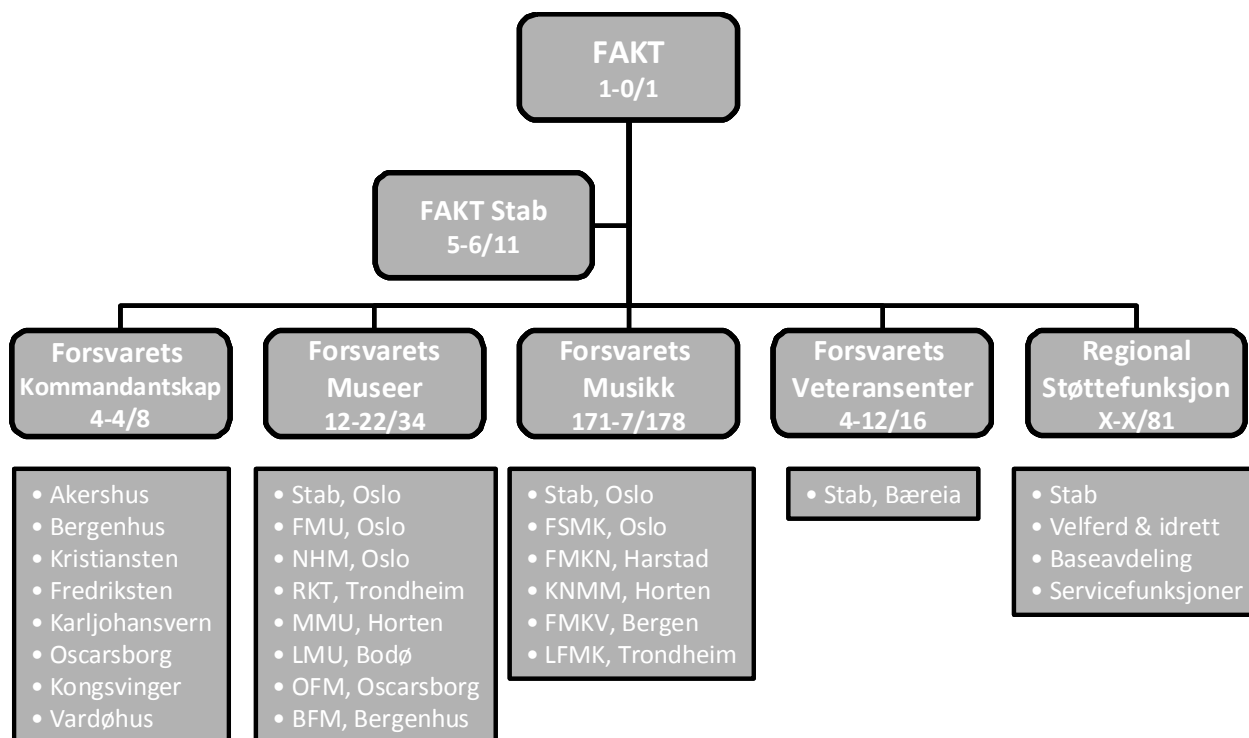
FM skal forvalte nasjonens krigs- og militærhistorie, militære kulturarv og tradisjoner. FM består av en stab og syv museer.

FMUS har ansvaret for Forsvarets samlede musikkvirksomhet, herunder utdanning og produksjon av musikkjenester, musikkfaglig utvikling, kontroll og rådgivning. FMUS består av en stab og fem korps.

FVS er en viktig innsatsfaktor i satsingen på å ivareta Forsvarets veteraner før, under og etter opphold i internasjonale operasjoner.

Den regionale støttefunksjonen skal støtte Oslo-området med garnisonstjenester.

FAKT er organisert med ledelse og stab som driftsenhet i Forsvaret (DIF-nivå), og FK, FM, FMUS, FVS og RSF som budsjett- og resultatansvarlig (BRA-nivå). Det må likevel bemerkes at kommandantskapene ikke er organisert som eget BRA med egen sjef og virksomhetskontrollør.

5.1.12.2 Resultatoppnåelse

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	174 401	153 831
Materiell	43 532	32 868
EBA	62 105	56 264
Sum utgifter	280 039	242 963

Når det gjelder Forsvarets avdeling for kultur og tradisjon (FAKT), har 2010 vært et meget utfordrende år. Tilpasning til gjeldende årsverksrammer og budsjetter har hatt særlig høy prioritet. Ved utgangen av 2010 var FAKT innenfor tildelte rammer, både når det gjelder økonomi og årsverk. Samtidig har FAKT hatt flere store leveranser gjennom året.

Forsvarets museer har hatt tilnærmedesvis normal aktivitet gjennom virksomhetsåret. Hovedmuseet har markert sin 150-årige historie. Nye utstillinger er åpnet, og utstillingen om den kalde krigen kalt «I atombombens skygge» står fremst i så måte. Forsvarets museer har også hatt en «huskunstner» (Artist in Residence) tilknyttet virksomheten. Prosjektet ble finansiert av Norsk kulturråd som en del av kulturrådets treårige prosjekt «Museale forstyrrelser». Prosjektet ble avsluttet i 2010.

Forsvarets musikk har vært preget av redusert aktivitet, men med gode leveranser innenfor de ressursene som har vært tilgjengelig. Det gjelder særlig virksomheten høsten 2010.

Forsvarets veteransenter (FVS) har hatt et normalår. Antallet gjensynstreff er økende, og i sum har FVS hatt ca. 7000 gjestedøgn gjennom året. Aktiviteten har vært preget av høy kvalitet, og FVS ble etablert som en styrket aktør i veteransaken gjennom 2010. Nasjonal markedsføring har vært en utfordring, og dette legges det betydelig vekt på i 2011.

Regional støttefunksjon/Oslo ble tilført FAKT som største bruker som en del av omstillingens fase 2A (FRIFLO) per 1. mai 2010.

5.1.12.3 Utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Stortingsmelding nr. 33 (2008–2009) «Kultur å forsvare – om kulturvirksomheten i Forsvaret frem mot 2020» og stortingsmelding nr. 34 (2008–2009) «Fra vernepliktig til veteran – om ivaretagelse av personell før, under og etter deltakelse i utenlandsoperasjoner» ligger sammen med forsvarssjefens virksomhetsplan (VP) til grunn for utviklingen av FAKT. De enkelte målsettinger i meldingene vil ikke bli nådd i løpet av 2011, men FAKT vil arbeide for å nå dem de nærmeste årene.

FAKTs utfordring er i sterkere grad å synliggjøre de kvaliteter og muligheter som ligger i kulturavdelingene internt i Forsvaret, medregnet å underbygge den rolle og betydning disse avdelingene har for Forsvarets virksomhet. FAKT vil også forsterke dialogen med det sivile samfunnet.

Forsvarets kommandantskap (FK) vil implementere samhandlingsavtalen og utvikle formidlingsplaner for de enkelte festninger i samarbeid med nasjonale festningsverk (NFV). Hensikten er blant annet å ivareta Forsvarets behov i forbindelse med roller i 2014. Utfordringen er også å legge mer av Forsvarets aktivitet til festningene, noe som vil gjøre dem mer synlige i samfunnet, men også styrke kulturutviklingen i Forsvaret generelt.

Som for FK gjelder det for Forsvarets museer (FM) å starte satsingen mot grunnlovsjubileet 2014. Målsettingen er en generell modernisering. Det søkes å finne løsninger på utfordringer knyttet til lagring av bevaringsverdig museumsmateriell. En kombinasjon av styrt avhending av materiell og flytting til forsvarlige magasiner synes å være den beste løsningen.

Norsk Militær Tattoo (NMT) 2012 gir muligheter til i større grad å synliggjøre Forsvaret utover FMUS. Det krever et mer omfattende prosjekt der hele Forsvaret deltar.

For Forsvarets veteransenter (FVS) er det nasjonal markedsføring som står som fremste utfordring. Dette er et satsingsområde i 2011. EBA-statusen vil bli forbedret. Kompetanse innenfor særskilte fagfelt for å ivareta veteranenes behov på bedre måte, bør komme på plass snarest mulig.

RSF vil fullføre omstillingen i fase 2B og bli redusert med ca. 1/3 av bemanningen. Som del av omstillingen vil avdelingen etableres som egen budsjett- og resultatansvarlig (BRA) med navnet «Oslo garnisonsforvaltning».

5.2 Forsvarets operative hovedkvarter

5.2.1 Bakgrunn

Forsvarets operative hovedkvarter (FOH) leder Forsvarets operative styrker og fremmer utvikling og kontinuerlig forbedring av operative kapabiliteter. Forsvarets operative hovedkvarter er

sjef FOHs primære stabselement for å lede Forsvarets operative virksomhet, både nasjonalt og internasjonalt.

Hovedtyngden av planleggingskapasiteten i Forsvarets operative ledelse finnes i FOH. Det betyr at både operasjoner og øvelser hovedsakelig planlegges her. Hovedkvarteret er også ansvarlig for planlegging av deltagelse i operasjoner i utlandet, planlegge og lede deployeringer og redeployeringer, samt administrativ og logistisk ledelse av bidragene.

5.2.2 Resultatoppnåelse

Årsverk	2009	2010
Militære	214	180
Sivile	60	58
Vernepliktige	5	5
Sum	279	244

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	176 375	190 355
Materiell	35 591	30 827
EBA	22 418	24 476
Sum utgifter	234 385	245 658

FOH har i 2010 arbeidet med å etablere et felles operativt hovedkvarter på Reitan utenfor Bodø, og har hatt spesielt fokus på interne operative prosesser, egen organisasjonskultur samt arbeidet med det interne prosjektet Fornyng FOH. Fornyng FOH har også resultert i interne tilpassinger av organisasjonen for å ivareta og følge opp intern kontroll og forsvarlig forvaltning.

FOH har i løpet av 2010 samlokalisert bemanningen på Reitan utenfor Bodø. Dette er en forsering i forhold til planperioden 2008–2012, og samlokaliseringen er gjennomført innenfor de budsjetttrammene som er fastsatt.

Innenfor området operative leveranser er følgende oppdrag påbegynt, men ikke avsluttet: revisjon av planverk, arbeid med NATO STANAG (Standard NATO Agreements) og KOP (Komplett oppsetningsplan, altså et hjemmelsgrunnlag for materiell og personell). Arbeidet med å utarbeide materiell-KOP for FOH er ikke ferdigstilt, men hjemmelsgrunnlaget for Alliert trenings-senter er klart.

Interne prosesser er fortsatt under utvikling. Egenkontroll av materiell er satt i gang og blir avsluttet innen april 2011.

Innen forsvarlig forvaltning har FOH foretatt midlertidige organisatoriske endringer for å identifisere ressurser som er pådrivere i prosessene.

Mennesker, læring og utdanning er et viktig område for FOH. Gjennom kampanjeplanen Fornyng FOH er kompetanseheving og intern kulturbygging viktige satsingsområder.

Arbeidet med å opprette stilling som 50 prosent familiekoordinator er igangsatt, men ikke fullført.

5.2.2.1 Medarbeiderundersøkelse

Ifølge medarbeiderundersøkelsen har FOH ingen som er «svært lite tilfreds» med jobben. Over 60 prosent er «mye tilfreds» eller «svært tilfreds». Ca. 10 prosent er bare «litt tilfreds», og 25,5 prosent er «til en viss grad tilfreds».

Engasjementet i organisasjonen (tilhørigheten til Forsvaret) ligger også høyere enn i Forsvaret ellers.

FOH har arbeidet mye med resultatene i medarbeiderundersøkelsen. De har vært diskutert på ledelsesnivå, i tillitsmannsapparatet, i FOH AMU (arbeidsmiljøutvalget) og internt i avdelingene. FOHs avdelinger er pålagt å utarbeide forslag til tiltak for å bedre eventuelle utfordringer de måtte ha, både i forhold til resultatene i undersøkelsen, men også når det gjelder forhold som er dukket opp etter undersøkelsen. Bakgrunnen er at det har skjedd store endringer ved FOH i løpet av året, ved at Jåtta ble stengt og personellet overført til Reitan. Nye arbeidsforhold for svært mange gjorde at FOH utvidet mulighetene til å se på tiltak som eventuelt kunne bedre forhold i arbeidsmiljøet så raskt som mulig. Dette vil det også arbeides med utover i 2011.

I medarbeiderundersøkelsen, som ble besvart av over 75 prosent, oppnådde FOH en meget god vurdering. Arbeidet fortsetter likevel kontinuerlig for å finne forbedringer som kan bidra til å høyne trivselen og dermed gi hovedkvarteret best mulige forhold for å løse sine oppdrag.

5.2.2.2 Utviklet og tatt i bruk ny Joint Operation Center (JOC)

Ved etablering av nytt felles operasjonsrom er det etablert operativ kapasitet innenfor land-, sjø- og luftoperasjoner og innenfor fellesoperasjoner. Det er etablert nødvendig og permanent etterretningskapasitet for den operative virksomheten. Dette omfatter ny infrastruktur innenfor EBA, IKT, el-forsyning, vann og kjøling. JOC er unik sammenliknet med andre NATO-land når det gjelder fellesoperativ kapasitet.

5.2.2.3 Materiell

Alliert treningscenter (ATS) disponerer materiell som brukes i forbindelse med alliert trenings- og øvingsaktivitet ved Porsangmoen og Trondenes. FOH har satt i gang egenkontroll av materiell, og tellingen vil være gjennomført innen 1. april 2011.

Ti av femten prosjektanskaffelser i 2010 er materiellrelaterte, initiert av FOH for å bedre sikkerheten til norske soldater i Afghanistan. Størst i økonomisk omfang er innkjøpet av nye patruljekjøretøy (Dingo 2), minebeskyttelse og beskyttelsesutstyr til stridsvogn CV90, dessuten utstyr til IVECO stridskjøretøy.

Anskaffelsen av Dingo 2 omfatter elleve patruljekjøretøy og en mulig utvikling av ni kjøretøy til ruteklarering (dvs. til sammen 20 kjøretøy). Dersom det ikke skulle bli behov for ruteklaringskapasitet, kan disse enhetene omdisponeres som ekstra patruljekjøretøy. Ti av patruljekjøretøyene er per januar 2011 på plass og i bruk i Afghanistan. Kontrakten har i tillegg en opsjon på fire responskjøretøy, som vil bli vurdert anskaffet i 2011. FOH er svært godt fornøyd med løsningen og framdriften på utfordringen med bedre beskyttelse mot improviserte sprenglegemer gjennom de nye patruljekjøretøyene.

5.2.2.4 Redusert EBA

FOH har utrangert til sammen tolv flybunkere på Andøya og Bardufoss flystasjon. Dette har redusert FOHs EBA-portefølje med 12 710 kvadratmeter, og dette bidrar til å redusere Forsvarets kostnader.

I forbindelse med flyttingen har FOH redusert sin EBA-portefølje med anleggene på Jåtta, term-inert leveranseavtaler i Rogaland og reforhandlet avtalene i Bodø-garnisonen.

5.2.2.5 Redusert reiseaktivitet bl.a. som følge av samlokalisering og bevisst bruk av VTC

Samlokaliseringen av FOH har ført til varige endringer i forhold til gjeldende reisepraksis sammenliknet med perioden da FOH var lokalisert på to tjenestesteder. I tillegg til redusert reiseaktivitet som følge av samlokalisering er også policyen for reiseaktivitet innskjerpet, og det er en bevisst policy om å installere VTC ved de fleste møterommene.

5.2.2.6 Iverksatt kampanjeplan Fornyng FOH

FOH har besluttet at arbeid knyttet til holdninger, etikk og ledelse (HEL) skal inngå som en viktig del i utformingen og realiseringen av kampanjeplanen Fornyng FOH. Kampanjeplanen operasjonaliseres gjennom syv operasjonslinjer og skal gjennomføres i tidsrommet 2010–2012. HEL inngår i operasjonslinje personell/kultur. Godt lederskap, gode holdninger og etisk refleksjon skal prege virksomheten ved FOH.

I 2010 har fokuset vært rettet inn mot tiltaksområdene kunnskaps-/kompetansebygging og kulturbygging.

5.2.2.7 Forsvarets narkotikagrupper

Narko Sør

I 2010 er alle rekruttinntak i Sør-Norge inspisert på innrykksdagen. I tillegg er det gjennomført en stor andel stikkprøvekontroller. Dette har vært mulig gjennom stor innsats og høy kapasitet, til tross for at gruppen bare har hatt tilgang på én hundefører store deler av året. Narkotikagruppen avdekker langt på vei de fleste forhold under innrykk.

Forsvarets hundeførere har ved lufting av narkotikahundene funnet større mengder narkotika utenfor militært område. Dette er såkalte depoter der det blir skjult narkotika for senere videre salg. Disse beslagene blir registrert hos politiet.

Narkotikagruppens hundeevipasjer samarbeider og trener jevnlig med ekvipasjer fra politiet og Toll- og avgiftsdirektoratet. Tilbakemelding fra instruktører i Tollvesenet er at ekvipasjene holder et meget høyt nivå. De sammenliknes med de beste ekvipasjene i Tollvesenet. En av hundeførerne våre er utdannet som instruktør på personsøkshund og kan dermed bistå Tollvesenet og Kriminalomsorgen i deres trening og utdanning. Et slikt samarbeid er av stor nytte for Narko Sør.

Narko Nord

Forsvarets gruppe Narko Nord har i 2010 hatt en økning av justissaker fra foregående år på 85 saker.

Narko Nord har et godt samarbeid med Toll- og avgiftsdirektoratet (TAD) både i landsdelen og overfor sentrale enheter. I tillegg deltar narkotikagruppens hundeevipasjer på nasjonale og regionale samlinger der trening og videreutvikling er temaer. Spesielt innen hundetjenesten har kontakten med TAD vært viktig. Miljøet av søkshunder i landet er lite og dermed helt avhengig av at hundeførerne har nær kontakt. Narko Nord bistår TAD fra tid til annen under tollinspeksjoner, på samme måte som TAD bistår narkotikagruppen under inspeksjoner når dette er nødvendig.

I 2010 hadde Narko Nord 114 inspeksjoner og gjennomførte 218 hundesøk inkludert innrykk, bistand til Tollvesenet og Politiet. Narko Nord har også samarbeidet med Narko Sør om inspeksjoner til utenlandsoperasjoner (UTOPS).

5.3 Forsvarets høyskole

5.3.1 Bakgrunn

Forsvarets høyskole (FHS) har i 2010 fortsatt videreutviklingen som en militærfaglig undervisnings- og forskningsinstitusjon. FHS prioriterer militærfaglig kompetanse innen utdanning på operativt og strategisk nivå.

FHS har et koordinerende ansvar for all akademisk virksomhet, inkludert kvalitetssikring av høyere utdanning i Forsvaret. Dette inkluderer systemansvar for den akkrediterte profesjonsrettede høyskoleutdanningen, koordinering av den grunnleggende offisersutdanningen (GOU), ansvar for den videregående offisersutdanningen (VOU), høyskolens sjefskurs og annen studiepoenggivende utdanning ved FHS. Sjef FHS leder rådene for Forsvarets ulike skoler og utdanning etter oppdrag fra Forsvarsstaben.

FHS er delvis underlagt lov om universiteter og høyskoler og dermed underlagt den samme kvalitetskontrollen som andre høyskoler. Kvalitetskontrollen utøves gjennom Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT), som fører tilsyn med institusjonenes interne kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten og at studietilbudene tilfredsstiller gjeldende standarder og kriterier. FHS tilbyr et masterstudium i militære studier som er akkreditert av NOKUT.

FHS har i 2010 gjennomført forskning og utviklingsarbeid (FoU), utdanning og formidling innenfor kjerneområdene strategi og fellesoperasjoner, militær virksomhetsstyring, militær trenings-, ferdighets- og prestasjonsutvikling, sikkerhets- og forsvarspolitik, og militærmakt i vid forstand. Det er også gjennomført analyser og erfaringssammendrag, og det er foretatt utvikling av doktriner, konsepter og øvelser.

5.3.2 Resultatoppnåelse

5.3.2.1 Nøkkeltall

Årsverk	2009	2010
Militære	171	217
Sivile	131	89
Vernepliktige	12	12
Sum	314	318

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	259 040	248 390
Materiell	79 582	73 407
EBA	34 350	30 128
Sum utgifter	372 972	351 925

5.3.2.2 Forsvarets stabsskole (FSTS)

Stabsskolens hovedleveranse er et toårig erfaringsbasert masterstudium i militære studier (120 studiepoeng), der første studieår kan tas som et selvstendig ettårig stabsstudium (60 studiepoeng).

- Stabsstudiet – kull 5 (2009–2010): har uteksaminert 54 studenter, hvorav fire utenlandske og en sivil

- Masterstudiet – kull 4 (2009–2010): har uteksaminert 21 studenter, hvorav en utenlandsk og tre sivile
- Stabsstudiet – kull 6 (2010–2011): startet opp med 56 studenter, hvorav seks utenlandske og fire sivile
- Masterstudiet – kull 5 (2009–2010): startet opp med 23 studenter, hvorav tre utenlandske og tre sivile

FSTS gjennomfører også studiepoenggivende emner for sivilt ansatte i Forsvaret, og har ansvaret for undervisning i studiepoenggivende emner for soldater i førstegangstjeneste (grunnleggende soldatutdanning).

På overordnet nivå har FSTS gjennomført analyser av erfaringer på taktisk og operasjonelt nivå i planlegging og gjennomføring av operasjoner. Den lærdommen som trekkes ut av dette, blir omsatt i doktriner, taktikk og teknikk og danner et viktig grunnlag for undervisningen.

Avdeling for internasjonal virksomhet (Nodefic) er ansvarlig for fagutvikling og kursgjennomføring innen fellesfag knyttet til internasjonale fredsoperasjoner. I 2010 er det gjennomført ni kurs i Oslo med 260 elever fra 55 nasjoner, og to kurs med 60 elever i utlandet.

Det er i løpet av 2010 etablert et Gender-prosjekt. Prosjektet skal drive nettverksbygging, delta innenfor Gender i det nordiske samarbeidet (NORSUP), samle inn fagrelatert dokumentasjon/litteratur, gi støtte til andre avdelinger i Forsvaret og etablere et permanent fagmiljø.

Ved FSTS gjennomføres også et prosjekt for å utarbeide en militærmanual for krigens folkerett i væpnede konflikter. Manualen skal bidra til å formidle innholdet i krigens folkerett på en praktisk forståelig måte, til ulike militære nivåer.

5.3.2.3 FHS/sjefskurs

FHS/sjefskurs har gjennomført fire kurs i løpet av 2010: ett informasjonskurs, to sjefskurs og ett attachékurs. Hvert sjefskurs har 29 deltakere og informasjonskurset 48. Attachékurset hadde åtte deltakere i 2010.

Både informasjons- og sjefskursene oppleves som svært relevante og attraktive for både de sivile og de militære deltakerne. Søknadene fra de sivile er gode, og søkerne innehar generelt sett høy kompetanse og bred erfaring. Endringen av sjefskurset fra seks måneder til tolv uker sørger også, etter avdelingens vurdering, for at søkermassen fra kursets målgruppe fortsatt er god.

Kursene vurderes som svært relevante av viktige samfunnsaktører. FHS møter fortsatt stor imøtekommenhet når etatsjefer og profilerte eksperter blir bedt om å holde foredrag på kursene.

5.3.2.4 Institutt for forsvarsstudier (IFS)

IFS har i 2010 gjennomført sine oppdrag innen forskning, undervisning/veiledning og formidling i emnene forsvars- og sikkerhetspolitikk og militærmakt i vid forstand.

Instituttet har i 2010 gjennomført følgende aktiviteter:

- Gjennomføring av emneansvar for fire emner og en rekke andre bidrag til undervisning og veiledning på stabs- og masterstudiet
- Gjennomføring av undervisning ved krigsskolene og sivile læresteder i Norge. Dessuten er det holdt flere gjesteforelesninger ved læresteder i inn- og utland

- Deltakelse i og gjennomføring av ca. 50 forskningsprosjekter, hvorav ca. 20 større prosjekter av over ett års varighet. Flere prosjekter utføres i samarbeid med forskningsinstitusjoner i både inn- og utland. Eksempler er «Geopolitics in the High North» og «NATO in a Changing World»
- Gjennomføring av 22 åpne fagseminarer og syv store fagkonferanser
- Publisering av mer enn 50 bøker, artikler og rapporter
- Gjennomføring av i underkant av 100 medieopptredener
- Gjennomføring av i overkant av 100 foredrag/papers/innlegg på seminarer og konferanser

5.3.2.5 Norges idrettshøgskole/Forsvarets avdeling (NIH/F)

NIH/F har et overordnet fagansvar for idrett og trening gjennom oppfølging av policy og direktiver samt høgskolevirksomhet innenfor fagområdet

NIH/F er lokalisert sammen med Norges idrettshøgskole på Sognsvann i Oslo.

I 2010 er det gjennomført 30 prosjekter ved NIH/F innenfor trening, prestasjon og kultur i militære kontekster.

Avdelingen gjennomfører også studiepoenggivende utdanning og formidling av FoU-arbeid.

NIH/F organiserer den militære idretten gjennom idrettsutvalg og har i 2010 arrangert militært VM i orientering i samarbeid med HV-03.

NIH/F gjennomførte i 2010 en aktivitetskampanje for hele Forsvaret, med over 4200 deltakere

5.3.2.6 Forsvarets kompetanse- og utdanningscenter (Fokus)

Forsvarets kompetanse- og utdanningscenter (Fokus) besto i 2010 av enhetene Fokus Nord (tidligere VO-Nord) med seks underliggende avdelinger, Fokus Sør (tidligere VO-Sør) med syv underliggende avdelinger og Forsvarets studiesenter (FS).

Målgruppene for Fokus er de vernepliktige som er inne til førstegangstjeneste, dessuten vervede.

Fokus er tilstedeværende med bemannede kontor i alle landets største militærleirer og baser. Mindre avdelinger betjenes som satellitter.

Fokus har i 2010 lagt vekt på

- karriereveiledning: Det er gjennomført om lag 4500 karrieresamtaler.
- kompetanseheving: Det er gjennomført om lag 850 ulike kurs på videregående og høyskolenivå. Sertifisert opplæring og ulike førerkort for nyttekjøretøy sammen med forbedring av karakterer utgjør den største andelen for vgs-nivå.
- grunnleggende soldatutdanning (GSU): Hver fjerde vernepliktige tar nå eksamen i emnene etikk og militærmakt (EMA), jus og militærmakt (JUMA) og kropp, bevegelse og energi (KBE) i grunnleggende soldatutdanning.

Fokus/studiesenteret administrerte i 2010 en rekke oppdrag til FHS fra Hæren, Forsvarsstaben med flere. Det ble gjennomført master- og bacheloremner for målgruppene avdelingsbefal og ansatte.

5.3.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

Forsvarets høyskole skal utvikles til en militærfaglig undervisnings- og forskningsinstitusjon. Sammen med den delvise innlemmingen under lov om universiteter og høyskoler og akkrediteringen stiller dette krav til forskning og utvikling (FoU) som grunnlag for undervisningen.

Oppbyggingen av FoU krever tilsetning av faglige ansatte med nødvendig kompetanse.

5.4 Forsvarets sanitet

5.4.1 Bakgrunn

Forsvarets sanitet (FSAN) er den sentrale sanitetsorganisasjonen i Forsvaret og det viktigste bidraget til å utvikle og vedlikeholde en fullverdig militær sanitetstjeneste i fred, krise, konflikt og krig – nasjonalt og internasjonalt. Samtidig er avdelingen den ledende kunnskaps- og kompetanseinstitusjonen innenfor det helse- og veterinærfaglige domenet.

FSAN bidrar aktivt til og er styrkeprodusent i utviklingen av det militærmedisinske fagområdet innen organisasjon, materiell, personell og prosedyrer, både i NATO- og totalforsvarssammenheng.

En av FSANs oppgaver er å sikre at Forsvaret til enhver tid har et gjennomgående, operativt og utholdende sanitetssystem tilgjengelig for understøttelse av Forsvarets virksomhet før, under og etter operasjoner.

5.4.2 Resultatoppnåelse

5.4.2.1 Nøkkeltall

Årsverk	2009	2010
Militære	251	241
Sivile	143	146
Vernepliktige	134	84
Sum	528	472

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	284 150	272 366
Materiell	94 299	92 152
EBA	40 871	40 955
Sum utgifter	419 320	405 473

5.4.2.2 Ledelse

FSAN har etablert rutiner knyttet til funksjonen «driftsenhet i Forsvaret» (DIF), med fokus på forsvarlig forvaltning. Nyetablerte rutiner har gitt positivt resultat slik at FSAN har økt sin troverdighet. Volumet av ansatte har steget i 2010, og organisasjonen kan nå stille flere spesialleger til understøttelse for Forsvarets styrker. FSAN forvalter i 2010 ca. 400 ansatte i egne underavdelinger. Sammen med tillitsvalgte er det utarbeidet en avtale som etablerer et godt rammeverk for videre samarbeid. Strategiavdelingen har etablert gode relasjoner til Den norske legeföreningen (DNLF), noe som har bidratt til felles produkter knyttet til videreutdanning og nye løsninger for tilsetning av leger i Forsvaret.

5.4.2.3 Personell og utvikling

FSAN har både sivilt og militært personell tilsatt i sine avdelinger. Helse- og veterinærfaglig kompetanse oppnås og vedlikeholdes i vesentlig grad i sivilt helsevesen gjennom regelmessig rekruttering. FSAN rekrutterer fra og leverer sanitetspersonell til forsvarsgrenene, samt til øvrige fellesstillinger.

I løpet av 2010 har FSAN hatt fokus på å utarbeide organisasjonens egen karriere- og kompetanseutvikling og sette dette arbeidet i system. Resultatet er «Strategisk plan for karriere- og kompetanseutvikling i FSAN», et dokument som gir føringer og et grunnlag for utvikling av konkrete karriere- og kompetanseplaner. Planen skisserer et helhetlig system som muliggjør analyser, planlegging og – etter hvert – styrer kompetanseutviklingen i tråd med Forsvarets behov.

Av tiltak som ble iverksatt i 2010, kan nevnes at FSAN sammen med DNLF har utarbeidet en rapport som ser på mulighetene for at militære leger kan få godkjent deler av tjenesten som meritterende til ulike spesialistutdanninger. Denne rapporten gir godt grunnlag for videre arbeid i 2011, fordi den identifiserer hvilke tiltak som må gjennomføres for å strukturere ivaretagelsen av kompetanseutviklingen i FSAN.

5.4.2.4 Aeromedical Evacuation (AE): Strategic Evacuation (STRATEVAK)

Forsvarets nye AE-utstyr ble demonstrert for forsvarsministeren og Forsvarets ledelse i september 2010. Denne leveransen har vært prioritert i 2010. AE-utstyret gjør det mulig å frakte kritiske pasienter til Norge for videre medisinsk behandling kort tid etter at skaden har oppstått. Forsvaret avventer nå godkjenning fra europeisk luftfartsmyndighet (EASA), slik at utstyret i sivil plattform kan tas i bruk. Prosessen startet i 2005, og det bakenforliggende arbeidet er grundig utført. Det ventes tilbakemelding i løpet av kort tid.

STRATEVAK-tjenesten benytter to forskjellige plattformer, C-130J Herkules og Boeing 737, gjennom en avtale mellom Forsvaret og SAS Production OSL, som stiller med fly og mannskap i kontinuerlig beredskap for å dekke behovet for rask utkalling.

Forward Evacuation er evakuering av pasienter i helikopter fra operasjonsområde til medisinsk behandling i base. Tjenesten bistår tilskadekomne, både militært og sivilt personell, og utføres til daglig i Afghanistan. Plattformene som brukes, er Forsvarets Bell 412 og UH-60 Blackhawk (US).

5.4.2.5 FSAN styrkeprodusent for sykehus til MINURCAT

Fra mai 2009 til mai 2010 bidro Norge med et Role 2-feltsykehus i FN-misjonen (MINURCAT) i Tsjad, der FSAN var styrkeprodusent. Sammen med helsepersonell som i all hovedsak ble rekruttert fra sivilt helsevesen, bidro FSAN med et stort antall stadig tjenestegjørende personell.

FSANs aktiviteter i 2010 ble som helhet preget av dette styrkebidraget på 130 personer. I tillegg kom ca. 20 personer som utgjorde National Contingent Commander (NCC), med blant annet en sambands- og informasjonsenhet. FSAN bidro med personell også til NCC-staben i perioden. Sykehuset hadde som hovedoppgave å behandle personell i MINURCAT og annet FN-personell, men behandlet også internasjonalt personell fra ulike hjelpeorganisasjoner (Non-Governmental Organisations, NGO). I tillegg ble det tidlig innledet et samarbeid med regionsykehuset i Abèché, noe som var sykehusets bidrag til å yte utstrakt støtte til lokalsamfunnet samtidig som det spilte en sentral rolle i å holde sykehuspersonellet trent og operativt gjennom hele perioden.

Tallene nedenfor oppsummerer den medisinske aktiviteten i 2009–2010 da sykehuset var operativt. En stor del av aktiviteten gjaldt støtte til det lokale sykehuset:

- 2283 legekonsultasjoner, derav 1626 for FN-personell
- 154 innleggelser
- 311 kirurgiske inngrep, derav 20 for FN-personell
- 987 tannlegekonsultasjoner, derav 760 for FN-personell
- 847 røntgenkonsultasjoner, derav 398 for FN-personell
- 1304 laboratoriepasienter, derav 674 for FN-personell

Totalt ble det utført 17 161 laboratorieprøver. Sykehuset redeploerte i perioden 15.–27. mai 2010.

5.4.2.6 Sykehusene

Troms militære sykehus er landets eneste faste militærpsykehus. Det har et bredt samarbeid med Universitetssykehuset i Tromsø. I 2010 deployerte Norge to sykehus: ett sykehus med fokus på nødkirurgi i Maimanah og ett feltsykehus med fokus på hele spekteret av helsetjenester, deployert i Tsjad for FN-operasjoner som ble videreført inn i 2010.

5.4.2.7 Internasjonalt samarbeid

Militærmedisinsk samarbeid mellom Norge og Makedonia

Som et ledd i det sikkerhetspolitiske samarbeidet på Vest-Balkan initierte Forsvarsdepartementet i 2007 militærmedisinsk samarbeid med Makedonia (FYROM). Makedonia bidrar med et kirurgisk team til det norske styrkebidraget i Provincial Reconstruction Team (PRT)/Afghanistan fram til 2011. Mulighetene for å etablere Vest-Balkan (V-B) joint Medical Task Force etter modell av Nordic Battle Group Medical Task Force er under drøfting. Norges bidrag er i stor grad teknisk støtte gjennom FSAN og økonomisk støtte over Forsvarsdepartementets budsjetter. Norge har i perioden 2007–2010 bidratt med teknisk og økonomisk støtte for å utvide kompetanse-nivåen med utdanning, opplæring og trening av kirurgiske team, i tillegg til donasjoner av øvingsmateriell og infrastruktur til Role 1-treningssenter og et Role 2-feltsykehus.

Militærmedisinsk samarbeid mellom Norge og Serbia

Sanitetssamarbeidet med Serbia strekker seg tilbake til 2006. Serbia spiller en nøkkelrolle for utvikling av militærmedisinsk samarbeid på Vest-Balkan. Norge har tatt en aktiv rolle i forhold til å utvikle et slikt regionalt samarbeid og vil fortsette sitt bidrag for kompetanseheving og kapasitetsbygging – med særlig fokus på treningssettene i Beograd og Nis. Også her drøfter en mulighetene for å etablere V-B Joint Medical Task Force etter modell av Nordic Battle Group Medical Task Force. Sanitet framstår som en nisje der landene på Vest-Balkan kan yte vesentlige internasjonale bidrag i framtiden. Som små land vil de ha store fordeler av styrket samarbeid. Gjennom etableringen av regionale sanitetstreningssett i henholdsvis Nis og Skopje er det et gryende regionalt samarbeid innenfor sanitet. Norge kan bidra til å utvikle dette videre. Også andre land som USA, Tyskland, Sveits, Slovenia og Nederland ønsker å videreutvikle samarbeidet. Serbiske styrker samdeploerte til Tsjad i 2010.

5.4.2.8 Leveranser nasjonalt

Veterinærinspektoratet (VET INSP)

Veterinærinspektørens virksomhet i Norge dreier seg om utvikling av prosedyrer og reglementer for næringsmiddelhygiene og dyrehelse i Forsvaret. På Sessvollmoen er det et undervisningslaboratorium for metodeutvikling og undervisning som gjenspeiler de metodene som brukes i forbindelse med hygieneoppdrag i operasjoner i utlandet. For å støtte våre styrker i operasjoner i utlandet med høykompetente traumeteam bidrar veterinærinspektøren til utdanning og trening innen krigskirurgi med godkjente forsøksdyr.

Veterinærtjenesten har i 2010 videreført sine aktiviteter i Afghanistan, der det opereres et feltlaboratorium og en klinisk veterinærfasilitet. Den kliniske virksomheten støtter militære tjenestehunder fra Norge og samarbeidende nasjoner.

Ved avslutningen av engasjementet i Tsjad i 2010 er prototypen av miljø- og veterinærlaboratoriet redeployert til Norge. Det ble høstet betydelige erfaringer knyttet til forebyggende helsearbeid i afrikansk miljø.

Medisinsk avdeling (MED AVD)

Dette er en fagenhet med hovedtyngden i utvikling av fag og prosjekter. Enheten omfatter ni kontor: kontor for fagutvikling og militærmedisin, for psykiatri og stressmestring, allmennhelsetjeneste, flymedisinsk institutt, tannhelsetjeneste, navalmedisinsk kontor, militærmedisinsk epidemiologi, nasjonal militærmedisinsk poliklinikk og mikrobiologisk laboratorium.

Avdelingen har avansert materiell og spesialutdannet personell som brukes i forbindelse med sanitetsoppdrag i operasjoner i utlandet. Avdelingen er utøvende fagmyndighet på vegne av FSAN og er stadig oppdatert på nyeste teknologi. Samtidig driver de seleksjon i forbindelse med rekruttering for å finne de beste vernepliktskandidatene når det gjelder operasjoner i utlandet. Avdelingen drifter også allmennhelsetilbudet i hele Forsvaret som en styrkeprodusent for FSAN. MED AVD innehar kompetanse til å utvikle og implementere forskningsbasert medisin innen traumatologi, flymedisin, sjøfartsmedisin og katastrofepsykiatri.

Forsvarets felles sanitetsstyrker (FFSS)

FFSS er Forsvarets høykompetente leveranseorganisasjon innenfor sanitet. Avdelingen setter opp og klargjør sanitetspersonell og deployerbare sykehus for deltakelse i militære operasjoner, nasjonalt og internasjonalt.

FFSS har døgnkontinuerlig beredskap innen strategisk luftevakuering, som er en nasjonal ressurs for innsats i Norge eller i utlandet, for sivile og militært personell. FSSK er den sentrale utdanningsinstitusjonen for Forsvaret innen sanitet. Her utdannes alt fra enkeltmannsferdigheter til komplette kirurgiske team. Blant annet gjennomføres kurs i krigskirurgi, som gir en svært relevant utdanning og trening innen kirurgi og traumebehandling.

Forsvarets sanitetsskole (FSSK)

Skolen driver sanitetsutdanning og klargjør helsepersonell som skal tjenestegjøre i operasjoner i utlandet. FSSK tok seg av opptreningen av alt norsk personell til Afghanistan i 2010. I tillegg støtter avdelingen andre operasjoner innenlands, for eksempel Ridderrennet. Skolen holdt også en rekke kurs i 2010 og hadde i overkant av 15 000 kursdøgn. Deltakerne var alt fra leger fra det sivile helsevesenet til militært personell.

5.4.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

5.4.3.1 Rekruttering av helsepersonell til internasjonale operasjoner

FSAN driver kontinuerlig rekruttering av leger og sykepleiere til utenlandsoperasjoner. Kvaliteten som søkes hos personellet er svært høy fordi Forsvarets behov tilsier at kun de beste legene og sykepleierne blir deployert. Felles for alle oppdrag er at det stilles høye krav til personellet og derfor høye krav til både rekruttering, seleksjon og styrkeproduksjonen. FSANs langsiktige strategi for kvalitativt bedre rekruttering, sammen med et godt samarbeid på tvers av forsvarsgrene, har bidratt til at sanitetsavdelingene har løst sine oppdrag svært bra.

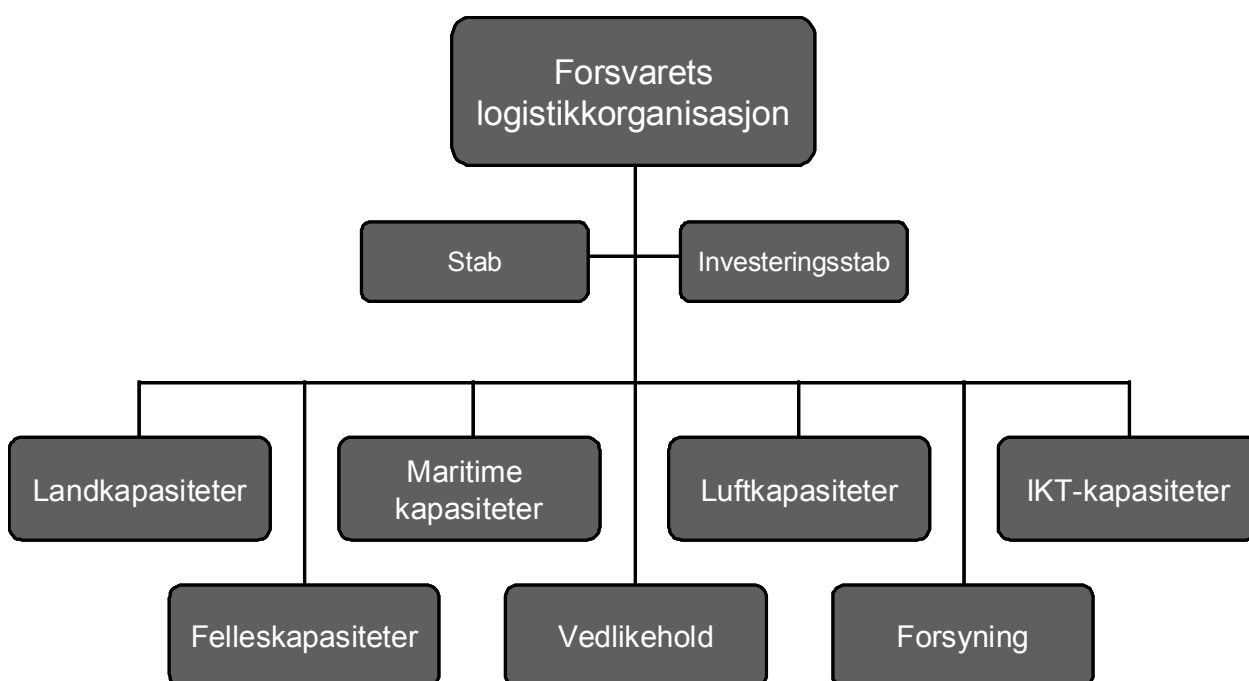
I 2010 har FSAN deployert et stort antall sanitetsoffiserer og helsepersonell til operasjoner i utlandet. Strategisk luftevakuering ble gjennomført av helsepersonell på beredskap. Forsvaret er fortsatt avhengig av tilgang på sivil helsekompetanse, og resultatene av aktivt markedsarbeid og en bevisst seleksjon har bidratt til en forbedret tilgang på kvalifisert personell.

5.5 Forsvarets logistikkorganisasjon

5.5.1 Bakgrunn

Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) ivaretar på vegne av forsvarssjefen fagmyndighetsrollen innenfor logistikk i Forsvaret. FLOs hovedoppgaver er å ivareta eierskapsforvaltning av Forsvarets materiell, prosessforvaltning og logistikkberedskap. Videre skal FLO framskaffe materiellkapasitet gjennom investeringsprosjekter, gjennomføre driftsanskaffelser og levere tjenester innenfor vedlikehold, forsyning og rådgivning.

FLO er organisert i syv divisjoner: Divisjon for forsyning, Divisjon for vedlikehold, Divisjon for landkapasiteter, Divisjon for maritime kapasiteter, Divisjon for luftkapasiteter, Divisjon for IKT-kapasiteter og Divisjon for felleskapasiteter. I tillegg er det etablert to små stabselementer som skal koordinere driftsrelatert aktivitet og investeringsrelatert aktivitet.

5.5.2 Resultatopnåelse

5.5.2.1 Nøkkeltall

a. Drift¹³:

Årsverk	2009	2010
Militære	2 104	1 294
Sivile	3 923	2 964
Vernepliktige	1 070	459
Sum	7 097	4 717

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	3 598 730	2 537 358
Materiell	-1 911 452	-321 613
EBA	1 819 690	955 591
Sum utgifter	3 506 968	3 171 336

b. Investering:

Årsverk	2009	2010
Militære	202	203
Sivile	166	161
Vernepliktige	0	0
Sum	369	364

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	340 169	356 970
Materiell	577 391	562 657
EBA	44 495	45 921
Investering (materieell)	6 968 962	6 710 613
Sum utgifter	7 931 017	7 676 161

5.5.2.2 Prioritering

FLOs prioriteter for 2010 har vært:

- 1 understøtte operativ virksomhet med prioritet til
 - pågående operasjoner utenlands og nasjonalt, dessuten til spesialstyrkene
 - styrkeoppbygging til vedtatte operasjoner utenlands og nasjonalt
- 2 gjennomføre pålagte organisasjonsendringer
- 3 fortsette forbedringsarbeidet med materiellkontroll ved å slutføre implementeringen av Felles integrert forvaltningssystem (FIF 2.0)

¹³ Omstillingens fase 2A pr. 1. mai 2010 medførte betydelige endringer i FLOs organisasjon sammenlignet med 2009. 4717 årsverk totalt for 2010 innen drift er derfor et gjennomsnittstall. Totalt innenfor drift og investering hadde FLO i overkant av 6000 årsverk fram til 1. mai, og fra 1. mai ca. 3300 årsverk.

-
- 4 opprettholde investeringsevnen
 - 5 realisere effektiviserings- og gevinstkrav med prioritet til
 - å stille krav og medvirke til gjennomføringen av leveranseprosjektet LP3
 - å gjennomføre kontinuerlig forbedringsarbeid i alle deler av FLOs virksomhet
 - å øke bruken av NAMSA og flernasjonalt samarbeid
 - 6 ivareta leveransebehov for daglig, fredsmessig styrkeproduksjon

5.5.2.3 Understøtte operativ virksomhet

Pågående operasjoner har vært understøttet på en tilfredsstillende måte i samsvar med inngåtte avtaler, gitte oppdrag og utarbeidete planer.

Støtten fra FLO til Norwegian Aeromedical Detachment (NAD) i Afghanistan regnes for å være svært god. Innføringen av Bell 412 HP har gått bra. Når behov for reservemateriell til Bell 412 HP har dukket opp, er det blitt løst løpende mellom NAD og FLO. FLO har støttet NAD med personell (teknikere), materiell, ammunisjon og vedlikehold av materiell. Leveranseevnen har i perioden vært meget god.

FLO har hatt fokus på understøttelse av prioriterte plattformer. Enkelte våpensystemer er svært krevende å understøtte, spesielt relevant i denne sammenheng er de strukturelementer som har nådd eller nærmer seg sin tekniske levealder. Det er og vil bli implementert tiltak for å øke leveransesikkerheten mot prioriterte plattformer.

KNM «Hinnøy» gjennomgikk i løpet av første halvår 2010 klargjøring og oppøving for Standing Naval Mine Counter Measure Group 1 (SNMCMG-1). Til tross for en del utfordringer med hensyn til tid greide FLO i samarbeid med leverandøren og UMOE å få løsningen klar i tide. KNM «Hinnøy» deployerte ultimo juli til styrken, og deployeringen ble avsluttet medio desember. Deployeringen forløp uten store logistikkmessige utfordringer.

Kystvaktens fartøy har i 2010 vært operative i samsvar med plan. Det er gjennomført større tilpasninger og hovedvedlikehold av KV «Svalbard». Dette er aktiviteter som har vært gjennomført som prosjekt- og driftsaktiviteter. Hovedaktivitetene har vært knyttet til store overhalinger på propellsystemene og tilpasning av helikopterdekket for NH-90, og det er etablert nye stabilisatorer for å operasjonalisere tilgjengeligheten til helikopter fra fartøyet.

På IKT-siden har FLO gjennom 2010 støttet en rekke pågående operasjoner utenlands og nasjonalt. Dette gjelder relativt store deployeringer/etableringer. Til tross for korte tidsfrister har FLO løst også disse oppdragene på en tilfredsstillende måte.

FLO har satt i verk tiltak for å øke leveransesikkerheten for prioriterte plattformer som Sea King, Bell 412, P-3C, F-16, CV-90, Iveco, Mercedes, ubåter og minefartøy.

Understøttelse til investeringsprosjekter som skaffer materiell til styrker i utlandet, har hatt prioritet. Dette ble ikke minst demonstrert ved anskaffelse av Dingo 2 stridskjøretøy, som ble levert på svært kort varsel i operasjonsområdet.

5.5.2.4 Gjennomføre organisasjonsendringer

FLO har gjennomført nødvendige organisasjonsendringer, og ny organisasjon ble implementert 1. mai 2010 (fase 2A). FLO er nå i gang med å forberede omstillingens fase 2B. Oppdragene i forsvarssjefens gjennomføringsdirektiv vil føre til betydelige utfordringer i tiden framover.

5.5.2.5 Fortsette forbedringsarbeidet med materiellkontroll ved å slutføre implementeringen av FIF 2.0

FLO videreførte det driftsstabiliserende arbeidet med Felles integrert forvaltningssystem (FIF) 2.0 i linjen, og arbeidet er i FLO definert som et prioritert oppdrag. Datakvaliteten/innformasjonskvaliteten i FIF er ennå ikke på et tilfredsstillende nivå, men utviklingen går riktig vei.

Driftsstabilisering pågår og er planlagt ferdigstilt 1. kvartal 2011, men utfordringene med datakvalitet kommer til å kreve tiltak også etter denne fristen.

5.5.2.6 Opprettholde investeringsevnen

Framdriften i godkjente prosjekter har vært lavere enn planlagt. Kontraheringsgraden har ikke økt som ventet. Det har derfor ikke lyktes å omsette hele tildelingen i 2010. Den lave kontraheringsgraden og de samlede planene for godkjente prosjekter kommende år tilsier at det også de neste to årene vil være utfordrende å gjennomføre investeringsprosjektene som planlagt. I godkjent prosjektportefølje er det små muligheter for å forsere aktiviteter for å kompensere for andre forsinkelser som oppstår. Iverksatte tiltak for forsering i 2010 har hatt god effekt, men bidrar til å redusere tilsvarende muligheter for 2011. Økt omsetning i forhold til gjeldende planer må derfor i hovedsak komme gjennom nye prosjekter som iverksettes i 2011.

Siste del av 2010 ble preget av fokus på flere store leveranser, blant annet FN-klasse fregatt, første leveranse av NH-90 helikoptre og de tre første fartøyene av Skjold-klassen. Grunnet forsinkelser i leveransene ble betalingsplanene tilsvarende forskjøvet. Et positivt unntak er C-130J-prosjektet som leverte før tiden og under prognostisert kostnad.

5.5.2.7 Realisere effektiviserings- og gevinstkrav

Gjennomføre kontinuerlig forbedringsarbeid i alle deler av FLOs virksomhet

- Det har pågått flere forbedringsprosjekter i driftsanskaffelsesvirksomheten. Prosjektene har vært overlappende og koordinert med hverandre. Prosjektene blir også videreført inn i 2011, og det ventes en betydelig forbedring av driftsanskaffelsesvirksomheten som en konsekvens av disse prosjektene.
- Eksisterende vedlikeholdsbudsjetter i den enkelte avdeling står ikke i forhold til den understøttelsen som trengs for å gjennomføre pålagt vedlikehold. Det arbeides derfor med å redusere materiellmengden som er i daglig bruk, uten at det går utover operative behov.
- Innen vedlikehold arbeides det kontinuerlig med forbedringsarbeid når det gjelder arbeidsprosesser, samtidig som det fokuseres på effektiv produksjon og effektiv bruk av ressurser. Dette forbedringsarbeidet involverer også FLOs kunder. Det er etablert kvalitetssystemer i samsvar med krav i AQAP 2120 ved alle FLOs verksteder.

Økt bruk av NAMSA og flernasjonalt samarbeid

- FLO er fortsatt aktiv bidragsyter for å omsette gitte krav for perioden 2009–2012 om forsterket industrielt og internasjonalt samarbeid, herunder medvirke til forsterket nordisk samarbeid og økt bruk av NATO Maintenance and Supply Agency (NAMSA).
 - Norges bruk av NAMSA er økende både med hensyn til omfanget av eksisterende programmer og i utviklingen av nye programområder. FLO har gjennom Norges bidrag til etablering av Operational Logistics Support Partnership (OLSP) medvirket til at det er etablert alternat-
-

iver til vår nasjonale kapasitet knyttet til logistikkstøtte for norske avdelinger i internasjonale operasjoner.

- Nordisk samarbeid er FLOs andre store satsingsområde knyttet til forsterket industrielt og internasjonalt samarbeid. Det pågår nå et arbeid med å gjennomgå alle etablerte arbeidsgrupper og undergrupper fra gammel organisering – med en målsetting om å gjennomgå porteføljen slik at det ikke gjennomføres dupliserende arbeid, og ut fra en målsetting om å optimalisere innsatsen.

5.5.2.8 Ivareta leveransebehov for daglig, fredsmessig styrkeproduksjon

Etter omorganiseringen per 1. mai, med tilbakeføring av land- og luftverkstedene til henholdsvis Hæren og Luftforsvaret, er FLOs leveranser endret. Nytt tjenestespekter er ikke fullt ut operasjonalisert. Innenfor avtalene med disse styrkeprodusentene er FLO ansvarlig for områdene bortsatte arbeider, komponentanskaffelser, reservedeler og arbeider utført av FLO Vedlikehold.

FLO leverer forsyninger og tjenester til alle forsvarsgrener og staber. Leveranseevnen har i løpet av perioden vært god, men enkelte avdelinger har måttet gå i dialog med kundene om servicegrad, herunder åpningstider og tilgjengelighet.

Det er et gap mellom kundens forventninger og det FLO med dagens ressurser er i stand til å levere. FLO har måttet nedprioritere enkelte leveranser til fordel for operative leveransekrav.

Stort sett er beholdninger av reservedeler og personlig bekledning og utrustning (PBU) tilfredsstillende. Lagernivåer (grenseverdier) er etablert for størstedelen av materiellet. Innen komponentvedlikehold er leveransesikkerheten blitt noe dårligere den siste tiden. FLO er klar over kapasitetsutfordringene på vedlikeholdssiden og ser på tiltak for å forbedre situasjonen.

Det er en gjennomgående utfordring å stille et tilstrekkelig antall flyskrog til disposisjon for Luftforsvaret. I tillegg er det for enkeltsystemer for lav tilgang på komponenter og reservedeler. Økt fokus på langsiktig planlegging er det viktigste tiltaket for å forbedre skrogtilgjengeligheten.

Til tross for en forbedring på reservedels- og komponentsiden foreligger det risiko for at manglende leveranser fra FLO vil påvirke tilgjengeligheten av luftmateriell.

I hovedsak er det levert tilgjengelig struktur til Sjøforsvaret i tråd med inngått leveranseavtale, med unntak av undervannsbåt (UVB), der leveransen har vært gjennomsnittlig 85 prosent i tredje tertial 2010.

FLOs manglende evne til å følge opp konfigurasjonsstyring, konfigurasjonskontroll og inspeksjoner har ført til at operative fartøy til tider har hatt redusert kapasitet innenfor enkelte delsystemer, men uten at dette har hatt konsekvenser for personell- og materiellsikkerheten.

Forpliktelser i samsvar med leveranseavtalene til Hæren, HV og FOH er i all hovedsak innfridd.

Etterspørselen etter vedlikeholdstjenester er større enn det volumet FLO Vedlikehold kan levere. Dette vil FLO analysere i begynnelsen av 2011, med tanke på å kunne presentere et økonomisk bilde som viser merkostnader for Forsvaret ved å bruke eksterne kontra interne vedlikeholdskilder.

5.5.2.9 Personell og kompetanse

FLO har i løpet av perioden 1. mai til 31. desember 2010 redusert bemanningen med ca. 160 årsverk. I tillegg ble ca. 50 årsverk terminert 31. desember 2010 i FLO. Prioritet er gitt til den

pågående omstillingen, implementering av FIF 2.0 og kravet til leveranser. Konsekvensen av dette har vært en relativt stor belastning på organisasjonen og dens ansatte.

5.5.2.10 Utrangering av eiendom, bygg og anlegg (EBA)

I løpet av året er det utrangert ca. 40 000 kvadratmeter av en intern målsetting på 45 000 kvadratmeter. Det gir en måloppnåelse på 88 prosent.

5.5.3 utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

FLO videreførte det driftsstabiliserende arbeidet med FIF 2.0 i linja, og dette arbeidet er av FLO definert som prioritert oppdrag. Informasjonskvaliteten (datakvaliteten) i FIF er ennå ikke på et tilfredsstillende nivå, men utviklingen går riktig vei.

I omstillingens fase 2B er det en målsetting nettopp å skape balanse mellom pålagte oppgaver og tildelte ressurser. Det er også en målsetting å ta ut årsverk innenfor støttefunksjonene, slik at produksjonen skjermes mest mulig. FLO vil få en utfordring med å tilfredsstille kundenes etter-spørsmål etter blant annet vedlikeholdstjenester, gitt en begrenset produksjonskapasitet innenfor de årsverksrammer som er gitt.

På investeringsiden er framdriften i godkjente prosjekter lavere enn planlagt. I tillegg er kontraheringsgraden for kommende år også for lav. Begge disse forholdene er bekymringsfulle. FLO har fokus på å opprettholde investeringsvirksomheten på et tilfredsstillende nivå slik at Forsvaret sikres nødvendig materiellfornyning og måloppnåelse i forhold til framtidig struktur.

5.6 Forsvarets informasjonsinfrastruktur

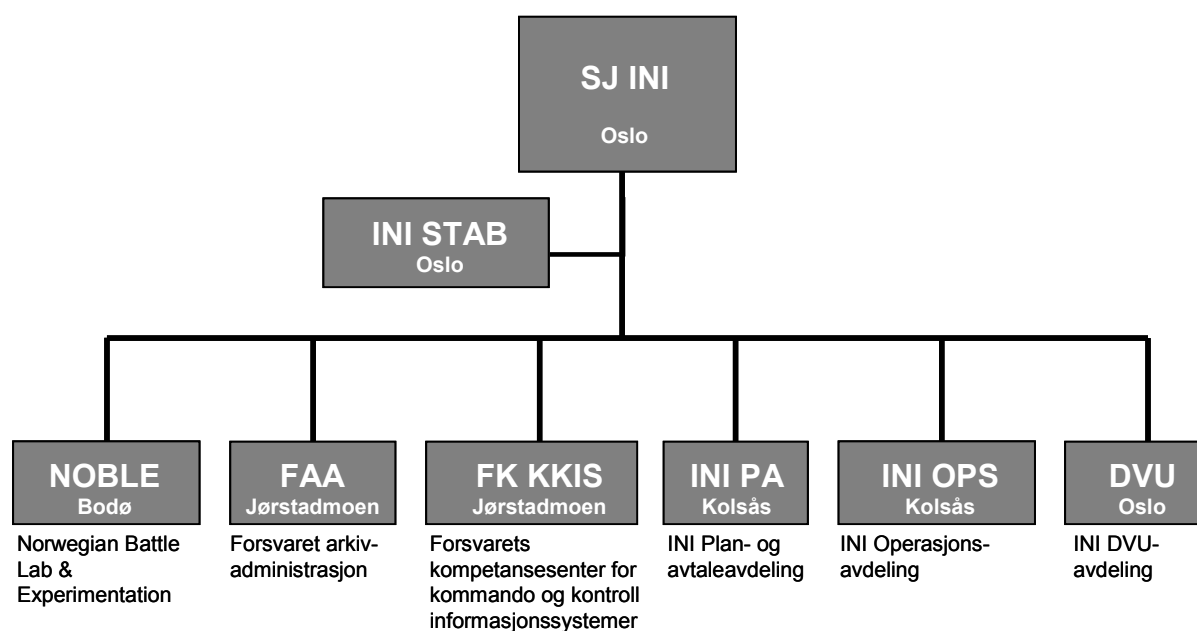
Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI) skal på vegne av forsvarssjefen sørge for en mest mulig effektiv utnytting av Forsvarets informasjonsinfrastruktur. INI er med sine leveranser og tjenester forutsetningen for Forsvarets evne til å utøve kommando og kontroll. I tillegg har INI det overordnede ansvaret for Forsvarets videre utvikling mot et nettverksbasert forsvar (NbF), og for konseptutvikling og eksperimentering (CD&E) i Forsvaret.

INI har ca. 1200 ansatte fordelt på mer enn 60 ulike steder i landet. De største konsentrasjonene av INI finnes på Kolsås, Jørstadmoen og i Oslo-området. Sjef INI med stab befinner seg foreløpig i Oslo, men skal flyttes til Jørstadmoen 1. august 2011.

INIs operative leveranser er statiske og deployerbare kapasiteter som understøtter og bidrar til operativ sjefs situasjonsbilde og evne til å utøve kommando og kontroll. INIs operasjonsavdelingen (INIOPS) representerer ca. 60 prosent av INIs omfang, og leverer tjenester kontinuerlig til helheten av Forsvarets informasjonsinfrastruktur i henhold til operative krav og inngåtte avtaler. De deployerbare kapasitetene er Communication and Information Systems Task Group (CIS TG) og Taktisk datalink (TDL) som støtter Forsvarets deployerte styrker både i utlandet og hjemme. Den øvrige operative virksomheten inkluderer drift av Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur (FKI), Forsvarets sikre plattformer (FSP) og beslutningsstøttetjenester (BST).

5.6.1 INIs organisasjon og oppgaver

INI overtok i 2010 flere nye avdelinger som følge av omstillingens fase 2A, og organisasjonen har nå denne strukturen:

Noble er en fellesavdeling underlagt INI med en tverrfaglig rolle i Forsvaret for å understøtte utviklingsbehovet til enheter i Forsvaret. NOBLE gjennomfører nasjonale, flernasjonale, forsvarsgrenvise og fellesoperative eksperimentprosjekter.

FAA er ansvarlig for den delen av Forsvarets informasjonsforvaltning som omfatter Forsvarets arkiv- og posttjeneste.

FK KKIS samordner og utvikler mulighetene for kommunikasjon og datautveksling mellom Forsvarets ulike enheter, inkludert utvikling av nye prosjekter i INI-området. FK KKIS har også ansvaret for utdanningen av INI-ingeniører ved Forsvarets ingeniørhøgskole (FIH) og av INI-befal i Forsvaret.

INI OPS har driftsansvaret for IKT-operasjoner i Forsvaret gjennom leveranser av sikre nettverk, plattformer og tjenester. I dette arbeidet støttes avdelingen av INI PA, som utreder behov og inngår avtaler om IKT-støtte med andre avdelinger i Forsvaret og andre offentlige aktører.

DVU er ansvarlig for teknisk drift og videreutvikling av Forsvarets felles integrerte forvaltningssystem (FIF).

5.6.2 Status og utfordringer

Årsverk	2009	2010
Militære	215	446
Sivile	79	422
Vernepliktige	106	106
Sum	400	974

Regnskap (2010-kr)	2009	2010
Personell/admin	240 835	566 562
Materiell	834 521	381 123
EBA	38 987	197 562
Sum utgifter	1 114 343	1 145 247

I hovedsak har INI i 2010 videreført sin aktivitet fra 2009 og ivaretatt sine pålagte oppdrag på en tilfredsstillende måte.

INI har ferdigstilt forsvarssjefens plan for utvikling av et nettverksbasert forsvar (NbF) Del I – Strategi, som bygger på Forsvarsdepartementets NbF Policy med vekt på en bred og helhetlig, trinnvis, differensiert og evolusjonær utvikling mot høyere NbF-modenhet i Forsvaret.

INI har understøttet utenlandsoperasjoner med deployerbar kapasitet. FK KKIS har uteksaminert, beskikket og fordelt 32 FIH-ingeniører og 13 INI-befal. I tillegg har FK KKIS gjennomført i overkant av 5000 kursdøgn relatert til fagområdet. Noble har i 2010 gjennomført alle avtalte eksperimentprosjekter, men hatt noe lavere produktivitet i prosjektene enn i 2009. Det skyldes betydelig merarbeid i forbindelse med én spesiell sak samt i forbindelse med den pågående omstillingen i Forsvaret. Av spesiell faglig viktighet og nytte har vært CD&E-aktiviteten knyttet til flernasjonalt samarbeid med blant annet USA og Sverige. INI OPS, FAA og INI PA har gjennomført sine tjenester i tråd med avtaler og oppdrag og støttet annen virksomhet i INI og Forsvaret på en god måte. DVU har i 2010 levert en del større forbedringstiltak på det nye FIF-systemet, som er blitt mer robust og mer egnet for videreutvikling, samtidig som driften av de andre FIF-systemene har blitt ivaretatt.

En utfordring for INI er det avviket som eksisterer mellom forventninger fra brukerne av INIs leveranser og de mulighetene INI har for å ivareta oppgaver og oppdrag. IKT-leveransene er i hovedsak stabile, men forebyggende vedlikehold og utskiftninger er nedprioritert over flere år, slik at risikoen for uforutsett midlertidig bortfall av viktige tjenester er økende.

I 2010 overtok INI en svært omfattende EBA-portefølje sammen med de nye avdelingene. Tilstanden for store deler av denne bygningsmassen var dårligere enn ventet og dette kan medføre HMS-utfordringer. Som del av behovet for å redusere Forsvarets samlede bygningsmasse har INI identifisert et betydelig antall anlegg som kan utrangeres, særlig fjellanlegg, der INI i dag er eneste bruker. Dette utrangeringsarbeidet vil bli videreført de neste årene, støttet av Forsvarsstaben.

Utviklingen av NbF fortsetter. Hovedutfordringen er knyttet til Forsvarets evne til riktig investering og avstemt drift av kommunikasjonsinfrastrukturen og sikre plattformer, hvilket utgjør det teknologiske fundamentet for utvikling mot høyere NbF-modenhet. Utdanning, trening og øving innenfor og på tvers av forsvarsgrener og fagansvarsområder er en sentral aktivitet som må prioriteres for å sikre NbF modenhetsutvikling og måloppnåelse. Et sentralt virkemiddel i denne konteksten blir å få på plass siste del av den helhetlige planen for NbF-utvikling (Del II – Plan) som skal koordinere og styre ønsket utvikling på tvers av fagmyndighetene og forsvarsgrenene.

Den største utfordringen i 2010 har vært omstillingen av den organisasjonen som ble etablert i 2010. Dette vil også være en utfordring i 2011. Det er risiko for at omstillingen og kravene som er stilt til den, kan ramme kvaliteten på de tjenester og leveranser INI har ansvaret for.

5.7 Etterretningstjenesten

5.7.1 Bakgrunn

Etterretningstjenestens oppgaver er regulert ved lov av mars 1998 nr. 11. En hovedoppgave for tjenesten er innsamling av relevant informasjon, gjennomføring av analyser og utarbeiding av vurderinger til støtte for utforming av norsk utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik. Etterretningstjenesten skal ha et godt og oppdatert situasjonsbilde som grunnlag for norske myndigheters beslutninger. Det er en prioritert oppgave for tjenesten å gi etterretningsstøtte til norske en-

heter som deltar i internasjonale militære operasjoner. For å kunne løse disse oppgavene er Etterretningstjenesten blitt styrket de siste årene.

5.7.2 Resultatopnåelse

5.7.2.1 Aktivitet

Etterretningstjenesten støtter Forsvaret og oppdrag i utlandet der Norge er engasjert. Afghanistan og støtte til norske styrker og allierte har derfor vært et prioritert område for Etterretningstjenesten i 2010.

I tillegg holder tjenesten Forsvarsdepartementet og andre berørte departementer orientert om relevante endringer i den militære og politiske situasjonen i områder som berører norske interesser. Etterretningstjenesten har i 2010 rutinemessig og ved behov formidlet egne analyser og vurderinger til sine oppdragsgivere. For å sikre en best mulig utnyttning av tjenestens ressurser har tjenesten i samarbeid med Forsvarsdepartementet i 2010 gjennomgått og forbedret systemer for oppdragsdialog og prioritering av oppdrag.

De siste ti årene har tjenesten opplevd en kraftig vekst i antall oppdrag og nasjonale oppdragsgivere. Informasjonsbehovet er knyttet til en rekke nye geografiske områder som berører viktige nasjonale interesser. Norges nærområder står her i en særstilling. Stortinget fattet derfor i 2010 en beslutning om, og bevilget midler til, et nytt forskningsfartøy. Fartøyet skal etter planen ferdigstilles for bruk fra 2015–2016.

Transnasjonale trusler, herunder terrorisme og spredning av masseødeleggelsesvåpen, utgjør en sentral del av Etterretningstjenestens aktivitet. Innenfor arbeidet med terrorisme står samarbeidet med Politiets sikkerhetstjeneste sentralt for å kunne sikre Norge og nasjonale interesser. Dette samarbeidet ble ytterligere styrket i 2010. Da iverksatte tjenesten arbeidet med å styrke Forsvarets evne til å forstå og møte trusler fra det digitale rommet. Som ledd i arbeidet ble Forsvarets avdeling for Computer Network Operations overført til Etterretningstjenesten, med virkning fra 1. januar 2011.

Etterretningstjenesten har i 2010 styrket det strategiske arbeidet for å sikre en best mulig innretning av organisasjonen opp mot identifiserte utfordringer og oppgaver det kommende tiåret.

5.7.2.2 Driftsutgifter

Etterretningstjenesten har i 2010 hatt en tildeling i kapittel 1735 på 929,274 mill. kroner og i tillegg en tildeling i kapittel 1725 for Forsvarets skole i etterretnings- og sikkerhetstjeneste (FSES) og Forsvarets militærgeografiske tjeneste (FMGT).

5.7.3 Utfordringer og risiko for virksomheten i 2011–2012 sett i forhold til mål i LTP

For å ivareta oppdragene som er tillagt tjenesten, blir det lagt vekt på høy faglig kompetanse og videreutvikling av tjenestens tekniske nivå slik at den er tilpasset dagens trusselbilde. Det sammensatte og til dels uklare trusselbildet sammen med rask teknologisk utvikling, spesielt på kommunikasjonssiden, vil også i framtiden være en utfordring for å tilfredsstille kravene til en moderne og effektiv tjeneste. Det gjør det nødvendig å iverksette ytterligere tiltak for å videreutvikle tjenestens evne til å løse sine oppdrag.

6 Spesielle områder

6.1 Flernasjonalt samarbeid

6.1.1 Innledning

Forsvaret er engasjert i flernasjonalt forsvarssamarbeid innenfor flere institusjonelle rammer. I tillegg samarbeider vi med utvalgte land, for eksempel innenfor rammen av Nordsjøsamrådet, og med både allierte og ikke-allierte land i utenlandsoperasjoner.

Innledningsvis bør det understrekes at for en liten stat som Norge – og i lys av endrete sikkerhetspolitiske omgivelser – er det i vår grunnleggende interesse å samarbeide nært i forhold til både NATO, EU og Norden. Det er derfor viktig å unngå at vi ved å foreta en tverrprioritering etablerer kriterier som virker absolutte eller ekskluderende. Utgangspunktet for en diskusjon anno 2010 om flernasjonalt forsvarssamarbeid er at vi må ha en *pragmatisk* grunnholdning. Hovedsiktemålet må være å foreta en *nærmere avveining* av de ulike hensyn slik at vi fra norsk side både kan bidra konstruktivt til og få mest mulig ut av de prosjektene vi velger å delta i.

Norsk deltakelse i flernasjonalt forsvarssamarbeid med sikte på å etablere reelle samarbeidsprosjekter har de siste årene vært økende, illustrert særlig gjennom dynamikken innenfor nordisk forsvarssamarbeid. Det er derfor behov for en økende grad av koordinering og styring av denne aktiviteten, blant annet fordi konsekvensene for den operative søylen ved en eventuell implementering kan være betydelige. Det anses viktig å være involvert tidlig i de respektive prosesser for å kunne påvirke både retning og fart, men også for å hindre unøding bruk av ressurser innenfor områder som operativt sett ikke vil bli nasjonalt godkjent eller besluttet.

Det er også viktig å peke på at for Norge dreier ikke flernasjonalt forsvarssamarbeid seg bare om *multinasjonalt* samarbeid i regi av NATO og EU. Minst like viktig for oss har vært et nært *bilateralt samarbeid* med større allierte. Kroneksemplet er samarbeidet vårt med USA. Nevnes bør også *flernasjonalt samarbeid*, ikke minst med et begrenset antall nære allierte innenfor rammen av Nordsjøsamrådet og jagerflysamarbeidet for F-16. Spesielt i de tilfeller der vi får til samarbeid med land som opererer i flere av disse «konsentriske» sirklene, vil samarbeidet være selvforsterkende og på den måten svært interessant.

Flernasjonalt forsvarssamarbeid kan omfatte *hele verdikjeden* av forsvarsmessig virksomhet. Det kan spenne over hele bredden fra operativt samarbeid og styrkesamarbeid, øvelser og trening til materiellsamarbeid og vedlikehold, logistikk og støttefunksjoner, utdanning, forskning og utvikling, forsvarsplanlegging og endog bistand til sikkerhetssektorreform i partnerland. Vi bør være varsomme med å slå fast hvilke områder som er av størst betydning. Spennet i aktiviteter er likevel av stor interesse i forhold til den grad av gjensidig forpliktelse og avhengighet som kan oppstå som en konsekvens av samarbeidet. Det er en vesensforskjell mellom sporadiske fellesøvelser og full integrering og arbeidsdeling. Det som i utgangspunktet er et praktisk forsvarssamarbeid, kan derfor ha sikkerhetspolitiske konsekvenser.

Motivene bak flernasjonalt forsvarssamarbeid er komplekse, og flere faktorer spiller inn. Det optimale samarbeidet ville oppstå i en situasjon der *både sikkerhets- og utenrikspolitiske samt militærfaglige og økonomiske forhold taler for et samarbeid*. Utgangspunktet er som nevnt at vi må ha en pragmatisk grunnholdning, og hovedsiktemålet må være å foreta en nærmere avveining av de ulike hensyn slik at vi fra norsk side kan bidra konstruktivt til og få mest mulig ut av de prosjektene vi velger å delta i.

I en tid med store økonomiske utfordringer opplever mange land stadig større press på sine forsvarsbudsjetter. Særlig av den grunn må vi kunne forvente at antallet flernasjonale samarbeidsprosjekter vil øke også i tiden som følger, både innenfor den nordiske rammen og blant våre allierte. I denne situasjonen blir det viktig å unngå at vi sprer begrensede ressurser på for mange prosjekter, eller at ressursene brukes feil. Det er ikke et mål i seg selv å begrense antall samarbeidsarenaer eller partnere, men det er viktig å unngå overlappende virksomhet eller samarbeid som ikke gir påviselige gevinster for Norge.

Det er derfor behov for å foreta visse prioriteringer. De overordnede prioriteringene kommer til uttrykk i «Kriterier for norsk deltakelse i flernasjonalt forsvarssamarbeid», datert 18. oktober 2010. Rammene for og beslutningene knyttet til norsk deltakelse i flernasjonalt forsvarssamarbeid skal forankres på politisk-strategisk nivå og være basert på disse kriteriene. På grunn av kriterienes overordnede karakter har Forsvarsdepartementets avdeling for forsvarspolitik og langtidspanlegging (FD IV) – i samarbeid med øvrige avdelinger i departementet og Forsvarsstaben – startet arbeidet med en operasjonalisering og mer konkrete retningslinjer for anvendelsen. Dette arbeidet vil bli utgitt som del av departementets Iverksettelsesbrev (IVB). Forsvarsstaben vil utvikle styringsmekanismer og føringer på konkrete samarbeidsprosjekter og samarbeidsarenaer som del av forsvarssjefens virksomhetsplan (VP).

6.1.2 Nordisk samarbeid

I 2009 besluttet forsvarsministrene i de nordiske landene å etablere den nye helhetlige organisasjonen for nordisk samarbeid, Nordic Defence Cooperation. Før det ble samarbeidet delt inn i tre grupper: operasjonssamarbeid (Nordcaps), materiellsamarbeid (Nordac) og kapabilitetssamarbeid (Nordsup). Landene har tatt 64 ulike samarbeidsinitiativ som det skal arbeides videre med, og de spenner fra pågående operasjoner til langsiktig samarbeid innenfor luft- og sjøovervåking, transport og basedrift, materiellinvesteringer, økt felles bruk av skyte- og øvingsfelt og militær utdanning.

I 2010 signerte Norge, Sverige og Finland en intensjonsavtale som går ut på at de skal utvide samarbeidet om mentortrening av afghanske styrker. Andre initiativ omfatter felles ukentlige personellflygninger mellom de nordiske land og Afghanistan, og arbeidet med å utvikle et felles nordisk senter på den arabiske halvøy. Sveriges støtte med teknikere til det norske helikopterbidraget i Maimanah er avgjørende for fortsatt å kunne støtte våre styrker med evakueringskapasitet.

Siden 2008 har de norske, svenske og finske luftforsvarene øvd sammen. Dette samarbeidet er fundert i en avtale mellom landene for å bedre sine forsvar både på bakken og i luftrommet. Så langt har luftforsvarene kommet godt i gang med samtreningen i nord, og per dags dato øver de sammen ukentlig. Planen er å videreutvikle konseptet til også å omfatte de sørligere områdene i Skandinavia. En annen side ved samarbeidet er utfordringene med å redusere de byråkratiske hindringene relatert til Cross Border Training. I 2010 og 2011 har fokus vært på og vil være på prosedyrer knyttet til utveksling av styrker i forbindelse med trening og øvelse.

Felles anskaffelse av det svensk-norske artillerisystemet ARCHER er godt i gang. Betydelige innsparinger er oppnådd både gjennom anskaffelse og life-cycle cost. Den finske anskaffelsen av det norskproduserte luftvernssystemet NASAMS gir store muligheter for samarbeid i operasjoner, innenfor vedlikehold og for samordning av utdanning, trening og øvelse.

Det nordiske bidraget til EU-Battle Group er på stand-by i perioden 1. januar–30. juni 2011. Dette er en multinasjonal styrke som består av personell og materiell fra Latvia, Finland, Sverige, Irland og Norge, og som etter anmodning er klar for innsats på kort varsel.

6.1.3 Nordsjø-samarbeidet

Hovedmålet med vår Nordsjø-strategi er å bygge videre på de etablerte bilaterale båndene mellom Norge og de nære allierte for derigjennom å styrke vår felles operative evne. Strategien fokuserer på bilateralt samarbeid med Storbritannia, Nederland, Tyskland og Danmark.

I hovedsak omfatter samarbeidet utvikling av forsvarskapasitet, anskaffelse av forsvarsmateriell, logistikksamarbeid, trening, øving og operativt samarbeid. I tillegg til økonomiske gevinster kan samarbeidet innenfor Nordsjø-strategien gi Norge tilgang til kapasitet som av ressursmessige årsaker ellers ville vært utilgjengelig. Strategien er tuftet på et nært politisk verdifelleskap og det allerede etablerte og tette samarbeidet vi har med disse landene innenfor de fleste internasjonale spørsmål i tiden. Fra et operativt ståsted vil Nordsjø-samarbeidet gjøre det lettere å deployere til internasjonale operasjoner sammen med våre nære allierte. Målsettingen med Nordsjø-strategien er en kostnadseffektiv styrking av Forsvarets operative evne.

6.1.4 Transatlantisk link

Norge har i dag et utstrakt forsvarssamarbeid med USA, vår viktigste allierte partner. Det langvarige og nære forholdet til USA er et uttrykk for både historiske tradisjoner og militærstrategiske realiteter. I kraft av sin styrke hadde USA gjennom den kalde krigen en sentral plass i forsvaret av Norge, og dette la grunnlaget for et nært samarbeid på marine-, luftforsvars- og etterretningssiden. Dagens forsvarssamarbeid mellom USA og Norge er nært og preget av gjensidig nytteverdi, der vi fra norsk side henter unik kompetanse fra verdens fremste militær-teknologiske stormakt.

6.1.5 Alliansesamarbeidet

NATO er av stor betydning for Norge rent militært. Som resultat av 60 års medlemskap er vi i dag tett involvert i NATOs militære strukturer. Det inkluderer NATOs integrerte kommandostruktur, luftforsvar og reaksjonsstyrker, i tillegg til en rekke flernasjonale samarbeidsprosjekter som luftbåren bakkeovervåking (AGS), strategisk løftekapasitet, logistikkoordinering og taktisk missilforsvar. Flernasjonalt samarbeid i NATO er basert på frivillighet og har for Norges vedkommende gitt betydelige økonomiske besparelser som en følge av kostnadsdeling. Norge har i dag et lite og alliansetilpasset forsvar. Det reflekteres i en styrkestruktur som bygger på NATO-standarder og NATOs styrkemål. Størst mulig grad av interoperabilitet med nære allierte er en forutsetning for at vi skal kunne samvirke med dem, både i operasjoner ute og i forbindelse med kollektivt forsvar av norsk territorium.

NATOs generelle troverdighet som forsvarsallianse er i stor grad knyttet til troverdigheten av artikkel 5. Artikkel 5 bygger på solidaritetsbetraktninger som er helt vitale i krise og krig, men som også må få konkret innhold i fredstid. Dette skjer ikke minst i form av aktiv oppslutning om alliansens løpende forsvarssamarbeid. Det er gjennom aktiv norsk deltakelse i NATO at Norge oppnår «trekkrettigheter» dersom landet i en krisesituasjon skulle få behov for alliert bistand.

NATOs kommandostruktur skal reduseres i betydelig grad. Forsvaret har sammen med Forsvarsdepartementet startet en prosess for å kartlegge eventuelle sikkerhetsmessige og operative konsekvenser for Norge. Arbeidet vil føre fram til anbefalinger for det norske ambisjonsnivået i NATOs nye kommando- og styrkestruktur.

6.1.6 Bilateralt forsvarssamarbeid

Norge og Russland utarbeider årlig en bilateral militær tiltaksplan med aktiviteter i begge land. Utgangspunktet for dagens tiltaksplan er en samarbeidsavtale inngått mellom begge lands forsvarsministre i desember 1995. I sin nåværende form ble den første tiltaksplanen gjennomført i 2001.

Tiltaksplanen inneholder disse fastpunktene:

- Årlige samtaler mellom sjef Nordflåten og sjef Forsvarets operative hovedkvarter
- Forberedende samtaler mellom nestkommanderende for Nordflåten og nestkommanderende ved Forsvarets operative hovedkvarter

I disse møtene legges grunnlaget for det påfølgende års tiltaksplan.

For 2010 har tiltaksplanen bestått av til sammen 13 tiltak, derav åtte i Norge og fem i Russland.

Den årlige tiltaksplanen bidrar til å legge til rette for et gjensidig militært samarbeid med de russiske væpnede styrkene. I dag er det aller meste av samarbeidet knyttet til nordområdene, der vi står overfor en rekke felles utfordringer. Det er et godt utgangspunkt for samarbeidet at vi er enige om å sikre stabilitet og vekst i dette området, samtidig som vi beskytter miljøet og de store naturressursene.

I juni i 2010 gjennomførte de to landene en felles maritim øvelse i havområdet fra Bergen til Severomorsk (ved Murmansk), øvelse Pomor. Den fokuserte på felles løsninger på felles utfordringer og var et viktig skritt i rett retning. Det legges opp til å gjennomføre en tilsvarende øvelse i 2011.

Samtidig er besøksutveksling på høyt militært nivå, for eksempel årlige samtaler mellom sjef Nordflåten og sjef Forsvarets operative hovedkvarter, viktig for å etablere gjensidig forståelse, tillit og kanaler for kontakt i krisesituasjoner.

6.1.7 Andre aktiviteter

Tiltaksplanen omfatter verken den norske Grensevakten eller Kystvaktens aktiviteter mot den russiske grensevakten, siden den ikke er underlagt Russlands forsvarsdepartement. I tillegg til aktivitetene i tiltaksplanen finner det sted årlige møter mellom den norske og russiske grensekommisæren, der vår forsvarsattaché i Moskva deltar, kystvaktbesøk til Murmanskregionen og ulike besøk fra Forsvarets skoler til Moskva.

Latvia og Norge har siden medio 1990 hatt et omfattende militært samarbeid som i stor grad har vært til nytte for begge nasjoner. Samarbeidet ble formalisert ved inngåelse av avtale undertegnet i Riga 12. september 2007. Bilaterale samarbeidsplaner for perioden 2007–2009 ble undertegnet av begge lands forsvarssjefer 30. november 2007.

Planen for 2010–2011 er utarbeidet gjennom en felles og likeverdig diskusjon og inkluderer en aktivitetsoversikt. Latvias bidrag til den norskledete Provincial Reconstruction Team (PRT) i Maimanah i Afghanistan er et synlig eksempel på det gode og fruktbare samarbeidet.

6.1.8 Forsvars- og sikkerhetssektorreform (FSSR)

I løpet av de siste årene har det vært en økt erkjennelse av sammenhengen mellom utvikling, stabilitet og sikkerhet. Som konsekvens får forsvars- og sikkerhetssektorreformen (FSSR) stadig større oppmerksomhet. Virksomheten omfatter et bredt spekter av virkemidler for å bistå mottakerlandene i å ivareta egen sikkerhet og myndighetsutøvelse, og skal bidra til å bringe militære

styrker under sivil demokratisk kontroll. FSSR utgjør et viktig sikkerhetspolitisk verktøy som er godt tilpasset Norges kompetanse og kapasitet – dels fordi virksomheten bidrar til å fremme stabilitet og fredelig utvikling i tidligere konfliktområder, men også fordi FSSR er en etterspurt tjeneste i alliert sammenheng. Det kan være med på å øke norsk synlighet og innflytelse i NATO.

FSSR anses som et etterspurt supplement til annen internasjonal virksomhet, for eksempel internasjonale operasjoner, diplomati og bistand til utvikling. FSSR er et område i vekst. Forsvarsdepartementet opplever at etterspørselen etter og behovet for denne typen tiltak er sterkt økende. I tråd med denne utviklingen har også Forsvarets innsats på området økt. Virksomheten framstår i dag som et avgjørende virkemiddel for å sikre demokratisk utvikling i unge og skjøre demokratier, og er samtidig helt nødvendig for å sikre varig fred i tidligere konfliktområder. Norsk støtte til FSSR skal først og fremst bidra til å fremme stabilitet og demokratisk utvikling i tidligere konfliktområder. Samtidig skal tiltakene bidra til å utvikle et sterkere NATO ved å forberede potensielle medlemmer for NATO-medlemskap og/eller partnerskap.

I en tid da Forsvaret har begrensninger med hensyn til å stille større ressurser til internasjonale operasjoner, framstår FSSR som et attraktivt supplement, der Norge har gode forutsetninger for å bidra. Tiltakene er i all hovedsak forbeholdt NATO, Partnership for Peace (PfP) og potensielle framtidige allierte fordelt på Vest-Balkan, Ukraina og Sør-Kaukasus. Vest-Balkan er per i dag desidert største mottaker av norsk FSSR-støtte. Serbia forblir hovedprioritet, mens også Makedonia og Bosnia-Hercegovina tillegges særlig fokus i årene framover. Det tilstrebes også å utvikle mer omfattende støtte til Georgia og Ukraina. Ellers er det en målsetting å oppnå bedre balanse mellom støtten til Ukraina/Georgia og Vest-Balkan på sikt. Videre tar en sikte på å styrke vår støtte til FN på dette området, og det kan bli aktuelt å yte støtte til land utenfor Europa.

Grovt sett kan tiltakene deles inn i tre kategorier:

- Styrke demokratisk styresett og sivil kontroll av væpnede styrker, herunder å styrke evnen til forsvarsplanlegging, budsjettstyring, støtte utdanning av forsvarsdepartementets personell (styrke institusjonell og administrativ kapasitet), medier/kommunikasjon og styrke den sivile kompetansen i det offentlige ordsiftet om forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål.
- Styrke evnen til militært samvirke. Det er behov for støtte til å bygge mer moderne styrker. Dette bidrar både til å styrke forutsetningene for forsvarlig myndighetsutøvelse og til deltakelse i internasjonale fredsoperasjoner. Tiltakene inkluderer støtte til utdanning av militært personell og reform av militær utdanning, trening og utdanning for deltakelse i fredsoperasjoner, donasjoner av materiell og støtte til etablering av kystvakt/grensekontroll. Det legges særlig vekt på å styrke landenes evne til selv å delta i internasjonale operasjoner.
- Integrasjon av FSSR i fredsbygging. Det er fortsatt behov for støtte til å håndtere etterlatenskaper fra konflikter og problemer knyttet til omstilling av forsvarssektoren under overgang til et demokratisk styresett, herunder destruksjon av miljøfarlig militært materiell, ammunisjon og våpen, avhending av forsvarsmateriell og omskolering og reintegrering av militært personell.

Følgende FSSR-aktiviteter er gjennomført eller påbegynt i 2010:

Serbia:

- Organisering av en regional genderkonferanse med fokus på FN-resolusjon 1325. Opplegget for konferansen var utarbeidet av Strategic Research Institute of Belgrade (instituttet er tidligere opprettet med støtte fra Norge som et ledd i demokratiseringsprosessen), med veiledning og støtte fra FSSR-prosjektkontoret og genderprosjektet ved Forsvarets Høgskole.
- Omskoleringsprosjektet PRISMA. Omskolering av overflødig serbisk militært personell fortsatte i 2010. Norge har bidratt med oppfølging og deltakelse på workshop. Prosjektet er for øvrig støttet av NATO og totalt elleve underprogrammer.
- Utdanningsreform ved militærakademiet i Beograd. Prosjektet har som målsetting å fornye og modernisere den høyere militære utdanningen ved militærakademiet, og å støtte det interdepartementale arbeidet mellom serbisk utenriksdepartement og forsvarsdepartement. Norge og Storbritannia driver prosjektet, som går over tre år.
- Etablering av et regionalt Chemical, biological, radiological, nuclear (CBRN)-senter i Krusevac. Et dansk-norsk prosjekt skal støtte etableringen av et slikt senter, og målet er å bidra til regional kapasitetsbygging innen CBRN og tilnærming til NATO STANAG-prosedyre. Prosjektet overleveres 25. februar 2011.
- Oppbygging av et ADL-senter ved militærakademiet i Beograd. Det er et toårig prosjekt som skal etablere en læringsportal for det serbiske forsvaret og andre deler av statsforvaltningen.
- Utveksling av krigsskolekadetter, som del av utdanningsreform i det serbiske forsvaret.
- Støtte til forsvarsplanlegging, gjennomført av Forsvarsdepartementet og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).

Makedonia:

- Donasjon av et rolle 2-feltsykehus i perioden 2010–2012, som skal være interoperabelt med Norge og klar til å deployeres i 2014. Det er det største enkeltprosjektet innen FSSR og understøttes i betydelig grad av Forsvarets sanitet (FSAN).
- Støtte til Regional Training Centre for Communications (RTCC) i Skopje. Norge driver et «train-the-trainers»-kurs for å utdanne regionale medietrenere på Vest-Balkan, der norsk forsvarspersonell delvis benyttes. Avsluttes i 2011.
- Omskoleringsprosjektet LEPEZA. Omskolering av overflødig makedonsk militært personell fortsatte i 2010, med norsk ekspertbistand.

Bosnia-Hercegovina:

- Etablering av NATO Trust Fund II Perspektiva for omskolering. Norge er en av hoveddonorene i dette prosjektet, og bidrar med ekspertbistand og «train-the-trainers»-seminar for lokalt personell. Norge innehar formannskapet i styringskomiteen for NATO Trust Fund. Aktiviteten varer ut 2012.
 - Støtte til forsvarsplanlegging, gjennomført av Forsvarsdepartementet og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI).
-

- Økonomisk støtte til det regionale Peace Support Operations Training Centre (PSOTC) i Sarajevo.

Montenegro:

- Støtte til etableringen av et montenegrinsk forsvarsdepartement, et treårig prosjekt støttet av Utenriksdepartementet, der personell fra Forsvarsdepartementet bidrar med ekspertbistand.
- Prosjekt innen Public Opinion for å kartlegge den montenegrinske befolkningens støtte til NATO.

Kosovo:

- Gjennomføring av to konferanser om menneskerettigheter og likestilling. Norge støtter Sverige med gjennomføring og finansiering av konferansene.

Georgia:

- Støtte til oppbygging og omstrukturering av en nasjonal heimevernsorganisasjon.
- Støtte til NATOs Professional Development Programme for Georgia, der Norge har en lederrolle innen Human Resources Management. Prosjektet ble etablert i 2009 og er en prøveordning i 2010, før en eventuelt går inn i et treårig engasjement 2011–2013.

Ukraina:

- Deltakelse av norske offiserer på den multinasjonale øvelsen Rapid Trident i Ukraina.
- Juridiske konsultasjoner mellom Forsvarsdepartementet og de juridiske avdelingene i Ukrainas forsvarsdepartement og generalstab innenfor personellforvaltning, internasjonal humanitær rett og andre juridiske emner.
- Møter på ekspertnivå om innføringen av informasjonsteknologi og SAP-systemer.
- Besøk av ukrainske offiserer for å observere under Øvelse Faryab og informasjon om norske forberedelser før deployering til operasjonen i Afghanistan.
- Besøk av ukrainske offiserer til øvelse Cold Response.

Multilateralt:

- PfP Winter Warfare Course, gjennomført ved Heimevernets skole- og kompetansesenter (HVSKS).
 - Organisering av en regional kystvaktkonferanse for Vest-Balkan, gjennomført i Montenegro, med fokus på regional oppbygging og innsats.
 - Trilateralt sanitetssamarbeid mellom Serbia, Makedonia og Norge for å styrke landenes evne innen militærmedisin og til regionalt samarbeid.
-

- Kurs ved NORDCAPS/NODEFIC, reisestøtte til deltakere fra partnerland.
- Støtte til NATOs antikorrupsjonsprogram Building Integrity. Norge er en av ledernasjonene og bidrar også med ekspertbistand.
- Økonomisk støtte til NATO IS-program for Defence Education Enhancement Programme, som støtter partnerland i transisjon.

African Capacity Building (ACB):

De nordiske landene samarbeider om prosjektet African Capacity Building (ACB). ACBs formål er å styrke Den afrikanske unionens (AU) evne til krisehåndtering og fredsoperasjoner. Samarbeidet er fokusert på land i Øst-Afrika. Forsvaret bidrar med ett årsverk til ACB og stiller kompetanse fra Forsvarets høyskole (FHS) og andre av Forsvarets avdelinger til rådighet for samarbeidet.

- Et nordisk kontor er opprettet i Kenya for å koordinere innsatsen. Kontoret er permanent bemannet med offiserer fra de nordiske landene.
- ACB er foreløpig vedtatt å fungere fram til 2015 og har fire hovedsaksfelt:
 - støtte til oppbygging av deployerbare militære enheter til bruk i krisehåndtering og fredsoperasjoner
 - støtte til oppbygging av kystvakt og maritim kontroll blant kyststatene i regionen
 - logistikk
 - ulike kurs i fredsoperasjoner.

6.2 Personell

For å understøtte den overordnede målsettingen om å etablere og anvende operativ evne skal Forsvarets HR-strategi ivareta en helhetlig tilnærming gjennom fokusområdene ledelse, kompetanse, motivasjon og organisasjonskultur, med tilhørende målstruktur. Forsvarets HR-strategi er forsvars sjefens langsiktige plan innenfor personellområdet, og hensikten med strategien er

- å synliggjøre sammenhenger mellom Forsvarets strategiske målsettinger og HR-strategien
- å kommunisere forsvars sjefens fokusområder, målsettinger og prioriteringer innenfor personellområdet
- å sikre effektiv bruk av personellressursene for felles måloppnåelse

En viktig milepæl i HR-arbeidet ble nådd da Prosjekt 2813 HRM i FIF (Human Resource Management i Felles integrert forvaltningssystem) ble godkjent i desember 2010. Prosjektet har resultatmål knyttet til HR-områdene ledelse og styring, rekruttering, karriere- og talentutvikling og personellforvaltning. Forsvarets organisasjon og prosesser innen disse HR-områdene skal tilpasses slik at det oppnås innsparing og effektivisering.

6.2.1 Ledelse

Gjennom hele 2010 har Forsvaret systematisk arbeidet for å styrke kompetansen til Forsvarets ledere. God ledelse er avgjørende for å sikre evnen til å løse pålagte oppgaver. Dette gjelder både i forhold til å lede militære operasjoner og i forhold til den daglige ledelsen av virksomheten. Kommunikasjonstrening for ledere og kontinuerlig fokus på holdninger, etikk og ledelse (HEL)

er viktige strategiske tiltak i dette arbeidet. Forsvarsdepartementet har utarbeidet et eget e-læringsprogram som ble implementert i Forsvaret i 2010.

Det har vært arbeidet med nytt Grunnsyn på militært lederskap som vil ferdigstilles i 2011 og implementeres i 2012. Det har i 2010 blitt satt i gang et arbeid med å etablere et 360-graders verktøy som skal bidra til tilpasset utvikling av ledere på alle nivåer i Forsvaret.

6.2.2 Kompetanse

Forsvaret er en kompetanseintensiv organisasjon der det er avgjørende å kunne dekke kompetansebehovet ved å rekruttere, utvikle og styre kompetanse på en målrettet måte. Forsvaret har iverksatt flere tiltak for å bedre den strategiske kompetansestyringen, noe som forventes å gi effekt på lengre sikt. Blant annet er det innført to-trinns beordringer for personell som har gjennomført stabsutdannelse. Det vil si at det er øremerket stillinger for avgangstudentene der de får anvendt nyervervet kompetanse. Ny sesjonsordning og endring av vernepliktsloven, har vært tiltak for å øke grunnlaget for rekruttering av kompetanse. Det har vært arbeidet med å definere roller, ansvar og myndighet innenfor fagmyndighetsområdet gjennom hele 2010, noe som har bidratt til å tydeliggjøre sentrale roller innenfor kompetansestyringsprosessen i Forsvaret.

Leveranser av styrkebidrag til internasjonale operasjoner fører til mangel på kompetanse og kontinuitet i nasjonale nøkkelstillinger, dessuten ytterligere belastning på gjenværende offiserer. Forsvarets hovedutfordring har vært å etablere en bærekraftig balanse mellom operative leveranser og ivaretagelse av personell og kompetanse. Kartlegging av sammenhengen mellom leveranser og arbeidsbelastning, prioritering av kvoter til krigsskole og grunnleggende befalsutdanning (GBU) er tiltak Hæren iverksetter for å redusere utfordringene.

Sjøforsvaret har kompetansemangel innen teknisk bransje for fartøysstrukturen i Kysteskadren (Marinen). Det forventes fortsatt høyt nivå på tilfeldig avgang av etterspurt kompetanse og underproduksjon av teknisk kompetanse. Søknad/opptak til teknisk bransje går i positiv retning og ventes å få en positiv virkning i 2013–2014. Innenfor Marinens jegervåpen (MJV) er personellsituasjonen god, både i forhold til kvalitet og kvantitet.

Luftforsvaret har bevisst holdt igjen på personelloppbyggingen for å sikre en best mulig øving og trening av eksisterende oppsetting. Det begrenser blant annet evnen til å realisere oppdrag om å styrke luftvern og basesett og ressursbidrag til prosjekt Nye redningshelikoptre. En personell- og kompetanseanalyse har resultert i foreslåtte tiltak innen skoleopptak, re-rekruttering og yrkestilsetting av engasjerte og avdelingsbefal for å motvirke avgang.

Akseptabelt frafall gjennom førstegangstjenesten ligger på ti prosent. Gjennom 2010 hadde Forsvaret et frafall som lå litt over dette måltallet. Sammenlikninger de tre siste årene viser at frafallsprosentene under førstegangstjeneste har gått ned med ca. 2,5 prosent per år. Forsvaret har de siste årene hatt utfordringer med å klare å fylle opp kvoten med søkere til vinterkullene. Tilgjengeligheten blant de unge er da lav på grunn av prioritering av videregående- og høyere utdanning. Innrykk på vinterhalvåret går også «på tvers av» skoleåret ellers. Sommerinnrykkene har disse utfordringene i langt mindre grad. Utfordringene med små vinterkull berører Hæren sterkest. Hærens utdanningssyklus har lagt opp til at et visst volum også starter soldatutdanningen om vinteren. Ved at Hæren ikke får inn nok soldater til vinterkullet, får man heller ikke trent opp nok soldater gjennom året med riktig kompetanse.

Ved utgangen av året var det et samlet overforbruk av årsverk i forhold til målsettingen i Forsvarets planer for 2010. Avviket mellom faktisk årsverksforbruk og gitte måltall gjør at det fortsatt

er skjevheter i personellstrukturen. Styring gjennom opptak til skoler, ekstraordinære yrkestilsetninger og tilsetting av avdelingsbefal vil redusere skjevheten og bedre måloppnåelsen på lengre sikt. Justerte årsverksrammer for personellkategorier og gradsstruktur er fastsatt av Forsvarsstaben og vil bli implementert i 2011 gjennom den pågående omstillingsfasen 2B. Omstillingen av Forsvarets logistikkorganisasjon gjennom omstillingsfase 2A har resultert i nye organisasjonsplaner og overføring av virksomhet til andre eiere internt i Forsvaret. Den nye organisasjonen ble realisert 1. mai 2010.

6.2.3 Motivasjon

Forsvaret ønsker å fremme et stimulerende arbeidsmiljø som gir rom for faglig og personlig utvikling. En videreutvikling av Forsvarets personellpolitikk skal sikre at Forsvaret framstår som en attraktiv arbeidsplass.

Det har vært et samarbeid mellom arbeidstakerorganisasjonene og arbeidsgiver i revidering og tilpasning av Forsvarets personellhåndbok til et mer moderne forsvar. Dette arbeidet fortsetter også i 2011.

Av familiepolitiske tiltak ble boken ”Oppdraget går til” lansert og distribuert til alle som har barn og er berørt av internasjonale operasjoner. Dette er en arbeidsbok for å forebygge eventuelle stressreaksjoner som følge av oppdragenes situasjonsbestemte belastninger, samt styrke familien og fremme deres trivsel både før, under og etter internasjonal tjeneste.

Medarbeiderundersøkelsen vinteren 2010 viste en positiv utvikling på rapportert kvantitativ arbeidsbelastning, og det virket som om iverksatte tiltak i forbindelse med arbeidsbelastning begynte å gi effekt. Resultatene fra den korte medarbeiderundersøkelsen om belastning høsten 2010 viser en liten økning i rapportert arbeidsbelastning og stress i forhold til undersøkelsen i vinter, men er stabil sammenliknet med undersøkelsen for ett år siden. Høstens undersøkelse ble utført i forbindelse med omstillingsprosessen i fase 2B. Slike prosesser utgjør en risiko for økt belastning. Resultatene fra vinterens undersøkelse viser at parametrene «positive utfordringer» og «rollekonflikt» avviker negativt sammenliknet med referansematerialet. Derimot har Forsvaret svært gode resultater på parameteren «tilhørighet til organisasjonen» sammenliknet med referansematerialet.

2010 har vært et produktivt år innenfor veteranområdet. Forsvarets veteranadministrasjon (FVA) har i løpet av året bistått et stort antall veteraner med rådgivning og veiledning i deres saker, både internt i Forsvaret og opp mot sivile instanser. Forsvarets veteransenter har fortsatt den positive utviklingen som møtested for veteraner, med økt interesse og bruk av rekreasjon og gjensynstreff.

Forsvaret har et godt samarbeid med de frivillige veteranorganisasjonene. De frivillige organisasjonene gjør en god innsats på det forebyggende området, med kameratstøtte satt i system, informasjonsarbeid og veteranarrangementer. I samarbeid med Norges Veteranforbund for internasjonale operasjoner arrangeres månedlige veterantreff på 46 steder i Norge.

I løpet av 2010 er det blitt overrakt en rekke dekorasjoner som tilligger forsvarssjefen. Det gjelder blant annet vernedyktighetsmedaljer, Forsvarsmedaljen, operasjonsmedaljer, Forsvarets medalje for sårede i strid og – beklageligvis – Forsvarets medalje for falne i strid. Anerkjennelse for spesiell innsats er gitt i form av tildelte militærkors, Forsvarets medalje for edel dåd, Forsvarsmedaljen med laurbærgren og Forsvarets innsatsmedalje. Interessen for området har økt kraftig det siste året, ikke minst på grunn av gjenåpning av Krigskorset med sverd, den tilspissede sik-

kerhetssituasjonen i Afghanistan og fordi Forsvaret fokuserer mer på medaljeseremonier enn tidligere. Særlig har overrekkelser på Akershus festning fått stor oppmerksomhet.

Forsvarets prosjektgruppe for ivaretagelse av veteraner (FPIV) har siden februar 2010 arbeidet med innspill til Regjeringens handlingsplan «I tjeneste for Norge». Innspillene er overlevert til Forsvarsdepartementet og tar for seg 55 tiltak innen åtte ulike satsingsområder. Arbeidet blir nå videreført ved å lage en plan for implementering og kostnadsberegning av tiltakene, i tillegg til at det blir holdt en nasjonal veterankonferanse i juni 2011.

6.2.4 Organisasjonskultur

Forsvaret forvalter betydelige ressurser. Samfunnet må ha tillit til at disse ressursene går til fellesskapets beste. Forsvaret skal derfor i større grad enn tidligere være preget av en åpenhetskultur som synliggjør hvordan ressursene blir brukt. Holdninger, etikk og ledelse skal stå sentralt i arbeidet med å styrke profesjonsidentiteten og yrkesstoltheten.

Forsvaret er ikke kjent med at det i dag finnes stillingskrav som virker ekskluderende for kvinner ved innkalling til førstegangstjeneste. Under førstegangstjenesten og ved opptak til grunnleggende offisersutdanning (GOU) er det ulike styrke- og kondisjonskrav for kvinner og menn. I forbindelse med innføring av sesjon del 2 skal det settes krav til fysisk kapasitet. Kravene som settes, skal ikke virke diskriminerende for kvinner ved innkalling til førstegangstjeneste.

Forsvaret er gjennom genderprosjektet ved Forsvarets høgskole (FHS) i gang med å etablere genderundervisning på alle skolene og arbeider for å innarbeide genderperspektivet i stadig flere øvelsesscenarioer. Per i dag gis det opplæring i tematikken til personell som skal delta i internasjonale operasjoner; som mentorer i Afghanistan og som FN-observatører i Sudan. Genderprosjektet ved FHS har utarbeidet undervisningsmateriell, arrangert en «train-the-trainers»-workshop og følger kontinuerlig opp i forhold til å forbedre genderintegrering i både undervisning og øvelser.

6.3 Verneplikt

Som et tiltak for å øke kvinneandelen i Forsvaret ble det fra 1. januar 2010 gjennom endring av vernepliktsloven innført utskrivingsplikt for kvinner, noe som også innebærer plikt til å møte på sesjon. Som følge av endringer i vernepliktsloven var det behov for endring i tilhørende regelverk. Ny forskrift til vernepliktsloven (Vernepliktsforskriften) er satt i kraft fra 1. januar 2011.

Sesjonsordningen ble gjort todelt i 2010. Sesjon del 1 er en egenerklæring som skal besvares over Internett av hele årskullet (ca. 60 000 kvinner og menn). Svarprosenten var 97,2 prosent. Inntil 25 000 av de antatt best egnede for tjeneste blir innkalt til sesjon del 2 for tester og prøver. På sesjonsdagen gis det informasjon om muligheter for utdanning og tjeneste i Forsvaret. Førstegangstjenesten er fortsatt frivillig for kvinner.

Vernepliktsverket ivaretar den innledende søknadsbehandlingen av dem som søker frivillig tjeneste eller utdanning opp til og med grunnleggende offisersnivå. Vernepliktsverket koordinerer også rekruttering, markedsføring, seleksjon og opptak for å bidra til at potensialet i søkermassen utnyttes til Forsvarets beste.

21 419 personer ble klassifisert på sesjon. Av dem ble 13 950 menn og 2 623 kvinner kjent tjenestedyktige.

Forsvarets behov til førstegangstjeneste var 9 631 soldater. Første utdanningsdag (femte dag i tjenesten) hadde Forsvaret 8 719 personer til militær opplæring. 722 av dem var kvinner.

Vernepliktsverket har i 2010 planlagt og ledet felles opptak til Forsvarets befals- og krigsskoler.

Forsvaret er den største lærebedriften i Norge og har 545 lærlinger fordelt på 31 forskjellige fag. Kvinneandelen av lærlinger er 24,4 prosent. Andelen lærlinger som besto fagprøven ved første forsøk var 97 prosent i 2010.

	<u>2008</u>	<u>2009</u>	<u>2010</u>
Fullført førstegangstjeneste	7998	8301	7601
Andel kvinner	396	660	642

6.4 Sikkerhet

Forsvaret har i 2010 utviklet et nytt direktiv med veiledning om sikkerhetsstyring i Forsvaret. Formålet med direktivet er å sikre enhetlig ivaretagelse og kontinuerlig forbedring av sikkerheten i Forsvaret gjennom systematisk sikkerhetsstyring. Direktivet gir overordnede krav til roller og ansvarsfelt innenfor fagområdene og aktiviteter som er rettet mot å beskytte Forsvarets operative evne og dets grunnlag (materiell, ytre miljø, personell, informasjon, infrastruktur og aktivitet).

Direktivet omfatter alle sikkerhetsområdene, herunder operativ sikkerhet, forebyggende sikkerhetstjeneste, personlig sikkerhet (helse, miljø og sikkerhet/HMS), miljøvern og materiellsikkerhet.

Innføringen av direktivet begynner i 2011 og skal være fullført innen 1. januar 2014.

Forsvarssjefens råd for operativ sikkerhet (FROS) er etablert som et fast koordinerende råd for sikkerhetssaker som har innvirkning på mer enn én driftsenhet i Forsvaret (DIF). Rådet ledes av sjef Forsvarsstaben og består av stabssjefene i forsvarsgrenene, nestkommanderende ved Forsvarets operative hovedkvarter og stabssjefen i Forsvarets logistikkorganisasjon. FROS skal ha et operativt fokus og bidra til å øke Forsvarets operative evne. Eksempler på saker som har vært behandlet i 2010, er overvekt på kjøretøy, driftsutfordringer med HK-416 (håndvåpen), forskjellige hendelser og ulykker, dessuten direktivet for sikkerhetsstyring.

I tillegg til FROS er det etablert et arbeidsutvalg som koordinerer sikkerhetssaker på tvers av forsvarsgrener og fellesinstitusjoner, blant annet for å medvirke til at Forsvaret som etat lærer av de feil som er gjort.

Alle forsvarsgrener har nå etablert sikkerhetsinspektører som følger opp sikkerheten internt i forsvarsgrenene.

Selv om Forsvaret har et høyt sikkerhetsfokus, har det likevel skjedd ulykker og alvorlige hendelser i 2010. Det henger sammen med at Forsvarets virksomhet i sin natur er risikofylt, noe som skaper behov for å trene og øve med en viss risiko for å gjøre personellet best mulig i stand til å møte utfordringer i for eksempel utenlandsoperasjonene. Det er like fullt et ufravikelig krav at all aktivitet konsekvent skal risikovurderes, og at det *aldri* skal tas unødvendig risiko.

Forsvaret har også i 2010 hatt skader og alvorlige ulykker knyttet til operasjoner, øving og trening. Fire befal og én vervet omkom i Improvised Explosive Devices (IED)-angrep mot norske styrker i Afghanistan. Forsvaret har hatt 66 alvorlige skader på personell i 2010.

6.5 Økonomi

Forsvarets tildeling av midler blir vedtatt i Stortinget. Tildelingene ble i 2010 økt med ubrukte midler overført fra 2009 og midler øremerket for å styrke operasjoner i utlandet. I tillegg er Forsvarets kapitler tilført soldat- og lønnskompensasjon. De største økningene i Forsvarets tildeling i 2010 kommer av operasjoner i utlandet og forskrift om særskilt kompensasjonsordning for psykiske senskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv. Sistnevnte ordning administreres av Statens pensjonskasse, som har fått belastningsfullmakt mot Forsvaret.

Forsvaret hadde et mindreforbruk i 2010. Økonomikontrollen har i hovedsak vært god der Forsvaret har utvist stor grad av nøkternhet og ansvarlighet. Spesielle forhold i 2010 som påvirket kontrollen med økonomien, var omorganisering av støtte- og verkstedvirksomheten som skapte krevende forhold for oppfølging av økonomien. En del av mindreforbruket var øremerkete midler som skulle holdes atskilt fra resten av driften. Likevel var mindreforbruket på enkelte kapitler større enn det Forsvaret regnet som naturlig. Størstedelen av Forsvarets mindreforbruk kom av forsinkelser innenfor investeringer. Innenfor drift ble det et samlet mindreforbruk på 541 mill. kroner, 2,17 % av tildelte midler, noe som er godt innenfor kravene til statlig virksomhet. Utgifter innenfor investering følger et regime styrt av avtaler, leveranser og betalingsplaner, der ubrukte investeringsmidler kan overføres til 2011 i sin helhet.

Forsvarets årlige tildeling er fordelt på utgifts- og inntektskapitler. I tillegg har Forsvaret fått en belastningsfullmakt mot Forsvarsdepartementets felleskapittel for utgifter utover eget budsjett knyttet til fast militær representasjon i utlandet, og belastningsfullmakt mot Fiskeri- og kystdepartementet for drift av Samfunnet Jan Mayen. Forsvaret har samtidig gitt Statens pensjonskasse fullmakt til å belaste ett driftskapittel.

Resultat og noter for de enkelte kapitler er gjengitt i tabell nedenfor. For annen informasjon utover regnskap viser vi til beskrivelse av de enkelte kapitlene.

Kapittel		Ramme	Regnskap	Resultat	Noter
1720/4720	Felles ledelse og kommandoapparat	2 404 772	2 353 239	51 533	1
1725/4725	Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	2 151 389	2 024 298	127 091	2
1731/4731	Hæren	5 156 596	4 968 967	187 629	3
1732/4732	Sjøforsvaret	3 189 390	3 189 390	0	
1733/4733	Luftforsvaret	3 714 820	3 678 391	36 429	4
1734/4734	Heimevernet	1 022 171	1 015 164	7 007	5
1735	Forsvarets etterretningstjeneste	929 274	929 274	0	
1740/4740	Forsvarets logistikkorganisasjon	2 717 126	2 717 126	0	
1760/4760	Forsvarets logistikkorganisasjon	8 610 107	7 715 533	894 574	6
1790/4790	Kystvakten	939 619	939 619	0	
1791/4791	Redningshelikoptertjenesten	37 947	31 804	6 143	7
1792/4792	Norske styrker i utlandet	1 428 126	1 368 920	59 206	8
1795/4795	Kulturelle og allmenntilgitt formål	226 378	221 363	5 015	9
Forsvaret samlet		32 527 715	31 153 087	1 374 628	

Tabell 6 Forsvarets samlede regnskapsresultat

Noter

1. Ubrukte midler kommer av ubesatte stillinger, inntekter fra eksternt samarbeid der resterende del av utgifter påløper i senere år, forsinket oppussing av undervisningsrom med UV-utrustning, ikke gjennomført evakueringsøvelse Samaritan, refusjoner fra allierte nasjoner etter trening i Norge, bestilte vaksiner der forfall skjer i 2011 og andre tilfeldige mindreforbruk.
2. Post 01 driftsutgifter: Ubrukte midler kommer av lavere utbetaling til krigsveteraner for senskader etter deltakelse i internasjonale operasjoner, aktivitet forskjøvet fra 2010 til 2011, lavere utgifter til personell og EBA og andre tilfeldige mindreforbruk.
Post 50, 70 og 90: Ubrukte midler kommer av 4. kvartal 2010, pensjonsutgifter forfaller tidlig i 2011 og lavere utgifter.

3. Ubrukte midler kommer av forsinkelser i planlagt innkjøp av ammunisjon, ulike forsinkelser i leveranser fra Forsvarets logistikkorganisasjon, forsinkelser i ulike anskaffelser, periodiseringsforsinkelse i enkelte lønnsutbetalinger, ubrukte andeler av system- og artikkelforvaltning og andre tilfeldige mindreutgifter.
4. Ubrukte midler kommer i hovedsak av utsatt betaling av turbinblad til flymotorer, utsatt betaling av flyplassmateriell, forsinkete utdanningskostnader (Foreign Military Sales Case).
5. Ubrukte midler kommer av forskjøvet betaling til Forsvarsbygg for flerbrukshall, skytebane og sikring av leirer.

6. Post 01 driftsutgifter: Ubrukte midler kommer i hovedsak av lavere aktivitet innenfor forprosjektering av materiellinvesteringsprosjekter, utsatt sjokktest fregatt, utsatt initialutdanning nytt materiell sammen med andre forsinkelser innenfor materiellinvesteringer.
Post 44: Ubrukte midler skyldes at første delbetaling på Final System Acceptance (FSA) i IKT infrastruktur-prosjektet ved Joint Warfare Center (JWC – AIS) ble forsinket to måneder og kommer til utbetaling først i februar 2011.

Post 45: Ubrukte midler kommer av forsinkelser og tilbakeholdt betaling for prosjekt P6088 Nye fregatter, prosjekt P6300 Skjold, prosjekt P7660 Enhetshelikopter, der mottak av første hovedleveranse er utsatt til februar 2011, og prosjekt P5479 Forward Air Controller (FAC), et ildledersimulatorsystem der det er leverandørforsinkelse knyttet til utvikling av systemet.

Post 48: Ubrukte midler kommer av to måneders forsinkelse i første delbetaling på Final System Acceptance (FSA) i IKT infrastruktur-prosjektet ved Joint Warfare Center (JWC – AIS), utsatt testing av prosjektene SINDRE II og forsinkete leveranser knyttet til prosjektet Provide Link Eleven Test String, som blir levert først i mars 2011.

Videre hadde posten merinntekter som skyldes at medlemslandene i NATO økte sine bidrag i 2010. På grunn av begrenset eller stanset aktivitet tidlig i året ble samlet omsetning i NATO atskillig lavere enn de disponible midlene. Det førte til at ubrukte midler ble refundert. Norge ba om refusjoner tilsvarende årets utgiftsprognose i kapittel 1760 post 48. På grunn av forsinkelser ble utgiftene lavere enn prognostisert, som igjen gjorde at inntekten ble større enn utgiften. Til sist ble mange gamle NATO-prosjekter gjennomført i Norge, og noen aktiviteter som Norge hadde forhåndsbetalt, ble revidert og slutttoppgjør utbetalt i 2010.

Post 75: Ubrukte midler kommer som følge av beslutningen om å øke NATOs samlede budsjett i 2010, og dermed ble tildelingen på post 75 økt. Kravet om bidrag til NATO ble lavere enn budsjettert, fordi det på slutten av året viste seg at NATOs samlede omsetning ikke ble så høy som ventet.

7. Ubrukte midler kommer av forsinkelse i anskaffelse av nye kamera til Sea King redningshelikopter for å bedre evnen til å løse oppdrag i mørke.
8. Ubrukte midler kommer av ubrukte midler fra avsluttet operasjon i Tsjad og opppreparering av materiell fra avsluttede operasjoner planlagt utført i 2011 av hensyn til kapasitetsutnyttning. Forsvarets bidrag til FN-ledet operasjon i Tsjad omfattet betydelig usikkerhet knyttet til sikkerhetspolitiske forhold mellom lokale parter i operasjonsområdet, krevende logistisk understøttelse med lange transportavstander til sikker flyplass og havn, og noe usikkerhet knyttet til bidragenes egenart, der FN ikke hadde erfaring med tilsvarende styrkebidrag.
9. Ubrukte midler kommer av forsinket oppgradering, utstilling, sikring av utstilling, utarbeiding og utgiving av jubileumsbok, innkjøp av musikkinstrumenter og andre tilfeldige mindreutgifter.

6.6 Felles integrert forvaltningssystem

Forsvarets innføring av Felles integrert forvaltningssystem (FIF) er en aktivitet som foregår over flere år, der det trinnvis tas i bruk ny funksjonalitet. Hensikten med et FIF er å effektivisere forvaltningen og samtidig medvirke til modernisering av Forsvaret.

I 2010 har Forsvaret startet forberedelse til neste trinn i innføringen av FIF, der dagens løsning skal forbedres ytterligere, og der det skal innføres ny funksjonalitet innenfor logistikk- og personalområdet. Forberedelsene vil foregå fram til sommeren 2011, og planen er å starte opp innen utgangen av 2011. Dette trinnet vil trolig ha en varighet på inntil tre år.

Innføringen av FIF påvirker til dels måten Forsvaret er organisert på, og det blir gjort tilpasninger av Forsvarets organisasjon. Ulike miljøer som tidligere hadde delt ansvar, slås sammen der det vurderes som hensiktsmessig, og denne formen for tilpasning vil også ha fokus de nærmeste årene.

Forsvarets FIF-satsing har et relativt stort omfang både nasjonalt og i NATO-sammenheng. Det er derfor løpende dialog med andre statlige aktører og i ulike NATO-fora. De valgene Forsvaret gjør, baserer seg både på «best practise», dvs. erfaringer gjort av andre i tilsvarende systeminnføringer, og egne behov. Det gjør at Forsvaret går foran på en rekke områder og høster verdifull erfaring som deles med andre.

Fakta om FIF:

- Felles forvaltningssystem for prosesser innen materiell (logistikk), personell og økonomi
 - Gjenbruk av data i de ulike prosessene
 - Effektivisering av prosesser
 - 17 000 brukere
 - Felles materiellregister
-

- Sentralisert regnskap og lønn
- Gamle (tidligere) systemer utfases.

6.7 Interneffektivisering

6.7.1 Bakgrunn

I langtidsperioden 2009–2012 har Forsvaret forpliktet seg til å gjennomføre effektiviseringstiltak med varige effekter for 600 mill. kroner (2008-kroner) som delfinansiering av den planlagte strukturen.

Forsvaret har definert interneffektivisering som «oppretholdelse eller økt struktur, virksomhet (aktivitet) eller nytte, med samme eller lavere økonomisk tildeling».

Arbeidet med interneffektivisering er en aktivitet som vil pågå i hele langtidsperioden og det fokuseres på en kritisk holdning til selvpålagte krav, kontinuerlig forbedring av måten det arbeides på, og et bevisst forhold til egen ressursbruk.

6.7.2 Gjennomføring i 2010

Gjennomføringen av interneffektivisering i Forsvaret følger definerte retningslinjer for rapportering og dokumentasjon, slik at krav til validitet og etterrettelighet blir ivaretatt.

I 2010 gjennomførte Forsvaret 63 tiltak med en samlet effekt tilsvarende 293,1 mill. kroner. Disse tiltakene er gjennomført i hele organisasjonen og omfatter tiltak med verdier som varierer fra noen få tusen til flere millioner kroner. Driftsenhetene i Forsvaret har fått frihet til selv å utforme tiltak innenfor egen organisasjon. I tillegg er det gjennomført sentralt administrerte tiltak blant annet innenfor energiledelse, eiendom, bygg og anlegg (EBA), forvaltning og drift av kjøretøy.

De ulike tiltakene fordeler seg slik:

Gruppering	Mill kr	Antall tiltak
Admin	69,1	17
EBA	35,7	12
ENØK	39,6	2
IKT	6,5	4
Log/støtte	76,3	12
Operativ drift/Struktur	65,9	16
SUM Tiltak	293,1	63

Tabell 7 Interneffektivisering

Hittil i langtidsperioden har Forsvaret gjennomført effektiviseringstiltak for en verdi som svarer til 452,2 mill. kroner. Dette ligger foran den opprinnelige planen som ble lagt til grunn ved inngangen til langtidsperioden.

6.8 EBA og infrastruktur

Med virkning fra 1. januar 2002 vedtok Stortinget å samle alle oppgaver knyttet til forsvarssektorens eiendomsforvaltning i et eget forvaltningsorgan, Forsvarsbygg (FB).

Forsvarsdepartementet representerer eierrollen i denne forvaltningsmodellen. Betegnelsen «brucker» benyttes om den eller de, medregnet Forsvaret og øvrige etater, som disponerer eiendom, bygg og anlegg (EBA) for å drive sin virksomhet. Denne forvaltningsmodellen innebærer at bru-

keren betaler en kostnadsdekkende husleie til Forsvarsbygg og får i retur vedlikehold og fornying av eiendommene, bygningene og anleggene.

Fordelene med modellen er at

- den sikrer et kjent, forutsigbart og realistisk prisnivå og gjør at alle aktører, dvs. brukere, FB og sentrale staber, kjenner kostnadene ved det enkelte bygg og etablissement
- FB regnes som billig i forhold til sivil innleie. Der dette kan sammenliknes direkte, spesielt i byene, er sivil innleie oftest tre til fem ganger dyrere målt per kvadratmeter. I grisgrendte strøk er forskjellene atskillig mindre, men det er svært sjelden at FB ikke er billigst.

I løpet av de tre neste årene vil Forsvaret redusere sitt EBA-behov betydelig, fordi materiellmengden reduseres og basestrukturen, særlig i Luftforsvaret, reduseres.

For å holde kontinuerlig oppmerksomhet på bruken av energi ble et eget prosjekt kalt Energiledelse etablert i 2005. Det innebærer blant annet at den enkelte avdeling kontinuerlig gjennom www.energinet.no kan følge bruken av energi i hvert bygg og anlegg som avdelingen leier. Basert på byggets funksjon og utetemperatur viser systemet hva forbruket maksimalt burde vært, og det gis varsel dersom energibruken ikke ligger innenfor de fastsatte normene. Normer for innendørs maksimaltemperatur i ulike typer bygg basert på Arbeidstilsynets normer ble fastsatt av forsvarssjefen mot slutten av 2010. Prosjektet Energiledelse har, ved å bruke 125 mill. kroner fordelt over seks år, redusert energibruken i Forsvaret varig med 90 GWh. Ytterligere energiøkonomiseringstiltak har ført til betydelig reduksjon i utslipp av CO₂ fordi fornybar energi i stor grad har erstattet fossilt brensel til oppvarming og produksjon av varmt vann. Ytterligere forbedringspotensial er identifisert i erkjennelsen av at materiell ikke må lagres varmt, men tørt. Forsvaret vil derfor i større grad enn nå ta i bruk tørrluftslagring av materiell.

6.9 Utfasing/utrangering/avhending

Forsvaret skal i tråd med Forsvarsdepartementets retningslinjer for materiellforvaltning i forsvarssektoren utfase og avhende alt overflødig materiell. Det innebærer at materiell og systemer som med stor grad av sikkerhet er uaktuelle for framtidig materiellstruktur, skal utrangeres og avhendes. Avhendingen inkluderer også reservemateriell, forbruksmaterieell, delelager og spesielt verkstedmaterieell som er bygd opp for å ivareta hovedmateriellet.

Materiellavhending som del av strukturutviklingen i Forsvaret skal gjennomføres i samsvar med normalinstruksen, som innebærer at valg eller anbefaling av avhendingsmetode alltid skal være forankret i et totaløkonomisk perspektiv og best for Forsvaret.

Avhending av overflødig materiell vil innebære en vesentlig ressursinnsparing både i eiendom, bygg og anlegg (EBA), materiell- og personellforvaltningen.

I 2010 har det vært avhendet betydelige mengder utrangeret forsvarsmaterieell som har gitt inntekter til Forsvaret. Materiellavhending har videre bidratt til å redusere lagerarealer og gitt innsparinger på leiekostnader, herunder rasjonell forvaltning av overflødig EBA i Forsvaret.

Avhending av materiell i 2010:

- Kjøretøy: 1288 stk.
 - Havnefartøy/småbåter: 6 stk.
 - TP 613: hele beholdningen og alt av utstyr
-

- RB-70: 1571 missiler og alt av utstyr
- AN/SPS radar: 3 stk
- F-16 flysimulator til Danmark
- Destruert ca. 40 000 våpen
- Destruert ca. 52 000 klasebomber
- Destruert ca. 40 000 stridsvester
- Destruert ca. 60 000 verne drakter og masker

Økonomi i forbindelse med avhending av materiell i 2010:

- Inntekter: 106 mill. kroner
- Utgifter: 55 mill. kroner
- **Overskudd: 51 mill. kroner**

6.10 Materiell

Forsvaret har i 2010 videreført tilpasning og endringer av strukturen for å nå målbilde 2012 slik det er beskrevet i Forsvarsdepartementets iverksettelsesbrev for Langtidsplanen for Forsvaret (IVB LTP). Det er gjennomført en rekke større materiellanskaffelser som også vil fortsette inn i 2011. I det etterfølgende blir de største og viktigste av disse anskaffelsene omtalt.

6.10.1 Hæren

I 2010 ble det gjennomført en større hurtiganskaffelse av pansrede kjøretøy av typen Dingo 2 for å sikre og understøtte soldatene ute i operasjoner. Anskaffelsen ble støttet av annet utstyr som Remote Weapon Station, jammere, sambandsutstyr og mye annet materiell. Dette er i stor grad materiell som avdelingene i nasjonal struktur ikke er satt opp med. Det krever ytterligere fagkompetanse hos personellet i alle ledd som skal ivareta utstyret.

6.10.2 Sjøforsvaret

Leveransene av nye Fridtjof Nansen-klasse fregatter startet i 2006, og Forsvaret mottok det femte og siste fartøyet i januar 2011. Mottak, innfasing, garantitesting, dokumentering, utrustning og oppøving av disse fartøyene er omfattende og ressurskrevende. Til tross for at alle systemene ikke var fullt integrert i KNM «Fridtjof Nansen», løste fartøyet høsten 2009 oppdrag i Adenbukten. Fregattene har hatt forsinkelser på flere delleveranser, medregnet helikopter (NH-90) og nytt sjømålsmissil (NSM). Disse systemene vil bli operative om bord i løpet av de nærmeste årene.

Den nye Skjold-klasse fartøyer gir Norge økt operativ evne, først og fremst i kystområdene. Etter års forsinkelser mottok Forsvaret to av fartøyene i 2010. Radar, kommunikasjon, våpen og hastighet på disse fartøyene, kombinert med lavsignaturegenskapene («stealth»), gjør at det bygges opp en kapasitet som utvider spekteret av oppgaver som kan løses. Til sammen gir dette Forsvaret svært god kapasitet til oppgavene både hjemme og ute.

Den moderniserte kystvaksflåten er spesielt tilpasset oppgavene de skal løse. Klargjøring for mottak av de nye NH-90-helikoptrene for operasjoner fra de helikopterbærende fartøyene er blitt gjennomført i 2010.

6.10.3 Luftforsvaret

Luftforsvaret fikk i 2010 et stort løft idet leveransen av til sammen fire nye C-130 J Hercules transportfly ble kompletter. Disse flyene er under oppøving og vil være fullt operative i løpet av 2011.

Innfasing av NH-90-helikoptre vil fornye helikopterkapasiteten. Det første helikopteret, i industriversjon, ankom Bardufoss sent 2010. Det gav Luftforsvaret mulighet til å starte med innfasing og klargjøring av leveransene som følger i 2011 og utover.

6.10.4 Heimevernet

Heimevernet har gjennom kvalitetsreformen styrket sin plass i det nye innsatsforsvaret. Nye våpen, nytt utstyr til døgnkontinuerlige operasjoner, nytt kommunikasjonsutstyr, nytt kommando-materiell, nye fartøy og nye logistikk-systemer er noe av det Heimevernet har mottatt. Det har gitt et kapasitetsløft, og evnen til å løse oppgavene er sterkt forbedret.

6.10.5 Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO)

FLO leverer kontinuerlig understøttelse til operasjoner, samtidig som de har ansvaret for store materiellanskaffelser. Det settes høye krav til operativitet på det teknologisk avanserte materialet, og det er utfordrende å ivareta kompetanse på en stor og økende systembredde. Dette er en kompetanse Forsvaret fortsatt må bruke tid på å bygge opp og beholde.

6.10.6 FSAN

Luftmedisinsk evakuering – Aeromedical Evacuation (AE) – inkluderer strategisk og taktisk evakuering.

Strategisk evakuering (STRATEVAK): Forsvarets nye AE-utstyr ble demonstrert for forsvarsministeren og Forsvarets ledelse i september 2010. Denne leveransen har vært prioritert i 2010. AE-utstyret gjør det mulig å frakte kritiske pasienter til Norge for videre medisinsk behandling kort tid etter at skaden oppstår. Forsvaret avventer nå godkjenning fra Europeisk luftfartsmyndighet (EASA) slik at utstyret i sivil plattform kan tas i bruk. Prosessen startet i 2005, og det bakenforliggende arbeidet er grundig utført. Det ventes tilbakemelding i løpet av kort tid. STRATEVAK-tjenesten bruker to forskjellige plattformer; C-130J og Boeing 737, gjennom en avtale mellom Forsvaret og SAS Production OSL, som stiller med fly og mannskap i døgnkontinuerlig beredskap hele året for å dekke behovet for rask utkalling.

Taktisk evakuering: Evakuering av pasienter i helikopter fra operasjonsområde til medisinsk behandling i base. Tjenesten bistår tilskadekomne, både militært og sivilt personell, og utføres til daglig i Afghanistan. Plattformene som brukes, er Forsvarets Bell 412 SP og UH-60 Blackhawk (US).

6.10.7 Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI)

Etableringen av INI i 2009 var et viktig punkt i omstillingen for å nå ambisjonen om et nettverksbasert forsvar (NbF). INI er en nyskapning gjennom sammenslåing av tidligere avdelinger,

og står overfor en krevende endringsprosess både når det gjelder materiell, infrastruktur, kompetanse og personell. INI må evne å opprettholde driften av gamle og til dels utdaterte systemer og samtidig etablere ny kapasitet. Etableringen er siste ledd i omstillingen og er nødvendig for å tilpasse Forsvarets kapasitet i nettverk og kunne beherske det moderne fellesoperative domenet. Først da kan Forsvaret utnytte synergien fra våre moderne sensor- og våpensystemer.

6.11 Strukturutvikling

6.11.1 Tilnærming til begrepet strukturutvikling

Det er en grunnleggende målsetting å sikre en langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang.

Med begrepet strukturutvikling mener vi realisering av fastsatte mål for Forsvaret gjennom den koordinerte og helhetlige bruken av innsatsfaktorene personell, materiell, eiendom, bygg og anlegg (EBA) og treningsnivå.

Strukturutviklingen fokuserer også på de strukturelementene som det er besluttet skal ut av strukturen. I den sammenheng skal det tilstrebes en målbevisst utrangering og nedskalering av slike elementer med tilhørende innsatsfaktorer, koordinert med innfasing og oppbygging av eventuelle nye elementer og innsatsfaktorer. Dette er nærmere beskrevet andre steder i årsrapporten.

6.11.2 Overordnet om Forsvarets utvikling i inneværende langtidperiode

2010 var det andre året i inneværende langtidperiode. Dette året oppnådde Forsvaret svært mye når det gjelder videreutvikling av strukturen i forhold til målsettingene i iverksettelsesbrev for langtidperioden 2009-2012 (IVB LTP).

Betydelige mengder nytt materiell ble tilført strukturen, særlig fartøy og transportfly.

Alle organisatoriske tiltak som ble beskrevet i IVB LTP, er gjennomført etter gjeldende tidsplan, herunder

- etableringen av Forsvarets operative hovedkvarter på Reitan
 - nedleggelsen av de allierte treningssentrene ATS/S og N, med etablering av alliert treningssenter (ATS) med hovedsete i Garnisonen i Porsanger (GP) og underavdeling i Åsegarden ved Harstad
 - utflyttingen av generalinspektøren for Hæren (GIH), Sjøforsvaret (GIS) og Luftforsvaret (GIL) med tilhørende staber til henholdsvis Bardufoss, Bergen og Rygge
 - flyttingen av Jegerkompaniet fra garnisonen i Porsanger (GP) til Setermoen
 - nedleggelsen av Olavsvern orlogsstasjon ved Tromsø
 - flyttingen av Befalsskolen for Marinen fra Horten til Bergen
 - endringen i strukturen for HV distriktsstab, med nedleggelse av fire og opprettelse av to nye distrikter
 - nedleggelsen av HV-utdanningen på Værnes.
-

6.11.3 Kort om strukturutviklingen innenfor forsvarsgrenene og utvalgte driftsenheter i Forsvaret (DIF)

6.11.3.1 Hæren

Hæren løser sine operative oppdrag i og utenfor Norge på en svært god måte, men omfanget av de daglige operasjonene fører til store utfordringer knyttet til den langsiktige strukturrealiseringen i Hæren. Det kommer av at mange av ressursene som skulle drevet kompetanseoppbygging og utvikling, er disponert til høyere prioritert virksomhet. Kombinert med et lavere treningsomfang har dette ført til redusert kompetansebygging for samvirkenivåene bataljon og brigade. Utfordringene forsterkes av at Hæren så langt i perioden ikke har hatt den bemanningsmessige økningen som var forutsatt i den operative strukturen.

Det er utarbeidet og godkjent et konsept for en hærreserve. Den skal gi systematisk utnyttning av kompetanse og bidra til personelloppfylling ved krise og krig, samtidig som den bidrar til ytterligere rekruttering til operasjoner utenlands. Implementeringen startet i 2010, men ordningen får ikke full effekt før i 2012–2013.

Hæren vil som følge av dette nå målsettingene i IVB LTP senere enn forutsatt. Avhengig av utviklingen og det framtidige omfanget av operasjoner vil realiseringen basert på dagens situasjon bli forsinket med inntil tre år.

6.11.3.2 Sjøforsvaret

Sjøforsvaret er den forsvarsgrenen som er kommet lengst når det gjelder strukturutviklingen i forhold til målbilde 2012. Forsvarsgrenen er inne i en periode der materiellet i all hovedsak reanskaffes eller moderniseres. Det skjer over en relativt lang tidsperiode og resulterer derfor i en noe redusert operativ tilgjengelighet fram mot 2013–2014.

Det «nye» Sjøforsvaret representerer på mange måter et kvantesprang innen teknologi. De kanskje mest iøynefallende utfordringene er knyttet til personell og kompetanse for å drifte den vedtatte strukturen. Dette gjelder spesielt ulike kategorier teknisk personell, for eksempel maskinister.

Avgjørelsen om lokalisering av NH-90-detasjement til Haakonsværn ble fattet i 2010. Arbeidet er nå i oppstartfasen, og detasjementet forventes operativt i løpet av 2014.

På politisk nivå ble det i 2010 bestemt at Sjøforsvarets rekruttutdanning ved KNM «Harald Haarfagre» på Madla skal videreføres.

6.11.3.3 Luftforsvaret

Strukturutviklingen i Luftforsvaret vurderes i hovedsak som tilfredsstillende for implementering av nye og utfasing av gamle systemer. Luftforsvaret er likevel preget av en relativt stor basestruktur i forhold til den øvrige strukturen i forsvarsgrenen. Arbeidet med anskaffelse av nye kampfly pågår for fullt. Som følge av dette arbeidet, pågår samtidig en analyse av Luftforsvarets framtidige basestruktur. Ved innføring av et nytt kampfly med ny kapasitet er det også behov for å vurdere hvordan en på en hensiktsmessig måte kan planlegge og gjennomføre luftoperasjoner. Endelig anbefaling vil bli fremmet som del av et helhetlig fagmilitært råd fra forsvarssjefen høsten 2011.

6.11.3.4 Heimevernet (HV)

Strukturutviklingen i HV er forbundet med utfordringer på grunn av begrenset evne til øving og trening over flere år. Disse utfordringene har i hovedsak vært knyttet til manglende muligheter for å trene forsterknings- og oppfølgingsstyrkene.

Den planlagte nedjusteringen av komplett operativ organisasjonsplan (KOP) til 45 000 mann pågår og vil være slutført innen utgangen av 2012.

6.11.3.5 Forsvarets operative hovedkvarter (FOH)

FOH har i 2010 samlokalisert bemanningen på Reitan ved Bodø. Nedleggelsen av virksomheten ved Jåtta ved Stavanger har foregått i tråd med vedtatte planer. Denne delen av strukturutviklingen i Forsvaret må karakteriseres som svært tilfredsstillende.

6.11.3.6 Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO)

De operative strukturelementene i FLO består av Vertslandsstøttebataljonen (HNSbn), Theatre Termination Force (TTF) og kontrakter for strategisk sjø- og lufttransport. Realiseringen av disse avdelingene er i samsvar med plan. I forbindelse med omstillingens fase 2A (FRIFLO-prosessen) ble oppsettingsansvaret for de deployerbare logistikkbasene overført til forsvarsgrenene og terminalenhetene til Hæren. Dette skjedde 1. mai 2010. Logistikkbasene og terminalenhetene har i 2010 hatt en svak utvikling, som skyldes manglende ressurser til personell- og materiellmessig oppfølging og videreutvikling.

Evnen til å planlegge og gjennomføre materiellprosjekter er en svært viktig utfordring for FLO. FLO og andre deler av Forsvaret arbeider nå målbevisst for at denne evnen skal bli best mulig ved blant annet å knytte til seg ulike former for kompetanse.

6.11.3.7 Forsvarets sanitet (FSAN)

FSAN er den ledende kunnskaps- og kompetanseinstitusjonen innen det helse- og veterinærfaglige domenet i Forsvaret. FSAN bidrar aktivt til og er styrkeprodusent i det militærmedisinske fagområdet innenfor organisasjon, materiell, personell og prosedyrer, både i NATO og i totalforsvarssammenheng.

2010 har for FSAN vært et år med betydelige bidrag i internasjonale operasjoner. Det gjør at en ligger noe etter planen i forhold til realiseringen av den planlagte Rolle 2-kapasiteten (feltsykehus).

FSAN har i løpet av 2010 hatt fokus på å utarbeide FSANs karriere- og kompetanseutvikling og sette dette arbeidet i system. Resultatet er «Strategisk plan for karriere- og kompetanseutvikling i FSAN», et dokument som gir føringer og grunnlag for utvikling av konkrete karriere- og kompetanseplaner. Planen skisserer et helhetlig system som muliggjør analyser og planlegging og etter hvert styrer kompetanseutviklingen i tråd med behovene til Forsvaret og FSAN.

Av tiltak som ble iverksatt i 2010, kan nevnes at FSAN sammen med Den Norske Legeforening (DNLF) har utarbeidet en rapport som ser på mulighetene for at militære leger kan få godkjent deler av tjenesten som meritterende til ulike spesialistutdanninger. Denne rapporten gir godt grunnlag for videre arbeid i 2011, fordi den identifiserer hvilke tiltak som må gjennomføres for å strukturere ivaretagelsen av kompetanseutviklingen i FSAN.

6.11.3.8 Forsvarets informasjonsinfrastruktur (INI)

INI har i 2010 stort sett videreført sin aktivitet fra 2009 og ivaretatt pålagte oppdrag på en tilfredsstillende måte. INIs operative leveranser er nå deployerbar kapasitet i form av Communication and Information Systems Task Group (CIS TG) og Taktisk datalink (TDL) som støtte til Forsvarets virksomhet i inn- og utland, i tillegg til en rekke statiske IKT-installasjoner flere steder i landet. Den øvrige virksomheten inkluderer drift av Forsvarets kommunikasjonsinfrastruktur, Forsvarets sikre plattformer og beslutningsstøttetjenester.

INI har ferdigstilt forsvarssjefens plan for utvikling av et nettverksbasert forsvar (NbF) Del I – Strategi. Planen bygger på Forsvarsdepartementets NbF Policy med vekt på en bred og helhetlig, gjensidig og trinnvis, differensiert og evolusjonær utvikling mot høyere NbF-modenhet i Forsvaret.

Utviklingen av et NbF fortsetter. Utdanning, trening og øving i og på tvers av forsvarsgrener og fagansvarsområder er en sentral aktivitet som vil bli prioritert for å sikre NbF modenhetsutvikling og måloppnåelse. I denne konteksten må Forsvaret lykkes i å få på plass en helhetlig plan for NbF-utvikling (Del II – Plan) som koordinerer og styrer ønsket utvikling på tvers av fagmyndighetene og forsvarsgrenene. Dette arbeidet ble påbegynt i 2010 og vil fortsette i 2011.

6.11.4 Avsluttende kommentarer

Utviklingen mot målsettingene for perioden 2009–2012 følger opprinnelige planer med noen få unntak. Det er flere faktorer som har påvirket strukturutviklingen i 2010. Flere av de nye materiellsystemene er både blitt forsinket og også mer kostnadskrevende å drifte enn forutsatt. I tillegg har deltakelsen i operasjoner utenlands stilt svært høye krav til treningsnivå og ressursbruk. Forsvaret henger noe etter i den planlagte dreiningen av personellstrukturen som er nødvendig for å tilpasse personell- og kompetansedimensjonen til strukturens behov.

6.12 Intern kontroll

Forsvaret har gjennom 2010 arbeidet målrettet for en stadig bedre forvaltning og intern kontroll. Arbeidet har vært høyt prioritert og ledelsesforankret på alle nivåer i organisasjonen.

Økt fokus på forsvarlig forvaltning og en tydelig og god ledelsesforankring har bidratt til klare forbedringer på flere oppfølgingsområder.

De viktigste tiltakene som er gjennomført i 2010, er utarbeiding av «Forsvarets praktisering av intern kontroll», oppfølging og rapportering til forsvarssjefens kampanjeplan for forsvarlig forvaltning og prosjektet Profesjonalisering av innkjøps- og fakturaprosessen. I tillegg er det gjennomført en rekke kompetansehevede tiltak samt et virksomhetsstyringsseminar med fokus på intern kontroll. Forsvaret har fortsatt utfordringer på flere forvaltningsområder. Anskaffelsesprosessen og ivaretagelsen av materiellkontroll er to områder der Forsvaret har store utfordringer, og det vil prege oppfølgingsarbeidet også i 2011.

Riksrevisjonen, Forsvarsdepartementets internrevisjon og forsvarssjefens internrevisjon har i sin revisjon av Forsvaret for 2009–2010 satt fokus på forsvarlig forvaltning og intern kontroll. Dette har vært nyttige bidrag til å beskrive omfang og status innenfor områdene og en viktig støtte og motivator i det videre arbeidet.

I 2011 vil Forsvaret prioritere arbeidet med å implementere en enhetlig mål-, resultat- og risikostyringsprosess og etablere en systematisk intern kontroll ved samtlige driftsenheter i Forsvaret (DIF).

7 Statistikk

7.1 Økonomi

Forsvarets utgifter fordeler seg på mange forskjellige utgifter. Forsvaret skiller mellom tre hovedtyper utgifter: drift, materiellinvesteringer og fellesfinansiert infrastruktur.

Innenfor drift er de største gruppene av utgifter knyttet til lønnsutgifter, kjøp av varer og tjenester, eiendom, bygg og anlegg (EBA). Forsvarets regnskap vises her brutt ned på de ulike utgiftstypene.

Benevning			Regnskap	
Driftsutgifter/-inntekter	Lønn	Lønn militære	Lønn	4 961 187
			Faste tillegg	850 731
			Variable tillegg	1 510 554
		Lønn sivile	Lønn	2 166 955
			Faste tillegg	153 599
			Variable tillegg	194 655
		Varer og tjenester	Lærlinger	49 462
			Soldater / HV-rep øvelse	912 793
			Arbeidsgiveravgift	1 179 051
			Avgangsstimulerebde tiltak	197 607
	Anskaffelser og fornyelser		1 067 241	
	Reservedeler og forbruksmateriell		2 386 051	
	Vedlikehold / bortsatt arbeid / leie		2 178 083	
	Reisevirksomhet / kurs		1 259 169	
	Diverse varer og tjenester		2 190 073	
	Eiendom, bygg og anlegg		3 562 984	
	Spesielle driftsutgifter	929 274		
	Engangserstatning for skader etter internasjonale operasjoner	101 124		
	Førtidspensjon av sivile	108 686		
	Inntekter	-1 547 143		
Totalt Drift			24 412 139	
Ramme			24 941 200	
Resultat drift			529 061	
Resultat drift i %			2,1 %	
Materiellinvesteringer	Utgifter	6 754 420		
	Inntekter	-43 806		
Totalt materiellinvesteringer			6 710 613	
Ramme			7 383 994	
Resultat materiellinvesteringer			673 381	
Resultat materiellinvesteringer i %			9,1 %	
EBA-/infrastruktur investeringer	Utgifter	308 409		
	Inntekter	-266 350		
Totalt EBA-/infrastruktur investeringer			42 059	
Ramme			202 521	
Resultat EBA-/infrastruktur investeringer			160 462	
Resultat EBA-/infrastruktur investeringer i %			79,2 %	
Forsvaret samlet	Drift	24 412 139		
	Materiellinvesteringer	6 710 613		
	EBA-/infrastruktur investeringer	42 059		
Totalt			31 164 811	
Ramme			32 527 715	
Resultat			1 362 904	
Resultat i %			4,2 %	

Tabell 8 Forsvarets regnskapsresultat 2010 - detaljert

7.2 Personell

	Kvinner	Menn	Totalt
Antall personer (snitt 2010)	2 616	14 508	17 124
Fordeling pr DIF (snitt)			
HÆR	492	3 598	4 091
SJØ	271	2 042	2 313
LUFT	281	2 046	2 327
FLO	684	3 575	4 258
HV	85	435	521
INI	138	731	868
ANDRE	688	2 058	2 746

Tabell 9 Antall personer i Forsvaret

Det var ved utgangen av 2010 et overforbruk på årsverk i Forsvaret i forhold til hva som var planlagt for 2010. Omstillingen av Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) har for rapporteringsperioden resultert i nye organisasjonsplaner og overføring av virksomhet til andre avdelinger. Den nye organisasjonen ble realisert 1. mai 2010. Omorganiseringen medførte blant annet at FLO ble redusert fra over 6000 personer i april til under 3500 personer i mai. INI, Luftforsvaret og Hæren var de driftsenhetene i Forsvaret (DIF) som mottok flest personer etter denne omstillingen.

Fordeling av kategorier (personer)	Kvinner	Menn	Totalt
Yrkesbefal	448	6 320	6 768
Avdelingsbefal	192	1 777	1 968
Kontraktsbefal	226	1 553	1 779
Vervede	103	1 021	1 124
Sivile	1 627	2 624	4 251
Overenskomstlønnede	45	1 188	1 232

Tabell 10 Fordeling av personell pr. kategori

Avviket mellom årsverksforbruk og måltall gjør at det fortsatt er skjevheter i personellstrukturen. For å nå målsetningen om et mer fleksibelt og ”gripbart” Forsvar ønsker forsvarssjefen å øke antall avdelingsbefal og vervede. Denne justeringen vil medføre at Forsvaret får flere ansatte i den ”spisse” ende. Justerte årsverkrammer for personellkategorier og gradsstruktur er besluttet og vil bli implementert i 2011 (gjennom omstillingens fase 2B).

Fordeling av militære grader (tjenestegjørende personer)	Kvinner	Menn	Totalt
General/Admiral		1	1
Generalløytnant/Viseadmiral		4	4
Generalmajor/Kontreadmiral	2	17	19
Brigader/Flaggkommandør	1	46	47
Oberst/Kommandør	1	177	178
Oberstløytnant/Kommandørkaptein	36	916	952
Major/Orlogskaptein	146	1 931	2 077
Kaptein/Rittmester/Kapteinløytnant	191	2 364	2 555
Løytnant	184	1 714	1 898
Fenrik	152	1 236	1 388
Sersjant/Kvartermester	151	1 206	1 357
Uten grad*	99	882	981

Tabell 11 Fordeling av militære grader

Omorganiseringen Forsvaret har gjennomført i 2010 med FRIFLO og de omorganiseringer som ble påbegynt i siste halvdel av 2010 og som avsluttes i 2011, vil medføre at Forsvaret vil få en endring av gradsstrukturen. Organisasjonsendringene har medført at Forsvaret i fremtiden ikke trenger like mange offiserer på gradsjiktene fra oberstløytnant/kommandørkaptein og høyere. Dreiningen av gradsstrukturen vil medføre at Forsvaret får flere offiserer tilgjengelig i den operative strukturen.

	Kvinner	Menn	
Aldersfordeling	Gj snitt alder	Gj snitt alder	Totalt
Militære	31	35	35
Sivile	46	46	46
UTOPS	33	29	29,5

Tabell 12 Aldersfordeling

Tabellen viser gjennomsnittsalderen både for militære og sivile arbeidstakere, samt personell i utenlandsoperasjoner (UTOPS). Tallene i tabellen er gjennomsnittstall for 2010, og sier ikke noe om hvordan aldersutviklingen har vært over flere år. Dette er målinger som Forsvaret først startet opp med i 2010.

Førstegangstjeneste (personer)	Kvinner	Menn	Totalt
Innkalt	1 464	19 262	20 726
Møtt til førstegangstjeneste	790	10 774	11 564
Fullført	642	6 959	7 601

Tabell 13 Personell på førstegangstjeneste

Forsvaret hadde som målsetning for 2010 å komme under en frafallsprosent på 10 prosent. Dette ble ikke oppnådd for 2010. Det er likevel gledelig å se at frafallsprosenten blant kvinner er lavere enn blant menn. Sammenligninger gjennom de tre siste år viser at frafallsprosentene under førstegangstjeneste har gått ned med ca. 2,5 prosent pr. år. Førstegangstjenesten er en viktig rekrutteringsportal for videre karriere i Forsvaret. Forsvaret gjør også en stor innsats for å rekruttere flere kvinner til Forsvaret.

UTOPS (personer pr. 31. desember 2010)	Kvinner	Menn	Totalt
Afghanistan	49	596	645
Bosnia		1	1
Dr Kongo		1	1
Egypt	1	2	3
Midt-Østen (Libanon, Syria og Israel)	2	11	13
Kenya		1	1
Kosovo		4	4
Sudan	1	24	25
Div stasjoner	35	448	483

Tabell 14 Personell på utenlandsoperasjoner

Som tabellen viser har Forsvaret et stort antall personell i utenlandsoperasjoner (UTOPS) og da først og fremst i Afghanistan. Dette medfører store utfordringer for organisasjonen hjemme. Hærens bidrag til operasjoner i utlandet medfører bl.a. mangel på kompetanse og kontinuitet i nasjonale nøkkelstillinger og ytterligere belastning på gjenværende offiserer. I tillegg til Afghanistan leverer også Forsvaret bl.a. personell til FN-misjoner både i Afrika og Midt-Østen.

Antall skadde og døde 2010	Totalt
Innland	
Soldater	35
Vervede	4
Befal	16
Sivile	5
Utland	
Soldater	1
Vervede	1
Befal	4
Sivile	0
Antall døde 2010	
Innland	0
Utland	5

Tabell 15 Antall skadde og døde

Tabellen viser avdelingenes rapportering av skadde både utenlands og i Norge. Dette er skader som har skjedd i forbindelse med tjenstlig aktivitet. Skader som kun rapporteres til fastlege vil normalt ikke bli omfattet av denne rapporteringen. Tabellen viser også at Forsvaret i 2010 dessverre mistet fem ansatte i tjeneste i utlandet.

Antall sykefravær og permisjoner	Totalt
Langtidssykefravær (snitt)	53
Permisjoner uten lønn (snitt)	411

Tabell 16 Antall på sykefravær og permisjon

Forsvaret har målt både langtidssykefravær og antall permisjoner uten lønn siden 2006. Tabellen viser tallene for 2010, men målinger viser at disse tallene er representativ også for de foregående år.

Personell som avlønnes men ikke telles	Kvinner	Menn	Totalt
Pensjonister	24	372	396
Lærlinger (snitt)	71	183	253
Andre (Honorar, Tilsynsmenn, Yrkeshemmede, Sysselsetningstiltak med mer).	270	951	1 221

Tabell 17 Øvrig personell

Forsvaret har hvert år flere ansatte som mottar lønn men ikke fremkommer i statistikken over ansatte i etaten. I 2010 hadde Forsvaret nesten 400 pensjonister som var inne og arbeidet i hele eller deler av året. Pensjonistene mottar lønn i henhold til fastsatte satser.

Lærlingene i denne tabellen er 1. års lærlinger enten militære eller sivile som mottar lærlinglønn. 2. års militære lærlinger mottar lønn og telles i årsverkstillingen.

Utdanning 2010	Totalt	Antall kvinner	Prosent
Søkere til GBU	7226	1341	18,6
Elever ved GBU – tatt opp	899	121	13,5
Elever ved GBU – uteksaminert			
Søkere til GOU	435	53	13,1
Kadetter ved GOU – tatt opp	48+58	4+8	
Kadetter ved GOU – uteksaminert	24+42	4+2	
Søkere til VOU			
Studenter ettårig stabsskole – tatt opp	39	7	17,9
Studenter ettårig masterstudie – tatt opp	8	0	-
Studenter toårig masterstudie – tatt opp	17	4	23,5
Studenter fellesops – tatt opp	25	6	24
Studenter ettårig stabsskole – uteksaminert	38(+17)	2	5,3
Studenter toårig masterstudie – uteksaminert	17	4	23,5
Studenter ettårig masterstudie – uteksaminert	4	0	
Studenter fellesops – uteksaminert	24	5	20,8
Militære studenter ved Forsvarets Høyskole – tatt opp	21	1	4,76
Militære studenter ved Forsvarets Høyskole – uteksaminert	20	2	10
Sivile studenter ved Forsvarets Høyskole – uteksaminert	37	15	40,5
Sivil master – FHS' stipendiatorordning	18	4	22
PhD – stipendiat ved FHS' stipendiatorordning	4	2	28,5

Tabell 18 Oversikt over utdanningsvolum og kvinneandel

Forsvaret gjennomfører hvert år utdanning av soldater, befal og sivilt tilsatte. Denne oversikten viser det utdanningsvolum vi hadde i 2010 for befalet. Forsvaret kjører fellesopptak til både Hæ-

rens, Sjøforsvarets og Luftforsvarets grunnleggende befalsutdanning og videregående offisersutdanning. Høyere utdanning i Forsvaret gjennomføres i regi av Forsvarets Høgskole.

7.3 Felles integrert forvaltningssystem (FIF)

Fakta om FIF	2010
Antall brukere	17 000
Antall ukentlige pålogginger	11 000
Antall registrert som lønsmottagere	24 597
Antall lønnsutbetalinger	382 171
Antall faktura	292 000
Antall materialbevegelser pr mnd (ca)	600 000
	Over tid
Antall utfasede systemer (ca)	40
Antall planlagt fremtidig utfasing av systemer (ca)	40

Tabell 19 Fakta om FIF